

ЖОРЖ АРНО
ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА
СТРАХА

Превод от френски: Пенка Пројкова, 1963

chitanka.info

ПРЕДИСЛОВИЕ

Някогашните апахи си татуираха на челото думата „Fatalitas“. Но латинският *fatum* няма нищо общо с този отвратителен и сляп лош късмет, с който те обичаха да обясняват неуспехите си. Съдбата си знае работата. Тя е дори прекалено взискателна.

Един тропически скитник днес или утре загубва крака си в устата на някоя акула; заразява се от проказа; облечен в скафандър, търси диаманти в някоя река на шест метра дълбочина със съмнителен съдружник в постове за безопасност. Неслучайно човек се отдава на такива професии. На колко хора такова нещо не би могло да се случи.

Съдбата поема своя човек още от люлката.

На всеки от тези хора често се случва да се озове лице с лице със собствената си смърт. Тя има различни образи. Коварна, мрачна и посърнала в дните на болест и нищета; няма и неуловима; или виеща и шумна. Тя е нощта само с един триъгълник от небето над тебе без нито една звезда. Тя е смъртоносен паразит, който ще ти изгризе плътта край бреговете на река, бистра като европейските. Или може би нещо друго. Например сюжетът на тази книга.

Невинаги печели смъртта. Но щом отново се сблъскаме с нея, думата „отвъд“ добива своята стойност. Хората и вещите от „отвъд“ са забравени, изчезнали — някогашни. За тях вратите са затворени.

Тогава, останал без връзка с външния свят, без възможности — дори и да съществуваха, те нямаше да имат значение — между човека и страха му, който, бягайки от своя затвор, той отнася със себе си *volens, nolens*; на чист френски език — *Invitus invitam...* се заплита трагедия... За да я изразят, скитниците са отхвърлили истинските думи; те употребяват проклятието и ругатнята. А също така се отказват и да мислят; душата им не ги интересува.

Между тях за интелигентен минава този, който знае как да използва удобния момент. Има място за чувствителност на кормилото на един камион. Има също така лиризм в кирката и в коритото за промиване на златен пясък.

Те живеят до земята под тропическото слънце мъжествен и долен живот като на шега. Оголили са до последен предел лъжливата живописност на взетите назаем възможности.

Такава е поезията на възнаграждения риск.

Ж. А.

Нека читателят не търси в моята книга онази географска точност, която винаги е само примамка: Гватемала например не съществува. Зная го, живял съм там.

Ж. А.

Пет, десет пъти иззвъни телефонът в кабинета на главния шеф в дървените бараки на лагера в Лас Пиедрас. Служителите възбудено се блъскаха, бързо влизаха и излизаха от стая в стая и летящите врати отскачаха напред-назад.

— Да... Да... Тази нощ... Не, не съм ходил там още лично. Уведомиха ме много късно. Райнър е в ужасно състояние, преживял е силно нервно сътресение. Естествено, той не носи лична отговорност. Какво, анкетната комисия? Без съмнение в сряда. Показанията на индианците? Та той остана само един, другият беше умрял, когато линейката дойде. Другият... Неговите показания, разбира се, няма да се различават много от показанията на Райнър — ще бъдат такива каквито ни трябва, нито дума повече. Какво, няма съдба ли? Разбира се. Да, за пресата. Вестникарите и без това достатъчно ще ни разнесат. Всъщност за вас е по-лесно, отколкото за нас, да направите необходимото... Тринадесет индианци убити, представяте ли си... Не са престанали да ни досаждат... с техните проклети комисии по охрана на труда. Пенсиите ли? Възможно най-малките естествено. Ще ви се обадя пак следобед.

Мръсна, мръсна история. От една страна, по-добре, че Райнър беше засегнат и дано останеше полуидиот. Защото ако му нямаше нищо, щеше да бъде мъчително пряко за самия него и косвено за компанията.

— Телефонират от Торонто за господин Райнър, шефе. Какво да отговоря?

— Кой се обажда?

— Майка му.

— Кратък разказ за злополуката и болничния бюлетин; ама че е досадна... Ние не сме институт за успокоение на старци, а Crude and

Oil limited^[1]. Да си даде номера; ако той умре, ще ѝ се обадим.

Секретарят на шефа не обичаше да проявява инициативи. Кратък разказ, лесно е да се каже. Цялата история беше още твърде прясна: едва от предната вечер.

Тази нощ, като всички други нощи от близо три месеца...

Тази нощ сред нефтеното поле Зулако в мрака се очертаваха стройни силуети: таладросите — сондажните кули, осветени с гирлянди от електрически крушки.

Колективът на Сонда 16 беше на работа. Дизеловият мотор снабдяваше апаратурата със светлина, електрическа енергия и сгъстен въздух. По гредите на кулата, на височина петнадесет метра, блестяха точки — там бяха закачени няколко прожектора. Когато мощността на дизеловия мотор се понижеше, светлината намаляваше. В центъра, въртейки се непрекъснато като свредел, проникваше отвесно малко по малко сондажна тръба в гъстия глинен разтвор, подхранван с вода от два камиона-цистерни. При сто оборота в минута за двадесет минути се прокарва петнадесет метра сондаж.

Голи метиси с алуминиеви каски и лъснали от пот гърди сновяха около чудовището и го снабдяваха с вода и мазут. Всеки път, когато тръбата влезеше изцяло в земята, механикът спираше машината. Сондажната апаратура на Crude and Oil, поставена на Сонда 16, беше износена. Като теглеха с всичка сила въжето на елеватора, петнадесетте работници от сондажния кладенец изправяха отвесно следващата част на сондажа. Тръбата, дълга колкото цялата височина на таладро, се издигаше трептяща, залитаща. Един акробат с въже и специален ключ с много голям отвор в ръка я закачаше по време на полета, задържаше долния ѝ край и я наместваше върху отвора с нареза, който едва се подаваше над земята. Неговият помощник поддържаше в това положение тръбата, докато човекът с ключа се устремяваше бързо по скелето и освобождаваше стоманената плячка от челюстите на елеватора. Хората, които дърпаха отдолу въжетата, предпазливо се оттегляха. Горещ индианецът трябваше сам да се бори с плъзгащата се метална тръба. Притискайки я плътно към гърдите си, той я отместваше, като напрягаше цялото си тяло. Въжето, с което се беше привързал към скелето на таладро, прерязваше като трион

ребрата, диафрагмата, кръста му. Ако не успееше, рискуваше да бъде премазан между скелето и желязната тръба на сондата. Още малко усилие — и тръбата е вече на мястото си. Механикът дръпва ръчката, която командува механизма за включване. Изщракване. Захваната от челюстите, с които е снабден верижният ключ, сондажната тръба започва да се затяга над тръбите, поставени вече в земята. С шестдесет, осемдесет или сто оборота в минута тя влиза на свой ред в земята, докато индианецът, който я е поставил, се отвързва и слиза. Няма време за губене — има възнаграждение за бързина, което се изчислява според броя на тръбите, спуснати от колектива през десетте работни часа.

Потта, а понякога и кръвта на тези хора са необходими, за да работи машината. Цяла нощ те изгарят от жегата, капнали за сън, цяла нощ очакват деня.

Всеки двадесет минути, при всяко ново завинтване на тръба, инженерът, ръководител на обекта, взема проба от глиневия разтвор. Той го разглежда на светлината на един прожектор, преценява гъстотата и относителното му тегло. Ако има нужда, прави анализ с помощта на няколко импровизирани прибори, наредени на тезгяха на механика. И най-малката грешка е опасна за изхода на работата. Ако пробивът се прави в твърде сух терен, сондажната тръба ще се сгорещи и има опасност да се скъса, тъй като е направена от извънредно чиста стомана. Разхвърчалите се във въздуха от напрежението на метала и въртенето на мотора парчета могат да убият хора и дори да съборят таладротото. Напротив, ако глиневият разтвор е много рядък и сондажът премине през каверна, преди да опре до залежа, на повърхността със силно съскане се издига запалителен газ, като заплашва да събори кулата и след това да се възпламени при най-малката искра — от свещите на компресора, от някоя нажежена метална частица, откъсната при триенето, въобще от каквото и да било. И тогава...

Райнър, ръководителят на обекта, беше неспокоен. Нещо не вървеше тази вечер. На два пъти вече в сондажния отвор се образуваха леки мехурчета. Той не посмя да приближи до тях никакъв пламък; струваше му се, че миришат на нефт. Но и вятърът, който вечно бръсне равнината, влачеше със себе си блудкава миризма на масло. Иди, че ги различавай!

Недалеч рафинерията в Анако, най-голямата в света, развяваше над равнината факел, който багреше с меден оттенък мрака. Райнър наистина горещо желаше да зърне най-сетне как се връща вторият камион-цистерна, заминал преди доста време, за да го напълнят от съседното риачуело^[2]. Камионът, който снабдяваше сондата, беше почти празен. Райнър не се реши да прекъсне сондирането — от възнаграждението за извършената работа той вземаше лъвската част. Качи се в камионетката си и тръгна да пресрещне очаквания камион.

Равнината изглежда съвършено плоска поради хоризонта, който я заобикаля отвсякъде на еднаква височина. А всъщност тя е силно набраздена. Загубил веднъж от поглед високите светлини на сондажната кула, трудно можеш да намериш пътя си. Много силно и разсеяно в същото време, сиянието на Анако, от което се виждат само отраженията в небето, представлява лош пътеводител. Остават единствено следите от колите. Точно на кръстовището на двата пътя дирите от колелата рязко се раздалечаваха една от друга. Райнър спря, слезе и на светлината на запалените фарове се опита да ги различи. Трудна работа — двата камиона, които доставяха вода, бяха от една и съща марка и колелата им имаха едни и същи гуми. Двойните следи изглеждаха еднакво пресни — и едните, и другите.

— Къде ли се е запилял този глупак? Правилният път е вляво.

Инженерът пое по него и кара известно време, както му се стори твърде дълго — беше нощ и той бе неспокоен. Наближи водната станция. Камионът-цистерна сигурно беше там. Прав до камионетката, Райнър прониза надалеч нощта със снопа светлина от подвижния фар. Не видя нищо, дори и помпата, макар че чуваше как пъхти моторът. Той изруга през зъби.

Стана още по-горещо. Но въпреки това, подгизналата от пот риза заледяваше гърба му при полъха на вятъра. Защото вятърът тук наистина е хладен... Райнър запали цигара и погледна часовника си. Водата трябваше да пристигне в таладро за по-малко от двадесет минути.

Той се качи отново в колата, подкара я и почна пак да търси, като понякога спираше, за да се ослуша. Шумът от помпата все така достигаше до него. Пътят следваше сега течението на малката рекичка; почвата беше лоша, колелата се плъзгаха. Изведнъж колата забуксува. Буца втвърден пясък стържеше долната част на радиатора под

предницата на камионетката. Моторът внезапно спря. Отзад колелата потънаха до средата на главините. За щастие той имаше лопата — широка и здрава лопата, прикрепена с ремъци до лявата вратичка. Райнър насочи усилията си първо срещу изпречилото му се препятствие. После изкопа пред всяко едно от четирите колела нещо като наклон и натъпка отдолу суха трева, която изскуба с шепи около себе си. Непривикнал на този вид труд, той работеше много припряно, проявяваше несръчност и все повече и повече се потеше. Работата не напредваше. Десет минути бяха изминали, когато потегли отново. Сто метра по-нататък право срещу него се зададе камионът и спря. Райнър скочи на стъпалото и пъкна главата си в кабината.

— Бързо, бързо, там почти няма вече вода!

Шофьорът поклати глава и потегли, без да отговори. И по неговите слепи очи се стичаше пот.

„Ама че е жегата тази вечер“ — каза си инженерът.

Той пак улови кормилото. Пред него камионът напредваше твърде бързо, за да може да го следва; беше по-тежък и товарът му пречеше да се плъзга. От друга страна, облак прах се издигаше над земята, заслепяваше го и пресушаваше гърлото му. Райнър спря, за да остави другият шофьор да вземе преднина. Сега се поуспокои и измъкна от джоба си друга цигара; запали я и бавно, дълбоко всмукна от нея. С изгасен мотор, той опипа машинално таблото по дължината, намери едно копче и го завъртя отляво надясно. Радиото помърка известно време. Улови радиостанцията в Лас Пиедрас, която предаваше в радиус от триста мили — от скалистия бряг, който се издига над пристанището.

„Ха, ха, ха“ — зави един негърски певец, който беше пял в клуба на компанията преди три седмици.

*Ха-ха-ха! Мъчно сдържам си смеха,
що обзема ме, кат видя,
на живота черната обида.
Ха-ха-ха!*

Радиото замлъкна, спря изведнъж. Тишината — мръсната, тежка, проклета тишина на равнината, пак покори нощта. Райнър натисна

стартера един път, два пъти. Нищо. Нямаше ток. Стрелката на амперметъра, осветена с края на цигарата, не помръдна. Американецът се почувствува чужденец, не на мястото си сред тази пустиня. Враждебността на заобикалящата го обстановка му вдъхна страх.

Той излезе, повдигна капака откъм страната на повредата. Намери най-сетне батерията. Светна с електрическото си фенерче, за да провери жиците и скачването им. Всъщност всичко изглеждаше нормално. Той скачи направо проводниците на електромотора с батерията и остърга метала. Нищо. Никаква искра.

Започна страшно да се ядосва, забрави напълно, че е дипломиран опитен инженер, за когото моторите „Форд“ и тяхното електрическо устройство са просто детска игра: „Focken job“.

Ах! Да можеше да се озове пак у дома си! Да се върне към безвъзвратно отминалите волни детски дни! Да можеше да прояви лошото си настроение пред някого! Намръщен, той правеше безсмислено силни и зле въздържани движения и търсеше къде е прекъснатата жицата. Изминаха повече от двадесет минути. А всъщност работата беше толкова проста — жицата беше прекъсната вътре в каучуковата обвивка. И разбира се, нямаше резервни в сандъчето.

Той тръшна вратата с един ритник и остана за миг неподвижен, после се наведе над спуснатото квадратно стъкло и взе от седалката откъм своята страна цигарите и кибрита. Светлината от лампата, закачена на колана му, играеше пред него. Той потъна в нощта.

Да измине седем километра сред пясък! Какво пък, вторият камион сигурно нямаше да закъснее на свой ред да отиде да вземе вода. Но най-отвратителното беше, че трябваше непрекъснато да гледа в краката си, за да не загуби пътя. Без това тази нощна разходка нямаше да е чак толкова неприятна. Райнър вдъхна с пълни гърди срещу вятъра. Всеки миг падащи звезди браздяха небето. Ако почнеше да си пожелава нещо при всяка звезда, щеше здравата да се умори. Той крачеше все напред и напред, осланяйки се на часовника си, за да изчисли изминатия път, и вече започваше да се чуди, че не вижда нито светлините на таладро, нито фаровете на втория камион. Безпокойство, съмнения терзаеха ума му. Туземците бяха сами на обекта. Надзирателят беше получил точни нареждания, дано само не направеха някоя глупост с регулирането на дебита... Вярно, че този

тип беше отракан по сондите. Но все пак непредпазливо беше да ги оставя сами.

Отраженията от светлините на Анако огряваха околността, но в тази светлина нямаше нищо успокояващо. А самата сонда беше вкопана дълбоко в падината; виждаше се чак когато ти се изпречи под носа.

Американецът се спря. Изведнъж следите пред него изчезнаха. Впрочем и зад него не се виждаше нищо — колко тежи един човек, та да остави следи върху сбития пясък! Ето че от много зяпане се беше загубил като глупак. Той седна за малко и се замисли. Ослепителна светлина му разкри внезапно, че не беше толкова далеч от целта си — сондата току-що беше експлодирала.

Светлината отслабваше, но не спираше. Около мястото на експлозията над главата му прехвърчаха със свистене железни парчета, които му напомняха войната. Ужасен от случилото се — струваше му се, че виновен за всичко е той, — Райнър се спусна да тича. Само по една случайност това стана на пътя му; безспорно, страхът му беше посилен от желанието, от тревожното желание да види. Той тичаше; нещо го удари в гърдите; спъна се в пясъка, отскочи широко два пъти и падна. Пак се изправи, краката му тежаха; той изплю налAPANATA кал и отново тръгна. Не му достигаше дъх. Понеже беше принуден да си поеме отново въздух, Райнър се просна по корем на земята и несъзнателно се опита, напрягайки всичките си мускули, както по време на бомбардировка, да се слее със земята.

Изпитаните правила винаги са верни — силите му се възстановиха. Той пак закричи. Три километра го делиха от мястото, където беше станала експлозията. Необходим му беше близо един час, за да ги измине. Когато пристигна там и загледа с ужас как се вият около скелета на таладро лумналите пламъци, той не беше вече снажният засмян и простодушен момък, когото познаваха всички момчета от Crude and Oil. Превърнал се беше в мъж с окървавено и окаляно лице, който си изпотроши краката и на когото сърцето изхвъркна да тича из мрака — човек, който плюеше кръв и не знаеше дали тя блика от устата му, или някое парче...

Пожарът се беше развихрил. Вятърът отнасяше стотици метри на запад огнени езици, които изсушаваха и напукваха земята. Той фучеше силно в този миг, но пращането на огнения стълб, който се издигаше в

небето, изхвърляйки железни отломки, беше по-силен от неговия рев. Сондажната кула, счупена на две през средата, беше напълно полегнала, смачквайки с нажеженото си туловище компресора и дървените основи, където работниците оставяха канчетата и дрехите си, когато идваха на работа. После пламъкът беше извил скелета на кулата и сега пак започваше да го изправя отвесно. Сякаш сондата отново щеше да заеме мястото си и да поднови работата си. Малко по-нататък той беше догонил камионите, цистерните на които бяха избухнали. Петте тона вода, излени върху възпламенената нафта и бензин, само го бяха още повече разпалили. Два огнени букета, които в сравнение с другите изглеждаха съвсем ниски, допълваха гледката на злополуката.

Настрана от мястото на бедствието, застанали прави и брулени от вятъра, двама индианци, вкопчили се един в друг за рамената, гледаха огъня и крещяха непонятни думи, думи от диалекта гуахарибо, които означават смърт и страх. Американецът нямаше нужда да разбира езика им, за да узнае какво казват. Петнадесет от техните другари бяха загинали в пламъците. Те чувствуваха, че полудяват, той също.

И дума не можеше да става да се приближи до тази паст, откъдето излизаше огнен стълб със свършено чисти цилиндрични очертания. Райнър помисли ужасен, че тези двама мъже, останали живи, щяха да съобщят за неговото отсъствие пред анкетната комисия. Петнадесет души вече бяха умрели. Тази нощ все повече и повече започваше да му напомня войната. Толкова просто щеше да бъде да убие тези двама свидетели и да остане сам — да може да обясни нещата, както му е удобно! Но кой знае дали от някакви скрупули, или поради слаб характер — Райнър не се реши. От друга страна, и в главата му нещо започваше да не е в ред.

Той се приближи и се вгледа в лицата на индианците. Двамата имаха дълбоки рани от обгарянето и сякаш не го забелязваха. Миглите и косите им бяха изгорели до корен. Те не плачеха, защото вероятно не знаеха как се плаче. Райнър се опита да им заговори.

— Какво стана? Какво се случи?

Мълчанието им му показва, че те не го чуват. Мъчеха се да не мислят за нищо, застанали насред път — между смъртта на другарите си и техния собствен живот.

Шест часа по-късно недалеч вляво, откъм хоризонта, зави настойчиво и продължително сирена. Ръководителят на Сонда 19 беше чул шума от експлозията, беше видял огъня и беше телефонираше в лагера в Лас Пиедрас. Линейката на компанията пристигна. От нея слязоха санитарни, придружени от спасителен екип — седем мъже с огнеупорно облекло и шапки от бял азбест. Те намериха инженер Райнър от Crude and Oil, ръководител на Сонда 16, клекнал в пясъка между трупа на един индианец и на друг един умиращ индианец. „My goodness, my goodness“^[3] — повтаряше американецът.

Разбира се, секретарят на О’Бриен беше предал на старата мисис Райнър твърде непълна разказ на цялата тази история. И все пак това му отне към десет минути. По колко долара на минута?

Най-сетне той се впусна в чисто медицински подробности. Колкото може по-внимателно без съмнение.

— Хм! Мисис Райнър? Аха! Да. Ето болничния бюлетин... Една секунда, ако обичате.

Той остави слушалката и прелисти сноп книжа, напечатани на розова хартия, четейки полугласно:

— Изчезнал, изчезнал, изчезнал... Това са гватемалците... Общи обгаряния, трета степен, двойно спукване на черепа... Не, това е другият индианец...

До него прозвуча гласът на старата дама от Торонто.

Но на такова разстояние думите ѝ бяха съвършено неразбираеми. Секретарят не им обърна внимание — продължаваше да търси.

— Аха! Мисис Райнър, чувате ли? Ето какво пише в бюлетина, мисис Райнър: „Непрекъснат мозъчен кръвоизлив вследствие на проникваща от трупа рана. Нервен шок. Тежко състояние. Прогноза съмнителна.“ Повтарям: „Тежко състояние. Прогноза съмнителна.“ Ало, чувате ли? Мисис Райнър, бихте ли ми дали телефонния си номер? В случай на смърт... Хм, хм! Мисис Райнър, чувате ли ме? Уф, мисис Райнър?

Секретарят остави слушалката, изглеждаше ядосан.

— Сигурно прекъсна — каза той на седналата срещу него машинописка. — Постарайте се впрочем...

Дали с джип или с командирска кола, все едно — трябваше да пропътуват десет часа, за да стигнат до таладро, където предната вечер беше станала злополуката. Главният шеф и помощникът му бяха просто смазани от друсането. В този момент те съвсем не мислеха за бедствието — простатата и хемороидите им създаваха много повече грижи. Няколко десетки километра по-нататък пожарът довършваше това, което беше останало от стоманения скелет.

Зрелището им отне дъха, когато двете коли се озоваха между вятъра и огъня. Един час след тръгването си те бяха вече започнали да се ръководят от тежкия облак дим, който забулваше част от хоризонта.

— Няма дим без огън — измърмори О'Б., О'Бриен, шефът, скачайки от колата като младеж, за което веднага съжали — кръстът му беше просто премазан и единият му крак беше съвсем изтръпнал и се подкоси. О'Бриен едва не падна.

„Пожарът много бесня“ — бяха казали индианците. Всичко беше изпочупено. От скелета на сондата не беше издържало нищо. Седмината мъже го наблюдаваха от сто метра разстояние. Някои заслоняваха с ръка лицето си. Главният арбитър, един здравеняк между тридесет и пет и четиридесетгодишен, с наляно с кръв лице, беше измъкнал бележник от джоба си и си вземаше бележки. О'Бриен прояви повече човещина от другите, по-силно се вживя в бедствието и в неговата неизмеримост, затова такава държане му се стори съвсем комично. Той не се посвени да му го каже:

— Неприятно наистина, че за да проверите как е станала цялата работа, трябва да се приближите до мястото. Аз обаче се нагледах до насита. Дори свят ми се зави.

Ирландският акцент, от който той все не се решаваше да се раздели напълно, пролича този ден повече, отколкото обикновено, и зазвънтя като допълнителна обида в ушите на хората, които го придружаваха. Главният арбитър стана още по-червен. Но не отговори; и докато шефът се тръсна на предната седалка на колата и разгърна без никаква престореност пъстър илюстриран брой от „Приключенията на Свръхчовека“, арбитърът отново се задълбочи в изчисления от разстояние, като в същото време ги записваше в малкия си бележник.

Вихрушката от пламъци сякаш искаше да изтръгне от земята твърдата, плътна, странна материя, от която тя беше направена. Огнен

стълб като струя избликваше високо горе и не се разпръсваше веднага, а се гмурваше в тъмния таван от облаци. Редките огнени пръски, падащи, докдето поглед стига, приличаха повече на отломъци, отколкото на капчици. Пожарът съществуваше сам за себе си, жив, истински. Дали животът му щеше да бъде кратък или дълъг, все едно, пред него стоеше една задача — да се издигне, да полети към небето. И затова бързаше.

О'Бриен се върна при групата. Заключениеята, отнасящи се до минали работи, не го интересуваха. Той не би могъл да се издигне в държавно учреждение, където правилата на играта са да обясниш удара, а не да действуваш и да преодоляваш трудностите. А ирландецът бе преди всичко привърженик на бурните разпри. И сега беше побеснял. Изпитваше именно гняв срещу пожара. И то не защото щеше да го оцети с нещо. Изгасен или не, това нямаше да попречи на всяко първо число от месеца заплатата, удвоена от обезщетението за тропическата зона, да влезе в джоба на главния директор, отговарящ за Гватемала. Въпросът не беше там. О'Бриен просто беснееше срещу огъня, защото беше станало така, а не другояче. Има хора, които не могат да се сдържат да не изпаднат в ярост срещу пречките, срещу мъчнотиите, срещу враждебността на нещата и на света; без тях щяхме да бъдем още в стадия на каменната ера.

— И няма начин да се започне проходният окоп — каза О'Бриен. — Остава ни само да копаем направо, под прикритието на вятъра, с два завоя за сигурност към края.

— Трябва обаче да се действа бързо — добави секретарят му, — след три седмици вятърът ще промени посоката си.

О'Бриен се държеше хладно с него. Не беше харесал начина, по който момъкът беше изпълнил поръчката му за майката на Райнър. Но като го чу да говори така, той му хвърли поглед, изразяващ помиряване — най-сетне и той да каже една умна дума.

— Хайде, на път!

Те се качиха отново в колите. През целия път на връщане главният арбитър стъкмява едно от тези малки докладчета... докладче, с което се канеше да забърка в цялата история тоя самомнителен червенокос ирландец. О'Бриен пък кроеше план как да се потуши работата. Обсъждаше всичко, разработваше подробностите. Виждаше вече предпазливото промъкване на гигантите в огнеупорно азбестово

облекло, които се приближаваха до самия огнен стълб, за да подкопаят основата му, да го повалят като дърво. Предварително се наслаждаваше на тишината, която след оглушителната врява по време на работата, щеше да смаже със своята тежест равнината, надвила рева на вихъра, задушен като под дюшек. Така се справяха някога с беса.

Просто като фасул е да изгасиш един кладенец в пламъци. Достатъчно е да духнеш отгоре, както духаш клечка кибрит. Само трябва да действуваш смело. Дайте ни експлозиви! Но не какви да е — това, което е достатъчно да разруши, да събори в район от няколко стотици метра къщите, дело на човека, не е достатъчно да повали неприятеля, огъня.

Колите напуснаха платото, нефтеното поле със сто сонди, и се отправиха по наклона, който щеше да ги отведе към Лас Пиедрас. Последните двадесет километра бяха пак асфалтиран път със здрава и добре поддържана настилка. Същински тобоган^[4], който се спускаше към пристанището! Лъкатушният път беше достоен за акробатически постижения. Двадесетсантиметров бетонен перваз отбелязваше границата на една пропаст. По-надолу пътят се виеше и стигаше до морето, след като преминаваше по нещо като мост-дига, който се прехвърляше над седемте ръкава на Рио Гуайас. Но не се виждаха нито морето, нито реката — цялото крайбрежие на долината представляваше грамадно блато, от което изплуваше завеса от бяла мъгла. В началото на наклона страната беше разделена на две от този предел — горе, назад, се простираше южноамериканската пустиня, пясъчна, камениста, с ниска, сива, опърлена растителност. Слънцето там оставаше дванадесет часа на ден в зенита. Сто метра надолу под колелата започваше неустойчива, нагъната почва, на вълни. Нямахше шофьор, нито опитен, нито роден по тези места, който да не изпитва ужас при мисълта да навлезе там.

Пълният наклон беше четири хиляди стъпки, близо хиляда и двеста метра. Пътят през облака се простираше на около триста метра, измерени отвесно, ще рече, на едно разстояние от близо два километра. Петнадесет на сто от него беше хубавичка стръмнина и наброяваше вече в своя списък за наградени неколцина умрели шофьори от деня, когато Crude and Oil започна да строи своя голям петролопровод, по който щеше да се отвежда до вълнолома на Лас Пиедрас дори петролът от най-отдалечените сонди. Стари, излезли от употреба влекачи

помъкнаха тогава на полуремарке тръби с диаметър по петнадесет пуса^[5] и дължина петнадесет метра. Всяка тръба тежеше близо петстотин килограма; от тях закачваха по петдесет, шестдесет, наредени пирамидално на купчина като гроб, поставени на двете задни колела на влекача и върху двойното ремарке и хайде, карай... Случваше се понякога на най-стръмното място от наклона моторът да започне да пращи и да се дави. Два подскока на цялата машина и после нищо — само тихото плъзгане на колелата, които моторът престава да тегли. Тридесет тона железария, започват да се носят към пропастта. Скачай, шофьор, скачай!... Той натиска с ръце дръжката на вратичката вляво — тази, която е до кормилото, затисната от тежестта на тялото му и запъната в желязната си рамка... Ако в две секунди момъкът не успее да отвори, няма защо да се мъчи повече — утре, осем дни по-късно, с края на стрелата на автокрана екипите по възстановяването ще изкачат много трудно на асфалтовия път два трупа: единият от кости, другият от стомана, които остава само да бъдат отнесени по-късно всеки към неговия гроб.

Докато строяха петролопровода, тази работа беше много добре платена.

Никой не казваше дума нито в джипа, нито в първата кола. И двете приличаха на военни коли и вървяха наблизко една зад друга. Те преминаха твърде бързо мостовете, забавиха ход, за да доближат изкъртения от полицейската бариера паваж, после набраха пак скорост и навлязоха в алеята Сан Матреско — име твърде голямо за нея, защото не беше по-дълга от двадесет метра.

Разпръснатата светлина от белия облак дразнеше очите повече, отколкото яркото слънце над платото. Мръсни, изкорубени, прихлупени ниско над земята колиби плуваха в бледата, палеща мъгла: градът се обливаше в пот — пара, която те прави морен и е същински развъдник за микроорганизми във въздухообразно състояние.

Колите минаха пред Ла Полиция, дълго и ниско здание, подобно на кутия за обувки, която изглеждаше от вибробетон. Там бяха разквартирувани представителите на властта и затворени тези, които бяха си избрали другия път — да се опълчат срещу нея. На прозорците

имаше решетки — нещо като мрежи за курници. От цялото здание без съмнение вратите представляваха най-солидната част.

Седнал на прага, на един стол в стил „Хенрих II“, един войник с шапка от английската армия с панделки и червен лъскав номер на неговия батальон — деветнадесети, стоеше на стража, която според правилника би трябвало да бъде бдителна. Той държеше пушката между краката си със затъкнат нож и сънуваше мръсотии. Шумът на моторите го събуди, войникът се наведе назад и извика към вътрешността на колибата, за да предупреди своя пряк началник по йерархическата стълба.

— Хей, генерале, грингосите^[6] се връщат!

— Много важно! — отговори отвътре офицерът.

На три минути от центъра на града започваше кварталът на изоставените къщи. Пет години по-рано Лас Пиедрас беше най-цъфтящото пристанище в тази част на брега. Сега беше мъртъв град. Компанията беше платила предварително на правителството — в неговата столица, възнаграждение за тридесет години и нямаше намерение да даде повече нито стотинка. Такива са превратностите в икономическия живот на тези малки страни.

Рухнали колиби, дупки, кални локви, пусти пространства, осеяни с кубове разпръснат цимент, кал, застояла вода посред улицата, залети поради комарите и маларията с черен пласт нафта. При преминаването на колите лепкави, кални струи се разхвърчават с плясък и изцапват част от стените.

Малко по-настрана янките бяха хвърлили във въздуха с динамит цяло едно напуснато предградие. И напред, булдозери! Те бяха циментирали насипа, после поставиха телена мрежа наоколо. Посред този своего рода бомбардиран град само техните малки дървени къщи бяха боядисани със свежи, пъстри, гиздави цветове. И все пак и те си приличаха много една на друга.

Двете коли нахлуха в лагера и се спряха пред централната барака. Главният лекар тъкмо излизаше от нея. Той се приближи до О'Бриен и каза:

— Вторият индианец е мъртъв.

— А Райнър?

— Загубен.

О'Бриен въздъхна съвсем явно облекчено.

— Зъбочистко — каза той на своя секретар, — съобщете по телефона на старата дама веднага щом свърши. И ако тя пак припадне още при звука на вашия глас, ще ви изхвърля.

Зъбочистко откровено казано никак не изпадна във възторг.

— Anda, Manolete, anda!^[7]

— Anda, toro! Que bravo!^[8]

Гласовете отекваха толкова силно в залата на „Корсарио негро“^[9] — публичния дом в Лас Пиедрас, че изглеждаха като препредадени от високоговорител. Слушайки ги, не би могъл да си помислиш, че си попаднал на зрелище с накачили се прави по пейките афисионадос^[10], а неволно ще потърсиш с очи писукащ радиоапарат, който предава борба с бикове. Или може би причина за това беше влажната мъгла, която плуваше из къщата, както и над целия град. Жителите на Лас Пиедрас наричаха това „дъха на каймана“ поради многобройните крокодили, от които гъмжеше делтата. И все пак бяха наистина гласове на хора от плът и кръв, а не речи, излитащи от електрическа кутия. При по-внимателно вслушване не можеше да се излъжеш в това.

— Matalo, toro!^[11]

— Respecto a Manolete, que ya es muerto!^[12]

— Que va muerto? Maricon Dios!^[13]

Те бяха трима и седяха на една маса встрани.

Залата беше голяма. Белите стени бяха украсени с рекламни литографии. Вдясно, като влезеш — тезгяхът. Над него — автентичен портрет на Черния корсар, който никога не беше съществувал. Във всяка ръка той държеше по един пистолет, между зъбите му беше затыкната нападателно сабя, една девойка висеше на ръката му, а за да нарисува очите му, художникът беше употребил фосфоресциращо вещество. Девойката беше малко порочна хубавица; изглеждаше много доволна от гордата осанка на своя съблазнител. Едната ѝ гръд преливаше от корсажа и разкриваше повече от чудесна на цвят кожа. Но хулиганите бяха нарисували почти навсякъде по нея съвсем наивни похотливи надписи.

В дъното имаше пет ниши с пъстри завеси, които закриваха отвора — там канеха клиентите. Момичетата седяха на дълга маса от

тъмно дърво. Само една беше хубава — Линда, която принадлежеше на Жерар, бившия контрабандист. Тънка, мургава, със стегнато тяло, тя представляваше съвършен тип на метиската раса — хола, с черни гладки коси и изящна нежна кожа. Другите четири бяха грозни, ако не смятаме, че тяхната тромавост и глупост придаваха на животинските им форми някаква предизвикателна и ярка похотливост.

Може да се каже, че в този час в „Корсарио“ нямаше почти никого. Навън тегнеше мъчителната жега на утринта. След малко, към единадесет часа, щеше да бъде даден сигналът за излизане от доковете. Пристанищните работници щяха да дойдат да наберат нови сили пред чаша агуардиенте^[14], да вдъхнат аромата на жени. Някои от тях щяха да се помамят по две мургави бедра, зърнати през цепката на пола, по нечии навлажнени с език силно начервени устни. Жените щяха да стигнат забързани преди тях до сепаретата в дъното, полюлявайки бедра на всяка крачка. После щяха да дръпнат завесата зад себе си и това щеше да е по-грозно, отколкото ако се любеха пред всички. Но в този миг всичко беше спокойно. Тук бяха само пушачите на марихуана.

Защото картонените цигари, през които тримата мъже изпускаха тежки сиви облаци дим, бяха натъпкани с марихуана — билката на делириумите по поръчка. Достатъчни са четири грама трева и човек затваря очи — панаирът на мечтите се открива, моля, избирайте! За четвърт час можеш да бъдеш Хитлер, танцуващ жига върху площадката на двореца Шайо, състезател, уловил кормилото на една „Масерати“, за която винаги си мечтал и никога не си могъл да си доставиш, любовник на Рита Хейуърд в подробности, професор по филология — ориенталски езици, и баща на пет близначета. И всичко това няма да свърши със самоубийство в бункер, с връхлитане върху някой чинар и кола в пламъци, нито със срамна болест. Ще можеш да се любиш до насита; няма да има за тебе вече непознати и съмнителни етимологии и ще стиснеш ръката на английския крал. Без съмнение, когато се събудиш, всичко започва пак отначало.

Но такава е марихуаната, която продават приготвена на цигари, на напълно достъпни цени, по всички пристанища на Латинска Америка.

Днес пушачите в „Корсарио“ бяха решили да погледат борба с бикове.

Опиумът ги караше да говорят с такива странни гласове; той им подшушваше тези неочаквани викове. Върху кръглата маса, чиято повърхност не беше от мрамор, а от цимент, марихуаната им беше поднесла добра храна. Беше изсипала за тях с гальоти златист пясък — хубавия пясък на арените.

За тях, за да изпаднат във възторг, тя беше придала нов вид на обикновените предмети, превръщайки ги в тази пищна пъстра тълпа, която прекарва няколко часа на Плаца де торос в празнични дни. Пепелници, чинийки, празни шишета кока-кола, литър ром, наполовина пресушен, бяха се превърнала в гъвкави бандерилиери, във великолепни пикадори, в строги цивилни полицаи — необходими фигуранти в предварителната подготовка за представлението на смъртта. И на всичко отгоре участвуваше лично Манолете. Манолете, който се беше оставил да го убие, ето вече две години оттогава, неговият сто и осми бик. Манолете — идолът на афисионадос.

Борбата с бикове наистина се разиграваше пред очите на пушачите — случваше се дори някой от тях, отмествайки чашата си с прикрито движение, да тласне действието в желаната насока — но за хладнокръвния зрител тя все така носеше по дразнещ начин надписа „Лъжливо“, написан с големи букви. И съдържателят, бледен и дебел европеец на име Ернандес, намръщен и едва сдържаш гнева си, ги наблюдаваше на края на търпението си. С парцал за миене на чаши той попиваше лъсналото си от пот лице. Накрая изръмжа:

— Брей, че хубостници!

И действително... Двама от тях бяха индианци със смесена кръв, мършави, нервни, сухи. Твърдите им коси блестяха като черен емайл, но най-старият от тях беше почти без коса. Отблизо той приличаше на болен от косопад — болест, която беше засегнала дори кожата му. Двамата индианци имаха монголски мустаци, лъскави, жестоки.

Третият пушач беше бял и изглеждаше към шестдесетгодишен. Същински скелет! Бръчките по лицето му образуваха дълбоки, мръсни гънки; беше с бели коси и ръцете му трепереха; от време на време се гърчеше в спазмодични тръпки. Очите му, избледнели като очите на хората, пътували дълго по море, се бяха вдълбали силно под дъгите на веждите, а страните му бяха хлътнали така, че скулите сякаш се движеха под самата повърхност на кожата. Беше жертва на непрекъснато оживление и вършеше едно след друго все същото,

сякаш сериозни причини го правеха нетърпелив — той кашляше, смееше се, избърборваше пет-шест думи и замлъкваше с отпуснати черти, с мъртво лице. После пак започваше. И всичко това траеше не повече от минута.

Тримата мъже се наведоха внезапно съвсем близо до масата. Жак, европейецът, изръмжа:

— *Eso no es corrida sino carniceria!* Това не е борба с бикове, а касапница.

— *Anda, toro! Que brava, que ruda la bestia!*^[15]

За тях тримата Манолете без съмнение вече се готвеше да излезе срещу биковете върху тази маса; без съмнение десет хиляди запалени зрители седяха на двата празни стола до тях. Но на съдържателя започна да се струва, че те стават все по-невъзможни. Единствено момичетата ги гледаха благосклонно, проявявайки снизходителност, станала за тях почти професионална.

Зад тезгяха беше и жената на съдържателя. Тя седеше наперено зад автоматичната каса — нова машина, цялата в никел и цифри. Стара на тридесет години, повехнала и подпухнала, тя съзерцаваше с възхита машината — символ на благополучие.

Между нея и мъжа ѝ една по-млада индианка миеше, наведена над цинковата мивка, приборите от миналата нощ.

Пристигна един клиент, облечен в униформа от сив памучен плат на зелени ивици. Приличаше на ваксаджия, който не е имал време да лъсне ботушите си. Един кобур на пистолет, закачен на кожения му колан, внушително число звезди и галони върху маншетите, гърдите и фуражката показваха чина и длъжността му — помощник-началник втора степен от администрацията на митниците.

— Здравсти, шефе! — извика той любезно на Роберто. — Госпожо, очите ви ме карат да мечтая. Малката, хубави бедра имаш!

— Здравсти, генерале! — отговориха в един глас дирекцията и персоналът на „Корсарио“.

Но жените дори не се помръднаха. Южноамериканецът общо взето го бива за всичко, но този беше чист педераст. Той си поръча пунш с крем и го изпи на малки глътки, загледан в групата пушачи на опиум.

— Ако продължава да се навърта около Жерар, ще му ръгна един в корема — каза Линда на съседката си.

Тя вдигна рамене, без да отговори.

Марихуаната действуваше. От четвърт час Жак си въобразяваше, че е Франко. И беше решил, че индианецът с косопادا е не друг, а самата Евита Перон, обаятелната съпруга на аржентинския диктатор. Той дори започна да го ухажва, наричайки го „сеньора“. Индианецът беше преминал възрастта на промени в половете. Затруднен, неразбиращ значението на смешната испанска фразеология, той започна да ругае Жак; напсува го на майка, на баща и заключи в рамките на приличието:

— Ти нямаш повече култура от едно кръвосмесително прасе, родено в двора на фермата, баща ти е бил рак, а дедите ти риба.

— Евита, ангел мой, не слушай думите, които произнася чрез твоята обожаема уста този безсрамен невежа — отговори Жак.

Индианецът стана, наистина побеснял. Жак криво-ляво също се изправи на крака. Те се измериха за миг с поглед, готови да се вкопчат един в друг. Но третият пушач възстанови тишината, като ги прекъсна бързо:

— Гледайте, гледайте тази хватка с наметалото! Този бик е пил кръв от човек, той е храбър, горд. Но Манолете ще победи.

Зад тезгяха съдържателят се наведе сега към прислужницата.

— Приемам да ме отегчават и да ми додяват, но поне да имам полза от това. Роза, покани ги да си поръчат още нещо.

Малко неспокойна, девойката заобиколи тезгяха, приближи се до тримата мъже, постави ръка върху една празна чаша и запита:

— Какво ще обичате сега, господин Жак? А другарите ви?

Жак се изви рязко към нея. Изглеждаше страшно озлобен.

— Остави веднага това, малка мръснице!

Но девойката отстъпваше вече с чашата в ръка.

— Остави веднага това! — повтори Жак. И прибави със скръбен тон: — Тази мръсница отнесе бика.

Почти в същия миг индианците си дадоха сметка каква голяма беда ги беше сполетяла. Те се гледаха като хора, на които току-що са изиграли мръсен номер. Прислужницата отстъпваше предпазливо, за да се прикрие зад тезгяха.

Плешивият индианец вдигна глава и заяви на свой ред:

— А всъщност точно така е. Тя го отнесе.

— И какво ще правим сега? — захленчи Жак. — Такова хубаво нещо! Аз бях Франко, щях да помилвам антифашистите. Ти беше Евита, щеше да отровиш Перон с хайвер с арсеник, вече беше господарка на Аржентина. И изведнъж идва някаква си малка мръсна метиска, чиято майка е ходила на четири крака в гората; ще ѝ оставим ли да отнесе нашия бик, да срине всичко със земята и да опозори Манолете на това отгоре?

— И дума да не става — заключи третият индианец, — в никакъв случай!

Белият беше най-възбуден. Той стана от мястото си; очите му се движеха извънредно бързо в орбитите под безцветните мигли; долната му устна трепереше. Малко лига беше потекла. Индианците издържат повече на опиума. Те се опитаха да принудят европейския си другар да седне отново на стола си. Но обезумял, той се държеше на краката си по-здраво, отколкото те можеха да си представят. Двамата не настояха повече и го оставиха да излее гнева си.

Жак докопа първата попаднала му чаша, хвърли я на земята и стъпка парчетата. След това из заведението полетяха цигарите и кибритът. Гневът му нарастваше. Той хвърли по главата на корсаря тежка пепелница, която разцепи платното. Съдържателят вдигна рамене и тръгна към него с намерение да го вразуми. Тогава Жак грабна една чаша и я метна върху главата му, ревейки високо като дете, което се глези:

— Моя бик! Върнете ми го или ще ви избия всички!

Ернандес се беше навел навреме, така че чашата се счупи в стената. Едно парче засегна края на ухото на митничаря. Прави по местата си, девойките наблюдаваха сцената. Съдържателят енергично, но без да проявява гняв, зашлеви две плесници на Жак. Старецът се строполи, плачейки. Ернандес се върна зад тезгяха.

Близо една минута изтече, преди чиновникът да забележи, че е ранен и да реши, че това е сериозно основание да зареве като магаре. И той не се лиши от това удоволствие. Кръвта течеше върху позлатения еполет и се разделяше на малки вадички около медалите му. Изчислявайки стойността на обезщетението, за което би могъл да предяви иск: за загуба на престиж, за рана, за бележка от химическо чистене и пр., митничарят се засили да произнесе възмутено тържествена реч.

— Вие не се намирате на края на света, мръсен чужденецо — извика той, подчертавайки думите си, — а в самия център на цивилизован и културен град! Аз, чистокръвен гватемалец, потомък на героите от двадесет и четвърти юни, от шести юли и двадесет и четвърти август, не се боя да ви го кажа.

Този намек за славните исторически дни на Гватемала, които европейците никога не бяха приемали сериозно, макар че всъщност имаше много такива дни, не направи никакво впечатление на Ернандес.

— На, изпий това и ни остави на мира! — каза той на ранения, като му подаде чаша уиски, пълна догоре.

Роза, невинна причина за разправията, се спусна чевръсто да спре стичащата се по лицето му кръв с парцала за чиниите. Жените бяха насядали отново. Рухнал на стола, Жак продължаваше все така да ридае и да иска своя бик. Той започваше вече да се съвзема, но още смяташе, че са постъпили несправедливо с него. В този момент влезе Жерар, любимият на Линда. Изглеждаше, че бърза.

— Тоя пак е пиян — каза той, като посочи Жак. — Но това не е важно, има нещо ново. Компанията търси работна ръка.

— Да не би да търсиш работа сега? Доживяхме да видим и това! — забеляза Ернандес.

— Тази работа ме интересува; те съобщават, опасно и добре платено.

Съдържателят на „Корсарио“ остана за миг с отворена уста. После успя да си поеме дъх, за да запита:

— И каква е тази работа?

— Не зная — отговори Жерар. — Но във всеки случай крайно време беше. Ще си събера вързопчето и сбогом, Лас Пиедрас! До гуша ми дойде тая мъртвешка пустош. Да гледаш това всеки ден...

Той посочи с поглед Жак, който сега плачеше тихо с отворени очи. После изгледа залата, митничаря, групата момичета.

— Погледни Линда... Шест месеца се мъча да я измъкна от разврата и не мога, защото трябва да се плюска. Ами този сиромашки град! И тази мъгла, и тази смрадлива река, и тези типове с цвят таки! Дали ми е дошло до козирката? Кажете по-добре, че ми иде да им се изплюя.

Преди една година Жерар беше пристигнал от Хондурас със самолета от единадесет часа. Той беше влязъл в „Корсарио“ като че ли идва от кръчмата отсреща, с припряна и непринудена крачка. И този ден също Жак плачеше, пиян от марихуана, в един ъгъл. Истината е, че това му се случваше средно три пъти седмично. Ернандес изгледа новодошлия, без да покаже, че го познава, но Жерар махна тъмните си очила и само каза:

— Здравсти, малкия, ще платиш таксито, нали?

Съдържателят на „Корсарио негро“ не беше отговорил направо, но порови в чекмеджето на касата, измъкна оттам един долар, подаде го на прислужницата и каза:

— Дай това на шофьора.

А неговото скъперничество беше пословично. Затова присъстващите си извадиха заключение от тази му проява, че пътникът сигурно знаеше много неща за Ернандес. И правилно бяха прозрели.

Жерар се настани в „Корсарио“ на пансион за дванадесет долара дневно. На Ернандес никак не се хареса това решение, но не се осмели да му каже. Още по-лошо дори, Щурмър не му даваше нито стотинка. Дълговете му, отбелязани на робош, бяха стигнали две хиляди долара, когато Линда започна да работи за него. Страстната преданост, която беше хвърлила метиската в краката му, не дразнеше особено Жерар, но не го и трогваше. Той обаче не смяташе, че такава голяма любов към сутеньора е абсолютно необходима. Тогава започна да плаща от дъжд на вятър на Ернандес. Но просроченото изглеждаше напълно обречено да мине към точката „печалби и загуби“.

Жерар Щурмър бързо се беше ориентирал във възможностите, които предлагаха на момък като него градът и пристанището на Лас Пиедрас. Той опита първо да си намери редовна работа. Перспективите бяха лоши. Местното население на Лас Пиедрас живееше в крайна мизерия. Съсипано от трески, от наследствени недостатъци, от епидемии, то е твърде многобройно за малкото работа, която предлага пристанището.

Безработицата, гладът се бяха настанили за вечни времена в това бунище на тихоокеанското крайбрежие. Неколцина изгладнели авантюристи попълваха картината: продажници, изгонени от

съседните страни след провала и разтурянето на партията, на която бяха продавали услугите си; скандинавски моряци, които бяха дезертирали, привлечени от бутилка ром и от някоя жена от квартала на проститутките, надявайки се да заминат със следващия кораб. Но дните се нижеха един след друг, а следващ кораб все не идваше. Единствени американските петролоносачи се приближаваха още — за един престой от шест часа, до вълнолома, където завършваше петролопроводът на Зулако. Но при тях нямаше работа: в екипажите влизаха само янки, членове на Golden Star, затворен синдикат, строго запазен за англосаксонските моряци. Всяка година един панамски товарен кораб хвърляше котва тук за една седмица. Но онези, които биха искали да се качат на него, никога нямаша достатъчно пари, за да трогнат сърцето на капитана. А тези корабчета бяха твърде малки, за да може човек да се скрие в тях.

Всички, които бяха се озовали в Лас Пиедрас, се намираха в положението на Жерар — изгонени от всички съседни страни, попаднали в задънена улица заради миналото си, заклещени в тази мръсна и вредна за здравето дупка, където им беше невъзможно да живеят и която можеха да напуснат само за да отидат още по-далеч — в Мексико или Чили.

Те нямаша пари. Малко по малко пернициозна анемия изгриваше, изяждаше червените им кръвни телца; дизентерията — червата им; треските, скуката, виденията на опиума и любовните похождения — ума им. Без работа, без стотинка в джоба, те чакаха и търсеха някакъв неочакван изход, за да излязат от това положение. За тях изборът беше твърде прост — да заминат или да пукнат. Не можеха да заминат, а отказваха с всички сили да пукнат. Сгърчили ръце, стиснали зъби, те крачеха като побеснели в капана за хора, в който бяха попаднали.

„Не можеш да вземеш самолета без пари. Не дават пари без работа. Работа също няма. Не можеш да вземеш самолета без пари... Едва се държиш на краката си, изтощен, обезкуражен, обезкървен. Не можеш да нападнеш касите на някоя американска компания, защото ги пазят цели групи здравеняци, охранени специално, за да убиват човек с един юмрук... Не можеш да заминеш без пари...“

Благодарение на сърцето и на някои други телесни части на Линда, Жерар донякъде избягна връхните точки на мизерията. Но

първите стъпки бяха трудни. Два дни след пристигането си той, както всички други, намина към бюрото за работа на Crude and Oil. В една зала с посивял прахен под, мебелирана с четири дълги пейки, разположени в каре, двадесетина клетници очакваха реда си, разменяйки си плачливи съждения всеки за собствената си нищета. Те бяха слаби, очите им блестяха; отдалеч миришеха на хора, които гладуват. Жерар прекоси стаята и почука на кабинета на шефа.

— What’s the matter?^[16] — отговори отвътре неприятно горделив прегракнал глас.

Щурмър влезе и застана лице с лице с чудовището.

Винаги е ужасно да погледнеш човека, от когото отиваш да искаш работа, но в случая гледката надминаваше всичко очаквано. Едно дълго същество, тънко като клечка, мъртвешки бледо, украсено със златни очила и зъби от същата материя, с едно стило, затъкнато на лявото ухо, и друго в дясната ръка, се обливаше в пот, надвесено тежко над някакъв печатан формуляр. От време на време то сграбчваше вентилатора от бюрото и го поставяше до ухото, на което нямаше стило. Сякаш искаше да си прочисти мозъка със сгъстен въздух. Човекът изгледа Жерар косо и въздъхна:

— No job for you, guy. I’ll see you...^[17]

Два дни по-късно Жерар, потънал в земята от срам от това, което се канеше да направи, се представи в официалните служби за емигриране и търсене на работна ръка, настанени в голяма бетонна постройка. Вратата беше бронзова. Влагата бе изрязала в нея зелени кръгове и я бе осеяла с гъбички от мухъл. В застлания с плочи двор голяма табела, написана също с бронзови букви, съобщаваше за правата и задълженията на емигранта; заключението беше най-забележително: „Този, който идва на гватемалска територия, въодушевен от кураж и желание да служи, притежаващ добро здраве, издържливост и ентузиазъм, има право да яде всеки ден.“

Но колко пъти на ден и какво ще яде в текста не се казваше.

В хола, зад едно бюро в американски стил, чиновник в униформа — габардинен панталон в цвят каки, бяла риза, разхлабена черна връзка и фуражка със зелена козирка, махна с ръка да откаже, преди още Щурмър да отвори уста. Европейецът не се учуди.

— Охо, amigo!^[18] — извика той с тона на човек, който току-що е срещнал приятел от детинство след десетгодишна раздяла.

Чиновникът изненадан вдигна глава и нещо, което на тази географска ширина можеше да мине за усмивка, се изписа на кафеникавото му лице.

Като награда за талантите си на разказвач — твърде подсладено и лъжливо на това отгоре описание за миналото му съществуване, — Жерар се видя да подава формуляр, където беше уточнена самоличността му: „Жерар Щурмър, тридесет и седем годишен, роден в Париж, неосъждан, професия — директор.“ Чак когато се озова на улицата, той откри, че ставаше дума за длъжността докер.

Жерар извърши нещо против достойнството си. „Защо да не се спогодим с небето? — каза си той. — Можеш да бъдеш докер, без никога да докоснеш чувал или бала, и въпреки това да минаваш на касата всяка събота...“ И с тези мисли се отправи към пристанището.

Торби с цимент бяха стоварени на двадесет метра зад кея, перпендикулярно на морето. Имаше много: заемаха площ сто метра дълга, тридесет широка, пет висока. Под ръководството на един надзирател с палка и свирка в ръка двадесетина души вземаха торбите, натоварваха ги върху главата си и отиваха да ги поставят на другия край на вълнолома, паралелно с брега, на огромна камара — сто метра дълга, тридесет широка и пет висока. Всичко това оставяше впечатлението, че когато пренасянето бъде завършено, не остава нищо друго, освен да бъде подхванато в обратен ред.

Жерар се приближи до хората, които работеха. Пот обливаше целите им тела и примесена с цимента рисуваше по кожата им канава от корави бразди, които кървяха. Лицата им бяха хлътнали, очите — втренчени. Острите им ребра едва се повдигаха, когато вдишваха, и ти се струваше, че ще разкъсат нещо вътре в тялото им. От време на време някой от тях се спираше и кашляше, плюейки след това сиви хрочки, смес от слюз и цимент. Когато се забавеха повече, надзирателят изсвирваше два пъти на къси интервали. Третото предупреждение беше удар с палката.

Щурмър се приближи до него, подаде му бележката, която дължеше на чиновника от емиграционната служба, и запита:

— За каква работа се отнася?

Човекът, дебел индианец с вид на китайски палач, му подаде инструментите си със съучастнически вид.

— За мой заместник, другарю.

Жерар го изгледа. Този мръсник се държеше чистосърдечно и приятелски.

— Предпочитам да отида на прехрана в „Карсел Модело“ за това, че съм те убил, отколкото да върша такава работа. Разкарай се оттука, тип такъв!

Надзирателят направи смутена гримаса. Щурмър вдигна рамене и отиде да обядва в „Корсаро“, отказвайки се да търси почтена работа. Точно оттам трябваше да започне.

Последва епизодът с контрабандата. От близо месец двама богати търговци от пристанището — един черен аптекар със златни очила и маймунски крака и собственикът на единствения базар, един индианец на име Алварес Гордо — бяха разменили с Щурмър предложения и надежди. Жерар беше разбрал ясно още от началото, че ако той лично намереше малко пари, които да вложи в първата експедиция, двамата гватемалци щяха сериозно да го подкрепят, а ако се сдобиеше с кораб, може би дори щяха да се съгласят да понесат първите разноски. Почти му бяха обещали десет хиляди долара при това условие.

От друга страна, собственикът на една малка гостилничка от крайбрежието притежаваше платноходка, която можеше да отплува при условие, че има кой да даде две хиляди долара за поправка. Собственикът сигурно щеше да се съгласи да продаде кораба на кредит на този, който приеме да го поправи. Самото корабче беше дълго двадесет и два метра. Беше направено от тиково дърво и туловището му беше обковано с мед. Заслужаваше си — след поправката корабчето щеше да струва като нищо петнадесет хиляди долара. Но Жерар нямаше две хиляди и за него беше толкова мъчно да си ги достави, колкото и да намери десет пъти повече. Такава проблема стоеше пред него. С две хиляди долара щеше да получи десет хиляди, готови да влязат в обръщение, а те щяха да му донесат още много доларчета.

От единадесет месеца нещата стояха така. Два пъти седмично французинът обикаляше своите евентуални съдружници, за да ги поддържа в добра готовност. През останалото време се оставяше да го носи течението. Понякога отиваше да хвърли един поглед на собственик върху корабчето. А съществуваше и Линда.

Не само Щурмър беше заклещен като в капан в този мъртъв град. Ханс Смерлов — поред русин, поляк, литовец или германец, в

зависимост от събеседника и последните новини на международната политика — беше по-рано началник на полицията в Хондурас, но ето че един ден се видя принуден да напусне страната бегом. Другарите му го поставяха натясно с нетактични приказки.

— Я разкажи, Ханс, бил си си избрал един генерал и той не излязъл истинският, така ли?

— Шайка мръсници! — отговаряше Смерлов, вдигайки рамене.
— Шайка отвратителни мръсници!

Когато го запитваха какви са проектите му за бъдещето, лицето му ставаше студено и строго.

— Предстоящите ли? Готвя се да събера от кол и от въже армия от изгладнели убийци, която няма да остави камък върху камък от Тегусигалпа, столицата, в деня, когато вляза там, застанал начело.

Играта се състоеше в това да го накарат най-сетне да признае, че няма нито стотинка, за да купи необходимите оръжия. Жалкото му лице предизвикваше смях у всички.

Там беше още и Бернардо Салвини, който приличаше на сладникав певец и не беше с всичкия си. Той твърдеше, че има виза за Щатите. Може би говореше истината, може би не. Щом някой новопристигнал се настанеше в „Корсарио“, един млад човек, лошо сресан и лошо обръснат, седнаше на масата му и веднага повеждаше разговор.

— Сега ли пристигнахте в града, господине? От Щатите ли идвате?

— Не — отговаряше запитаният, след като хвърляше поглед върху това неспокойно лице, твърде младо за такава особа.

— А живели ли сте там? — питаше пак Бернардо. И без да дочака отговор, подхващаше бързо: — Страшно нещо, господине! Имам входна виза, но нямам пари и паспортът ми изтича след три месеца. Сигурно няма да успея да спечеля толкова пари за толкова кратко време: пътят струва сто долара. Извинявайте, господине, може би ще се съгласите да ми заемете!

Разбира се, отговорът винаги беше „не“.

Ами Джони? Джони не беше истинското му име. Той беше румънец и се беше укривал тук, след като бе промушил с нож най-добрия си приятел една вечер, пиян от уиски. И той като Ханс идваше от Тегусигалпа. Това беше глупава история; историите, в които има

замесени ножове между приятели, са винаги идиотски. Но сега, когато Джони беше намерил друг пръв приятел в лицето на Жерар, той започваше да съжалява по-малко за онзи, когото беше убил.

А имаше и други: Луйс, англичанин, педераст, който търсеше само черни за любовници и чийто външен вид внушаваше мисълта за безгранична почтеност; Хуан Бимба, бивш бунтовник от испанската война, изпъден от Мексико, където неговите събратя го бяха сметнали за недостатъчно праволинеен съмишленик. Какахуετε, Педро, Американеца, Дьолофр, бившият министър на Франция в Каракас, Стийвз дьо Богота... Общо двадесетина души, всички изпълнени с горещото желание да се махнат отгук.

[1] Акционерно дружество „Нефт и масла“ — Б. пр. ↑

[2] Рекичка, извор (исп.) — Б. пр. ↑

[3] Боже мой, боже мой (англ.) — Б. пр. ↑

[4] Спортна шейна — Б. пр. ↑

[5] Стара мярка (25,4 мм) — Б. пр. ↑

[6] Чужденци (исп.) — Б. пр. ↑

[7] Давай, Манолете, давай! (исп.) — Б. пр. ↑

[8] Давай, биче! Какъв е смел само! (исп.) — Б. пр. ↑

[9] „Черният корсар“ (исп.) — Б. пр. ↑

[10] Любители на борби с бикове (исп.) — Б. пр. ↑

[11] Убий го, биче! (исп.) — Б. пр. ↑

[12] Отлично на Манолете, който е умрял! (исп.) — Б. пр. ↑

[13] Кой е умрял? Дявол да го вземе! (исп.) — Б. пр. ↑

[14] Питие подобно на ракия (исп.) — Б. пр. ↑

[15] Давай, биче! Какъв смел, какъв страшен звяр! (исп.) — Б.

пр. ↑

[16] Какво има? (англ.) — Б. пр. ↑

[17] Няма работа за тебе, момче. Ще те видя... (англ.) — Б. пр. ↑

[18] Приятелю (исп.) — Б. пр. ↑

На вратата на лагера на Crude and Oil беше закачено съобщение, което предлагаше работа: „Търсим отлични шофьори на камиони. Опасна работа. Голямо възнаграждение. Справки в канцеларията.“

Сутринта се беше състояло съвещание в бунгалото на шефа между него, специалиста, изпратен от Далас (Тексас), който беше пристигнал за случая със самолета на компанията, шефа на транспорта и началника на материално-техническото снабдяване.

— Голям късмет е, че имаме тук на склад нитроглицерин — изръмжа О’Бриен. После смачка края на пурата си в перваза на прозореца, на който беше се облакът, изплю се навън и се върна към групата инженери, насядали около масата. — Голям късмет — продължи той, — но по въпроса за служителите, оправяйте се вие сами, мен хич не ме е грижа. Всичко, което зная, е, че не може да се остави този кладенец да гори безкрайно. Ако чакаме още, няма да можем нищо да предприемем, преди да се обърне вятърът.

— Какво съобщава метеорологичната? — запита човекът от Далас. — За кога се очаква промяна?

О’Бриен вдигна рамене и изтърси една ругатня. Метеорологичната! Разбира се, съобщението беше за максимум осем дни, но никой още в тази проклета страна не бе успял да предвиди какво ще е времето за месец напред. Всяка година по едно-две корабчета се губеха точно поради тази неизвестност.

Началникът на транспорта гаврътна пълна чаша уиски.

— Във всеки случай смятам, че се каним да разискваме решение, за което никой не ни е чакал, а е взето предварително. Обявата за работа е на вратата от сутринта.

Тонът му беше рязък. Нямаше да е зле да се изясни пред човека от централата начинът, по който действуваше с подчинените си ирландецът.

— Точно защото обявата е поставена вече, всичко това ми се струва загубено време — отрязва О’Б. — Да разгледаме накратко въпроса. Невъзможно е да докараме от Щатите колектив от специалисти шофьори, особено с този вид камиони, които им предлагаме — направо опасни таратайки, нали, Хъмфри?

Запитан така на малкото си име, началникът на транспорта подскочи. „Старият шмекер връща ударите“ — казаха си началникът

на материално-техническото снабдяване и отговорникът по експлозиите.

— Действително, има какво да се желае още по отношение на сигурността — избъбри Хъмфри. — Но ако ме бяха слушали...

— Аз съм човекът, когото ще трябва да слушате. Ако докараме шофьори от Щатите, съществуват две възможности: те или ще откажат да пренасят нитроглицерин с коли, лишени от приспособления за безопасност, или ще приемат. Ако откажат, ще трябва да докараваме специални камиони от Далас. А това ще струва скъпо и ще ни отнеме време. Ако пък върнем момчетата и се спрем на моето предложение да потърсим местни хора, синдикатът ще се разкрояка.

Да не се разкрояка синдикатът — беше вечният кошмар на всички американски експлоататори. О'Б. отбеляза една точка.

— Във всеки случай контраата ще остане пак у нас — поде ирландецът. — С трудностите на пътя, с почвата в състоянието, в което се намира, най-малко петдесет на сто от колите ще хвъркнат във въздуха. Момчетата няма да пренасят дантели за младоженки, а нитроглицерин.

Той произнесе думата, отделяйки сричките, и това направи впечатление в стаята. Всички млъкнаха, възцари се знаменателна тишина.

— Е тогава какво? — запита техникът по експлозивите.

— Тогава вие ще прецените товар от колко ливри в колко камиона трябва да бъде поставен.

— Приблизително тон и половина за пет-шест курса. Трябва да разпределим риска. Общо за цялата работа са ви необходими два тона. Ако не закараме достатъчно на мястото поради това, че сме загубили много по пътя, пак няма да има смисъл.

— Колко струват специалните камиони? — запита О'Б. началника на транспорта.

Той се порови в кожената си чанта, преди да отговори. Инженерът от централата го изпревари:

— Седем хиляди и петстотин долара парчето.

— Плюс хиляда долара за превоза, плюс обезщетението за застраховките, и то какво обезщетение! Плюс...

Той сякаш се задуши, пое си пак дъх и заключи:

— Много скъпо.

Още веднъж мълчанието стана знаменателно. О'Б. се опита да заговори с търпеливия тон, с който обясняваше обикновено рецептите на готвачката си.

— Хайде сега, опитайте се да разберете! Кой ще дойде да търси работа? Първо, цяла тълпа от тези черни момчетии. Но те съвсем не са ни потрябвали.

— Защо? — запита наивно началникът на материално-техническото снабдяване, който до този момент мълчаливо си беше човъркал зъбите. — Защо? Струва ми се...

— Струва ви се, че не ни стигат ядовете с четиринадесетте умрели онзи ден, а? Смятате, че когато „още двама или трима гватемалски граждани“ хвърлят топа под нашите грижи, няма да имаме никакви нови неприятности с негърското им правителство, с маймунската им преса и шайката орангутани? Хайде де!

О'Бриен имаше широки рамене. Когато ги вдигнеше, въздухът се раздвижваше, сякаш ставаше течение. Началникът побърза да си признае грешката.

— Не бях помислил за това.

— Кой друг от местните ще дойде да търси работа? — бързо продължи шефът. — Разбира се, скитниците. В този мъртъв град, където нас ни задържа единствено работата и възнаграждението за зоната, има хора, които са готови на всичко, за да се измъкнат оттука. Точно такива ни трябват. Те ще приемат да карат вашите таратайки, Хъмфри. Честна дума, за да пипнат парата, те биха изминали пътя дори на куц крак с товар на гърба. А кой ще се заинтересува за онези, които хвъркнат във въздуха? И кой синдикат ще дойде да си пъха гагата в работите ни от тяхно име?

— И няма да сме задължени да им платим толкова скъпо — вметна Хъмфри.

Изведнъж О'Бриен скочи. Обикновено той се държеше грубо, но никога не бяха го виждали така раздразнен. От доста време вече, близо четвърт част, този Хъмфри му беше влязъл в очи. О'Бриен сграбчи момъка с лявата си ръка и го вдигна от стола. Една странно издута вена прорязваше по средата челото му. Очите му се бяха налели с кръв. Той поръмжа известно време, преди да заговори.

— You rascal, you focken rascal.^[1] — процеди най-сетне през зъби той и отпусна Хъмфри, който падна на стола си. — You focken rascal.

О'Бриен, ирландецът, изпита желание да закрепчи, да обясни на тези тъпи глави, че не друг, а той, О'Б., най-цененият областен шеф на Crude and Oil, също дълги години се беше влякъл от пристанище на пристанище, за да търси изход. Той също някога беше скитник. Затова можеше да си позволи свободата да бъде груб, но не и това мръсно нищожно леке Хъмфри, не и той! Богаташко синче, излязло има-няма три години от университета Йейл... От своето детство на бедно момче О'Бриен беше запазил и до днес омразата си към подобни младежи. Полека-лека той се успокои. Когато се почувствува способен да заговори с обикновения си тон, той се задоволи само да прибави:

— Най-малкото тези хора трябва да бъдат поне богато възнаградени. Но това е моя работа. Аз лично ще ги видя и ще ги наема.

Всички станаха. Човекът от Далас се приближи до ирландеца и му стисна ръката:

— Чудесно, шефе — каза той.

О'Бриен не се лъжеше. Всички чужденци дойдоха вкупом — двадесетина души. Тези хора не обичаха да правят опашка. Те разблъскаха редицата на туземците, които чакаха от шест часа сутринта, от изгрев слънце. Тъй като беше вече десет часът, имаше не малко народ за пререждане. Въпреки намесата на полицая, всичко мина много добре. Скитниците бяха в първите редици, когато най-сетне вратата се отвори. Налице бяха Жерар, Ханс, Луиджи, Хуан Бимба, Джони, Педро, Дъолофр, Стийвз, Какахуετε, Луйс, та чак и неописуемият Бернардо. Един по един те влизаха в бараката, където се беше настанила службата за приемане на работа. Почакаха кой повече, кой по-малко и секретарят на О'Бриен ги прие до един поотделно.

Там друг чиновник си вземаше бележки за имената им, за презимената, националността, местожителството и още куп подобни сведения. Джони забеляза на другарите си след като излезе, че всичко това не би могло да се запише на един надгробен камък. Те попълниха въпросници от четири страници и получиха в замяна покана да се явят следобед.

Мнозина от тях бяха живели дълги години в страните на петрола. Затова свързваха това търсене на шофьори с новината за неочаквания

пожар, засегнал вечерта Сонда 16. Всички те подозираха естеството на работата, която щяха да им поверят. Сянката на страшния нитроглицерин витаеше над въздушните кули, които всички те вече започваха да градят.

В залата на „Корсарио“ се събра групата на тези, които смятаха да се сдружат с Жерар, за да купят корабчето. Почти всички го бяха разглеждали. През различни дни той ги беше водил един по един да го посетят. Обсъждаха вече условията за изплащането, курсовете, които ще правят, възможностите за печалба. Сякаш работата беше в кърпа вързана. Бяха забогатели. Започваха да спорят. Тогава Жак, на когото никой не обръщаше внимание, на когото никога никой не беше обръщал внимание, неочаквано стана прав и се развика:

— Луди! Всички вие сте луди! Колцина от вас се готвят да тръгнат? И колко ще тръгнат в действителност? Ти за комендант ли се готвиш, Жерар? А ти за помощник, Ханс? Ти, Джони, за компрадор^[2]? Ти, Луиджи, боско^[3]? А вие, Хуан Бимба, Стийвз, Дьолофр, Бернардо, моряци?

Жак ги сочеше с пръст един след друг. Те вдигаха глава смутени, ядосани. А Жак крещеше в лицата им:

— Мъртъв! Мъртъв! — И изведнъж заключи: — Мъртви до един!

— Той съвсем е оглупял.

— Може и да съм оглупял, но зная за какво говоря. Вършил съм я тая работа и то далеч преди вас. При пренасянето петдесет на сто от колите експлодират, ясно ли ви е? На двама един мъртъв. А вие сте седнали да си правите плановете за бъдещето!...

Той сякаш щеше да се разплаче, кършеше ръце, долната му устна се беше издала напред. Увиснала старческа уста! Момчетата се мръщеа като хлапетии, на които мърморко баща се готви да предскаже лош край.

— Вие ме гледате; казвате си, че съм старец, че бръщолевя празни приказки. Знаете ли на колко години съм аз? На тридесет и осем. Ето какво направи от мене опасната и добре възнаградена работа, която ви предлага компанията. Ето това е.

Той заплака, запретвайки ръкава си. Върху мършавата му ръка, на мястото на бицепса, потръпваше малък смешен мускул.

— На двама души умира един. Всъщност двама мъртъвци. Защото всички са клетници както и преди: тези, които не успеят да се вредят, и тези, които страхът спипа, както се пипва сифилис, до края на дните, за цял живот. И какъв сифилис е само страхът!

Момчетата извърнаха очи. Бяха смутени, притеснени.

— Какво сме седнали да се дърлим за оня дето духа — каза Жерар, — няма никакъв смисъл.

— На него като не му харесва, това не е причина да разубеждава и другите — изръмжа Ханс.

Какъв цвят има всъщност страхът? Сигурно не винаги е син. Бял? Сив? Пъстър — розов и зелен?

Страхът е течност без цвят, без мирис и без вкус.

Следобед ги прие лично О'Бриен; наблюдаваше ги малко тревожно, докато влизаха. Когато се струпаша пред него, той се успокои — всички бяха по-млади; нямаше нито един от неговото поколение. Не познаваше никого.

О'Бриен стоеше прав зад бюрото си от светло дърво. Пушеше черна местна пура. Под ръка отдясно беше оставена химическа колба във форма на корнет. В нея имаше мазна течност, която достигаше на височина едва една трета.

— Guys^[4] — каза ирландецът, — мисля, че всички разбирате английски...

Хората се огледаха един друг. Между тях нямаше гватемалци.

— Един път да се вредим и ние — прошепна Жерар на Джони. — Забавно.

Ирландецът смукна дълбоко от пурата си и поде:

— Искан да ви говоря лично аз, за да няма после недоразумения. Имам нужда от четирима шофьори, за да откарат на мястото на постройката на Сонда 16 два камиона, натоварени с хиляда и петстотин килограма нитроглицерин. Камионите ми са съвсем обикновени, без компенсиращи амортизьори, без специални

приспособления за безопасност, иначе в отлично състояние, нищо повече.

Хората го слушаха не особено внимателно. Засега се отегчаваха. Всичките янки бяха една стока — запалени да държат прочувствени речи, сякаш раздават награди като Дал Карнеги. До гуша им е дошло...

— Ето какво представлява нитроглицеринът — продължи дебелият О'Бриен.

Той взе с дясната си ръка колбата, която беше поставена на бюрото, и леко я издигна на височината на рамото си.

— Нищо особено, като го погледнеш, а пък е опасно. Първо, при температура двадесет и четири градуса течността става напълно неустойчива; а накратко това означава, че избухва от нищо. При най-малкото по-рязко друсане също избухва. Погледнете...

Двадесет глави се наведоха, протегнаха се напред със същото движение. Шефът наклони съда. Няколко капки излязоха на повърхността, преляха. Когато докоснаха дървения под, отекна рязък гръм. Облачета прах се вдигнаха.

— Дявол да го вземе! — възкликна с възхищение един от присъстващите.

— Тук това няма значение — забеляза О'Б., — но ако ти се случи такова нещо с двеста-триста килограма експлозив зад гърба, поне можеш да бъдеш сигурен, че няма да се мъчиш дълго.

Хората се разсмяха. Често такова дружно хилене цели някакво подмазване. Но при тези условия, при настоящото положение, то беше безусловно израз на доброто настроение на корави люде, доволни, че са срещнали също такъв корав човек като себе си.

— Това е положението — поде шефът. — Единствената предпазна мярка, която може да бъде взета, е да се напълнят догоре съдовете, за да не се клатушка течността. Като карате предпазливо, с мисълта, че крепите стъклен багаж, като изследвате всяка педя земя, откъдето ще минат колелата, като бдите непрекъснато за температурата на товара и накрая с малко повече късмет, може би ще пристигнете безпрепятствено. Най-малкото поне ви го пожелавам. Зная, че това е опасно изкушение за повечето от вас. Но ако въпреки всичко след моите обяснения има хора, които не се чувствуват в състояние да поемат риска, по-добре да си отидат.

Той беше изпушил пурата си. Почака малко и запали бавно друга, преструвайки се, че не гледа скитниците. Мнозина от тях просто чакаха продължението на речта му. Но в дъното една групичка отстъпи. Шест души напуснаха местата си. Между тях и Стийвз, който неотдавна в „Корсарио“ беше един от най-възторжените кандидати за покупката на корабчето.

— Вие няма да плувате под моите заповеди, господин Посмали манго! — извика му Жерар с подигравателен тон.

— Все пак по-хубаво е така, отколкото въобще да не плувам — отговори Стийвз, като вдигна рамене.

— Естествено, ще трябва да издържите един изпит — подхвана нишката на своята реч О'Б. — Ние предлагаме само четири места и сме длъжни да наемем наистина отлични момчета. Това, което аз наричам шофьори в истинския смисъл на думата. Залагаме пет хиляди долара на камион върху вашата щастлива звезда. Впрочем това е и във ваш интерес. Още една дума, ще бъдете много добре възнаградени — хиляда долара за курс от петстотин километра. Трябва да се върнете с празни камиони за дванадесет часа. Цената ви подсказва достатъчно ясно, че това не е като да пренасяш захар.

Той премина през редиците на кандидатите за скоропостижна смърт и излезе. Всички го последваха. Един камион чакаше пред вратата — камион с обикновени капаци, но същият модел като колите, с които пренасяха експлозиви.

— Качвайте се отзад, и на път! — каза ирландецът.

Той седна на кормилото, за да отведе момчетата въвн от лагера. Когато минаваха пред Ла Полиция, войникът на пост, заинтригуван, излезе на пътя и им направи знак с кръстосани ръце да спрат. Приличаше извънредно много на замуру^[5].

О'Бриен забави и спря, когато се изравни с него. Войникът прекрачи напред и поздрави.

— Къде отиват тези господи? — запита той шефа на лагера.

— Където благоволя да ги заведе — отговори любезно шефът.

И включи амбриажа.. Войникът плахо се опита да възрази. Но гласът му се загуби сред крясъците на скитниците, които го ругаеха на собствения му език:

— No joda! Carajo! Quanto pagas, maricon?^[6]

Вън от града шефът закара камиона на едно празно място и спря. Той извади лист от джоба си, пъхна един молив зад ухото си и извика:

— Пило.

Един човек прекрачи капака на камиона вляво.

— Аз.

— Седнете на кормилото, драги. Карайте до зайчарника, хей там, направете полукръг между преградите и се върнете.

Пило застана на кормилото, настани се добре на седалището, дръпна отдясно наляво лоста за скоростите, за да се увери, че е наистина на мъртва точка, натисна все пак амбриажа за собствено успокоение и после стартера. О'Б. извади пурата от устата си и каза:

— Да речем, вече сте приет, тръгвате с колата и зад вас, точно зад гърба ви, е поставена стока, която може да избухне при първото сътресение. Карайте!

Кракът се повдигна бавно от левия педал.

Французинът даде предпазливо газ, не много, точно колкото да не засече, и камионът потегли, плъзна се като по масло. Горе хората чакаха някоя погрешна маневра, някое сътресение, което да отстрани този съперник. Джони не издържа, осенен от една мисъл: замахна изведнъж и удари с длан по покрива на кабината. Това беше сигналът, с който в цяла Латинска Америка водачите, пътуващи на платформата, поканват шофьора да спре. Номерът успя. Удар на спирачките закова рязко двата тона желязо. Спътниците от платформата се струпаха до предната част на колата при кабината. Гласът на ирландеца се издигна:

— Well^[7], Пило! Ако карахте истински товар, вече щяхте да сте мъртъв. Ако обичате, слезте.

Пило затръшна вратичката и се отправи с големи крачки към града. Шайка мръсници, шайка мръсници! Той се обърна, за да им извика:

— Шайка мръсници!

— Много ти здраве! — отговориха другите.

Минаха повече от два часа, докато се изредят всички.

Тези, които бяха направили груба грешка, си отидоха един по един. Неколцина останаха да чакат някой другар, не искаха да изминат сами пеш обратния път. Никой от тях не остана докрая. Но другите, които смятаха, че са издържали, чакаха дълго и напразно резултата отзад на платформата. Най-страшното беше, че представителят на

Crude and Oil не казваше нито дума. Седмина можеха да се надяват: Жерар, Луиджи, Луйс, Джони, Хуан Бимба, Ханс и по причини, понятни единствено на него, Бернардо. Най-страшното беше подлостта на останалите. Номерът на Джони послужи за пример. Какахуете дръпна също рязко спирачките, твърде рязко дори, защото една бяла дреха прелетя пред очите му и се просна пред него. Той не очакваше такова нещо. О'Бриен не се месеше в тези случаи — всичките хватки улесняваха задачата му, която беше да прецени рефлексите на участниците.

Джони и Жерар действуюаха сплотено. Когато беше ред на единия да мине, другият пречеше да му играят мръсни номера. Единственият човек, способен да се опълчи смело срещу двамата съдружници, беше Ханс, но той не се месеше. Изглежда, смяташе, както Жерар, който се постара само да осигури свобода на Джони да действува, че тези малки номера са недостойни. Или може би просто беше твърде сигурен в себе си.

О'Б. не беше вчерашен. Знаеше добре, че ще станат разправи, когато съобщи резултатите. Затова беше решил да ги обяви, когато се върнат в лагера. Връщането беше мрачно. Нервите на всички бяха опънати до скъсване. Имаше късмет войникът от Ла Полиция, че не се опита пак да ги спре. Тоя път щеше зле да си изпати.

В лагера, съвсем в дъното, до ремонтните работилници, механици работеха припряно около двата камиона, които беше избрал същата сутрин лично О'Бриен.

Това бяха товарни камиони с платформи, стандартен модел. Вместимостта на обикновените камиони-цистерни щеше да бъде много голяма и във вътрешността на пригодения за три тона резервоар четиристотинте литра щяха да се плискат. Затова бяха взели странно решение, но всъщност може би то беше най-доброто — върху нещо като носилки, метър и половина дълги и петдесет сантиметра широки, бяха наредили варели с отвор отгоре. Те бяха здраво закрепени, така че образуваха едно цяло с рамката, която ги крепеше. Подпорки осигуряваха неподвижността им, пласт от отпадъци от балата^[8] допълваше добрата федерация. Двете платформи бяха покрити с няколко поставени един над друг и все по-малко сплескани пластове

суров памук. Варелите: по два на камион за първия курс и един за втория — ако още в момента се предположеше, че ще трябва да се подготвят и други две коли — щяха да бъдат напълнени в склада, преди да ги качат в колата.

Механиците тъкмо определяха налягането на течността в хидравличните амортизатори. Бяха ги монтирали набързо, за да подсилят ресорите. Това беше черната точка — необходими им бяха швейцарски подложки, защото единствени те можеха да осигурят почти съвършена изолация между сандъка и колелата, но тук не се намираха. Дори в най-големите специализирани магазини на Щатите нямаха винаги на склад.

О'Б. беше дошъл да наобиколи работниците, преди да обяви в кабинета си списъка на избраните.

„С шишето уиски на масата могат чудесно да почакаат пет минути“ — каза си той и запита главния механик:

— А какво става с товара?

Механикът тъкмо се готвеше да започне работа под един камион. Измъкна се и изскочи на светло. Беше вир-вода. Той изтри челото си, защото потта щеше да рукне в очите му, и по лицето му останаха следи от смазочно масло. Докато лежеше по гръб и работеше с английския ключ, изсъхнала кал беше нападала от сандъка на камиона. Косите и устата му бяха пълни с пръст. Той се изхрачи и отговори:

— Точно това ме и измъчва най-много, шефе. Съвършеният товар е два тона. Ако е повече, става трудно. Ако пък е по-малко, ще подскача на всяка дупка.

— Попълнете разликата с баласт.

— Дълга работа. Всичко вече е сместено.

— Няма значение. Вземете повече хора. Допълнителните часове пак ще са ваши, когато камионите тръгнат. Но трябва всичко да бъде готово в седем и половина часа. А момчетата си заслужават да им се осигурят всички изгледи за успех. И тъй, имате достатъчно време дотогава.

В бунгалото на директора хората намираха, че времето тече много бавно. С изключение на Ханс, на Жерар и на Луиджи, всички се разхождаха надлъж и шир. За седмина бутилката уиски не може да стигне доникъде. А О'Бриен, стара лисица, беше наредил след това да им се поднасят само плодови сокове. Много скоро щеше да му се

наложи да разочарова двама-трима от тях, и то много мръсно; по-добре беше да са сухи, като им го каже.

— Къде ли се е заврял тоя мръсник, неговата вяра! — въздъхна Ханс.

— Няма ли да ми кажете как изкарах? — помоли ги Бернардо. — Аз не мога да преценя...

— От туй по-лошо, здраве, остави ни на мира.

Луис си отмъщаваше за всичко с променливо настроение. Той не изпитваше симпатия към Бернардо, ревнуваше го заради женствената му външност. „Като сме женски, поне да си покажем рогата“ — и той си позволи удоволствието да прояви лошотията си.

— Ти какво си си представял, че щом има дори и следа от възможност да те вземат, ще пипнеш паричките и ще се чупиш, казвайки сбогом на другарчетата си; ще ги оставиш съвсем спокойно да се пържат в кюпа, та да им дойде ума в главата. Е добре, моето момченце, не разчитай на такова нещо; другите без съмнение те жалят, но не и аз. Сладката работа не е за дечурлига, а за мъже. О, така е. Аз съм врял и кипял. Това, малкия, са работи за мене, или ако искаш да бъда по-точен, работа за мене. Само аз съм кадърен да я свърша, защото съм човек с характер. И ако някой от двама ни трябва да пукне тук, то ясно е, че този някой си ти, а не аз.

— Дявол да го вземе! Остави го на мира! — каза Жерар отегчен до смърт. — Всички знаят, че си бабаитин и самохвалко. Смешно е от твоя страна да се заяждаш така. Всичко ще мине и без твоите приказки.

О'Бриен гледаше как един електротехник поставя червена лампа върху покрива на кабината. Правилниците на компанията предвиждаха цяла сигнална система за камионите, носещи опасен товар. До човека, който се беше оплел в кабелите, бояджията, с кърпа под носа, пръскаше с червена като месо боя ламарината с пистолет.

— Хей, внимавай! — извика електротехникът. — Не е необходимо мен да боядисваш червен!

— Побързайте! — нареди О'Бриен. — Мартен, хей, Мартен, прегледайте и амбриажите.

Когато влезе в кабинета си, всички очи се обърнаха към него. Той си спомни внезапно собствената си младост. И мина едва ли не със забързана стъпка зад масата. Измъкна куп книжа от джоба си и ги прелисти, преди да намери това, което търсеше. Жерар наруши тишината:

— Това нищо ли не ти напомня, Джони?

— Какво например?

— Да речем, първата ти смъртна присъда...

Румънецът вдигна рамене. О'Бриен се поизкашля.

— Кой е Хуан Бимба?

Испанецът подскочи, после погледна към бюрото от светло дърто. Измина половин минута, докато си оправи говора.

— А... аз. Защо?

Просто беше изкрещял тези дума Силно, сякаш беше разгневен. Силно, сякаш се страхуваше. Кой знае дали отхвърлените или издържалите викаше най-напред този стар мръсник! О'Бриен продължи бързо.

— Вие сте приет. Луиджи Сторнатори?

Луиджи на свой ред излезе напред, съвсем спокойно. Истината е, че той беше сигурен — ако О'Бриен го извика, значи е приет.

— Джони Михалеску!

Още един, който знаеше на какво разчита. От останалите четирима — Жерар, Ханс, Луйс и Бернардо, неминуемо щеше да има трима отпаднали. Те се изгледаха. Омразата, омраза на чакали, прозираше под маската, лепната върху лицата им на убийци.

— Жерар Щурмър — извика О'Бриен.

Свършено. Край. Лицето на Ханс изглеждаше издялано от желязно дърво. Луйс изруга със своя смешен оксфордски акцент.

— Ами аз? — изрида Бернардо. — Ами аз? Вие сте ме забравили, господине! Кажете, че съм приет, приет съм, нали? Аз карам добре, знаете ли? Вие нямахте достатъчно време, преди малко... Аз имам виза за Щатите, господине. Виза...

— Shut up!^[9] — изръмжа О'Бриен. — Има още едно място в случай на... в случай на... злополука, каквато никога не е изключена. Та ако се наложи — Ханс Смерлов сте вие, нали? Вие ще карате следващата кола, без да полагате отново изпит. Това е положението.

Другите могат да си отиват. Тези, на които прочетох имената, да останат. Ще отидем да видим камионите. Тръгват тази нощ. Елате и вие, Смерлов.

Избраните почакаха възпитано другарите им да напуснат стаята, преди да се поздравят с потупване по гърба,

— So long, boys^[10] — каза Луйс, излизайки пръв от стаята.

Бернардо се обърна още един път към ирландеца:

— Не е възможно, господине! Наистина ли няма да ме вземете?

— Клето момче, не мога да направя абсолютно нищо за вас — отговори шефът.

Той се чувствуваше като в небрано лозе. Предпочиташе хиляди пъти залп от ругатни и размяна на юмруци по лицето, отколкото тази кротка, открита молба.

— И все пак, аз не съм благотворителна дама, а шеф на компанията в тази проклета страна. Ако хвъркнете във въздуха, от една страна, ще повлечете и другаря си, а от друга, ще отиде на вятъра материал за шест хиляди долара. Без да смятаме самия вас. Като ви гледах как се оправяте с левия педал...

— Левия педал ли?

— С амбриажа, ако предпочитате... Ще изчезнете като дим още преди да излезете от града. А сега, бъдете добро момче, идете да намерите другарчетата си и оставете големите да си говорят насаме.

Момчето остана на мястото си като ударено по главата. О'Бриен се принуди да го побутне по рамото, за да го накара да излезе от стаята. Това хлапе Бернардо сигурно и до ден-дневен е вярвало в дядо Коледа. Сълзи тихо се стичаха по бузите му, без той да мисли да ги изтрие. И все пак прекаляваше вече със сълзите. След като си отиде, всички се почувствуваха по-добре.

Огледаха камионите в работилниците. О'Бриен ги придружаваше, сякаш ставаше дума за собствените му деца, които се надяваше същата сутрин да му донесат всички награди от high school^[11] в Торонто.

— Как ще образувате екипите? — запита той. — По принцип не желая да се бъркам в това. То си е ваша работа.

Джони и Жерар размениха поглед на разбирателство.

— Ние ще пътуваме заедно — каза Щурмър, като посочи приятеля си.

— О.К.^[12]

Луиджи се понамръщи. Без съмнение той би имал повече доверие в Михалеску, отколкото в Бимба като партньор. Но в края на краищата...

Камионите скоро щяха да бъдат напълно готови. Яркочервеният цвят съхнесе вече по ламарината и започваше да блести. Гирлянда от лампи ограждаше на височина кабината отпред и отзад. Хората на Мартен бяха попълнили колите с баласт до два тона, както беше наредил О'Бриен. Камионите стояха здраво — шестте големи гуми представляваха солидна основа. Те вдъхваха доверие. Един след друг Жерар, Джони, Хуан и Луиджи се плъзнаха по гръб отдолу. Естествено най-много ги вълнуваше как федерират колите. Но и останалото съвсем не им убягна.

— Ще трябва да се затегнат всички болтове на трансмисионните кардани — каза Джони. — Ако карданната ос ни изиграе някой номер, ще падне друсане.

— И гайките на ресорите не само отпред, но и отзад. Вие никога не сте били шофьор на камион — каза Луиджи на главния механик. — Личи си. Ако гайките не са затегнати, при потегляне камионът прави така...

С ръка той описа във въздуха движението на люлка.

— Вие ще опитате камионите — намеси се О'Бриен. — Но първо трябва да теглите жребие. Така е по-справедливо.

— А няма ли начин да си смажем гърлата преди всичко? — прекъсна го Джони с румънската си дързост. — Това също би било справедливо.

Ирландецът избухна в смях. Това хладнокръвие му харесваше. Той тупна по рамото Михалеску с ръка, на която би могъл да завиди дори полицай от „цивилната“, и извика:

— Справедливо, момчето ми, справедливо. Оттук!

Клубът беше три бараки по-нататък. Влязоха вътре заедно, предвождани от ирландеца.

— Уиски за всички — изкомандува О'Бриен. — За моя сметка. Само Ханс не беше ги последвал.

Ако не представим Смерлов като чиста проба мръсник, вероятно не бихме могли да разкажем какво смяташе да направи той сега, докато О'Бриен седеше в бара със своите питомци. А това не би отговаряло точно на истината. Защото ставаше дума просто за човек, който не оставяше нищо на случайността и който искаше да излезе от тази страна на смъртта, където гниеше от твърде дълго време. Не можеше да продължава повече така, дявол да го вземе, не можеше да продължава повече! На един Бернардо беше позволено да изплаче мъката си само със сълзи. Но когато си Ханс Смерлов, не напразно си натрупал такова минало зад гърба си. Когато си Ханс Смерлов, не е възможно да останеш като заловена птичка в тази гнила страна, след като някаква врата се отваря и не ти остава нищо друго, освен да излезеш през нея. Ханс не си правеше илюзии върху истинската стойност на човешкия живот. И сякаш това не му беше достатъчно; той реши да даде най-лесното и най-подлото доказателство за неговата преходност като причини смъртта на ближния си. Толкова хора, хора обичани от него, бяха умрели, макар че заслужаваха съвсем друго... Той се познаваше, беше сигурен в себе си по този въпрос — можеше да се залива в сълзи колкото си иска. Соня, Давид, Альоша... Мъртва, мъртъв, мъртъв... Достатъчно. Вече беше готов на всичко. Малко повече сръчност и утре, т. е. твърде скоро, той щеше да влезе в Хондурас могъщ, богат и уважаван. И мимоходом той дори се възхити от собствената си деликатност — да направи замисленото, преди да са теглили жребие... Ханс хвърли поглед наоколо си. Поглед, който беше достатъчен да го издаде, ако имаше кой да го улови. Но механикът тъкмо беше заговорил на тридесетина крачки с друг янки. Нямаше изгледи оживеното им бърбрене да прекъсне скоро. А и от мястото, където се намираше — до предното ляво колело на втория камион, — Ханс можеше да наблюдава, без да се страхува, че ще го видят. Той прекрачи към тезгяха с инструментите. Задигна едни клещи и празна кутия за болтове. Върна се пак при камиона. Американецът продължаваше да разговаря с приятеля си и дори се беше отдалечил малко. Смерлов се наведе, улови една бурма с челюстите на клещите, стисна с всички сили и завъртя. От тръбата на амортисьора потече безцветна течност, която миришеше на средство против насекоми. Измина една минута. Ханс събра течността в кутията, без да изцапа нищо, като непрекъснато продължаваше да дебне движенията на

механика. Старателен момък беше Ханс! Когато тръбата престана да тече, той грижливо изтри и постави запушалката, като я затегна също така здраво както преди. След това с клещите изтръгна още една бурмичка. Американецът дойде точно когато Ханс беше върнал вече клещите върху тезгяха.

Разглобеният ресорен амортисьор още преди да минат сто километра щеше да се забие здравата в диска, а това щеше да означава свободно място за заместника. Вероятно О'Бриен не беше помислил за това, посочвайки предварително Смерлов за заместник.

Ханс догони другите в клуба. Той влезе без никой да го забележи и застана така, че да може да се измъкне крадешком, преди да теглят жребие за колите.

Баба такава!...

Линда разпитва Жак целия следобед. Така узна за какво се отнася работата. С всички подробности.

По лицето на метиската беше изписан ужас. Чертите ѝ бяха посърнали и щеше да е невъзможно да се отгатнат мислите ѝ, ако не беше може би този постоянен страх, който тегнеше над тях, смазваше ги и ги смразяваше.

Тя седеше сама на една маса. Един от клиентите ѝ се приближи и я заговори; но не получи в отговор нито една дума, нито един поглед. Ернандес също дойде и ѝ каза нещо с тих глас. Но тя просто вдигна глава и въздъхна.

— Е хайде де, Линда! Та той е дошъл за тебе...

Мълчание.

— Ще се ядоса ужасно. Няма да дойде вече...

Линда стана, все така без да проговори дума, и отиде в стаичката си. Посетителят сметна това за закъсняло съгласие и я последва зад завесата. Техният шепот достигна до залата. Но Ернандес напразно напрягаше слух — говореха твърде ниско и той не различаваше думите.

Почти веднага мъжът изскочи и тръгна към вратата с бърза стъпка, зачервен до ушите от гняв. Съдържателят се спусна след него.

— Почакайте една секунда, господине, не си отивайте така!...

— Не, Ернандес, не. Тази неблагоприятна кучка се подиграва с мене!

— Почакайте само за миг — молеше съдържателят.— Направете ми честта да приемете чаша уиски.

Дори някой богаташ не би могъл да устои на такъв аргумент. Клиентът седна на бара.

Наблизо се чува гласове — очевидно доста хора, които разговаряха оживено. Жерар, Бимба, Луиджи, Джони, както и Смерлов и Бернардо, които ги бяха чакали на излизане от Crude and Oil, бльснаха вратата от разредени пръчки и влязоха в залата.

— Свършено. Приети сме! — извика радостно румънецът. — Плащай черпнята. капиталисте!

— Хиляда долара за един курс! Повече отколкото печели Труман.

— За Джони и за мене само по едно кафе — каза Жерар. — Ние ще пътуваме заедно. Доста сме се наливали за днес.

Линда излезе от стаичката си, прегърбена от мъка. Но преди да стигне до Щурмър, Ернандес се наведе над ухото на французина. Жерар хвърли студен поглед към метиската.

— Линда!

Тя остана неподвижна, спря се рязко при звука на този металически глас, тежък, мрачен и глух.

— Линда, иди с човека.

Той не беше повишил глас. А тя имаше толкова неща да каже, да ги изкрещи дори; но остана няма, парализирана, безсилна. Несправедлив, както подобаваше на длъжността му, господарят бе произнесъл присъдата си. За него това не означаваше нищо. Той беше твърде груб и преди всичко твърде далечен. Тя нямаше да може дори да се опита да го задържи, да го спаси; той щеше да замине тази нощ, без да изслуша нито дума за нейните страхове, за ужаса ѝ... за любовта ѝ. Линда направи крачка към гватемалеца; от високата табуретка на бара той беше проследил сцената с безразличие, което би искал да бъде високомерно. Очите ѝ бяха отчаяни като на туберкуозна маймуна и сдържани ридания издуваха долната ѝ устна. Клиентът я изгледа мълчаливо. После се обърна към Щурмър.

— Muу agradecido, caballero^[13] — измърмори той с вежливо кимване на глава.

После докосна лакътя на Линда и я подтикна с леко движение към стаичката — зад откритата завеса се виждаше леглото, което чака.

По-късно, доста след като си отиде клиентът, Жерар на свой ред влезе при Линда.

Той дръпна завесите на стаичката. Тя се обърна към него. Сълзи бликаха от очите ѝ, но лицето ѝ оставаше безизразно, без гримаса, без движение, които да го загрозяват. Колкото и да се мъчеше, тя не можа да се сдържи и каза:

— Ти няма да се върнеш оттам, Жерар. Много е опасно. Всички го казват. Много е опасно.

— Пет пари не давай за другите. Всички биха искали да бъдат на моето място. Освен това няма да пътувам сам. С мен ще е и Джони...

— О, той!...

— Какво той?

Тя се притисна до него, прилепи тялото си до неговото, изгледа го от горе до долу с развълнувано лице.

— Колкото по-лош си ти, толкова повече те обичам. О, Жерардо!

Тя произнесе името му на испански с пресипнала и гърлена въздишка, сякаш „ж“-то се отрони от гърлото ѝ.

Но напразната необходимост да вложи всичките си сили, всичко да опита, все още я измъчваше. Тя поде:

— Моля те, Жерар, не отивай, не отивай там!

— Ти си луда. Я да помислим, та аз съм вършил и други работи, и то много по-опасни. А нима на тебе не ти се иска да бъдеш богата? Да се измъкнеш от тая страна на смъртта заедно с мен? Да пътуваш? Всички жени са искали от мен да ги отведа със себе си.. Ти би могла да бъдеш първата. — И той прибави една лъжа: — Нима не ти се иска да опознаеш моята страна?

Тя изправи бавно рамене. При това движение гърдите ѝ се повдигнаха.

— Дори и да се върнеш, ти ще бъдеш като Жак: превърнат с един замах в старец. А и да се върнеш богат и да не си полудял, пак никога

няма да ме отведеш. Тогава...

Откакто беше видял как потръпват гърдите на метиската, на Жерар не му беше вече до разговори. Той постави двете си ръце на раменете ѝ. Върху червената тъкан, въпреки загара, те изглеждаха бели. Той смъкна дрехата ѝ. Гърлото му пресъхна. Жерар обхвана Линда, изви тялото ѝ и я притисна до себе си.

— Мой гринго, розов и рус — простена тя.

Те паднаха заедно върху леглото.

Линда не го бе сторила нарочно. Може би ѝ се случи от ужас? Или от предвкушане на смъртта върху устните на любовника ѝ? Но тя не изпита удоволствие.

Жерар си даде сметка за това. И докато оправяше дрехите си, някакъв гняв направи движенията му отривисти.

Двамата мълчаха.

Залата беше шумна. В „Корсарио“ бяха надошли от всички краища на града глупци и черпеха тези, които без съмнение скоро щяха да се превърнат в трупове. Човек няма всеки ден възможност да участва в такова събитие. Героите на деня устояваха твърдо на поканите да пият. Само Хуан беше луда глава и можеше да се остави да го изкушат. Но неговият другар го пазеше.

Жерар беше започнал разговор със Смерлов.

— С пари или без пари, ако взема кораба, ти ще плуваш с мене.

Ханс се усмихна. Повдигна рамене.

— Благодаря ти. Само че аз се ужасявам от водата и на всичко отгоре страдам от морска болест. Но тъй или иначе тези дни ще има работа за мене.

Сега беше ред на Жерар да повдигне рамене.

— Разбира се, пътят е лош.

— Гледай само да не заместя тебе — каза Смерлов с хубава усмивка.

В своето кътче, седнал срещу чаша ром, която дължеше на великодушието на съдържателя, хлапакът Бернардо изписваше с прилежен почерк като ученик от общинското училище букви върху

лист хартия на големи червени квадрати. На всеки три думи на перото се закачваше късче влакънце, което той трябваше да маха. Бернардо пишеше писмо:

„Мила мамо,

Намерих най-после работа в едно стопанство на Юг. Шефът ми оказва доверие и ме изпраща там сам, за да ръководя работниците. Трябва да остана две години. Когато се върна, ще бъда богат.

Бях при консула на Съединените щати, той беше много мил, каза ми, че ще поднови визата ми и че в Бостон много обичат приемонтците и там ще ни посрещнат добре.

Такова е положението, мамо. Пиша ти всичко това, защото там, където отивам, пощата е нередовна. Може би ще останеш дълго време без новини. Веднага щом се върна от вътрешността на страната, ще изпратя пари за път за тебе и за трите ми малки братчета. Целувам те, целувам ви всички, мамо. Мисля за вас. Всичко е наред.

Вашият син и брат, който ви обича.
Бернардо.“

Момчето разкраси подписа си с една претрупана заврънкулка. То близна два пъти плика и написа на него:

Синьора Анжелина Маторе-Салвини
Виа дела Сперанца
Домодосола (Италия)

После стана някак особено мълчаливо. Мина между масите и отиде при Жерар, който тъкмо привършваше един излишен разговор със Смерлов, разговор между мъже, които очакват да стане време...

Бернардо се опря на облегалото на стола, където седеше французинът, наведе се и изтри устните си с опакото на ръката. Върху кожата засъхналата слюнка се смеси с мръсотията и остави черна диря.

— Моля да ме извините...

— Остави ни на мира!

— Нека да каже — намеси се Жерар. — Какво искаш?

— О, не е бързо... Когато свършите...

Той се върна и седна на мястото си.

— Дръж — каза Ернандес, съдържателят, поставяйки пред него пакетче „Честърфийлд“ и чаша уиски. — Дръж! Жерар ти ги изпраща.

Италианецът не вдигна очи.

— Имаш ли огън?

Димът избликна от гърдите му като три правилни струи. Издъхнат силно, той полетя надалеч и се разнесе без да лъкатуши.

Тютюн, алкохол — твърде силни за него неща, на които той не беше свикнал. Остра кашлица го разтърси — кашлица като коклюш. Бернардо все повече и повече заприличваше на дете. Започна да се забавлява да пълни празната си чаша с дим. Но съвсем не детински мисли сведоха тежко челото му, докато накрая той положи глава в свивката на ръката си, опряна на масата. И сякаш заспа...

— До гуша ми дойде, до гуша, до гуша ми дойде...

Малко по-късно Жерар отиде да седне срещу него. Момчето вдигна бавно очи, извърна глава. Беше плакало.

Нощта се беше спуснала над Лас Пиедрас, над плажовете, над бреговете на Гуайас. В лагера на компанията светлините в канцелариите изгаснаха и в същото време всички прозорци в жилищата светнаха.

Градът тръпнеше от страх. Към края на следобеда слухът за предстоящото през нощта пътуване се беше разпространил и живеещите край пътя бяха опразнили къщите си. После паниката обхвана и другата част от населението; започна масово изселване към височините. Само неколцина старци бяха останали.

— Ако се случи нещо, то ще бъде краят на света. Няма нужда да се махаме. Ще бъде еднакво навсякъде.

Те се бяха насъбрали при черквата. Свещеникът четеше непрекъснато молитви.

При вратата на лагера един инженер от компанията пречеше на хората да влизат. Пушенето беше забранено за преминалите

вратичката.

— Идиотщина! — изръмжа Бимба, смачквайки цигарата си в железната рамка. — Нали уж ни казаха, че по пътя ще можем да пушим.

Но другите не бяха на това мнение; те смятаха, че двоен дикиш по-здраво хваща.

Именно при вратичката се срещнаха Жерар и Джони Михалеску. Щурмър беше облечен в сиви широки панталони, нещо като найлонова пижама, която обличаше за пръв път, специално за случая. Широко отворена на гърдите, дрехата беше с къси ръкави и оставяше открити ръцете. На лявата му китка блестеше сребърна верижка. Кожени сандали с каишки допълваха този костюм.

Джони потърка очи. Струваше му се, че сънува. Жерар беше облечен точно, без нито една подробност по-малко или повече, точно по същия начин както приятелят му от Тегусигалпа в деня, когато го беше промушил с нож. Дори украшението, закачено на верижката — грозен малък ацтекски бог, ухилен и тумбест, — дори украшението беше същото.

Румънецът почувствува как се изпотява, как в душата му се вселява съвсем нов за него страх.

Двамата шофьори на първия камион дълго време бяха махали с ръка през прозорчето преди завоя. Тишината, която беше настъпила след тяхното заминаване, бе нарушена сякаш по общо съгласие изведнъж от всички присъстващи. Малката група, която беше проследила преминаването им по главната улица, докато излязоха от града, се върна бавно към лагера.

— Виждате, че не е чак толкова страшно — каза О'Бриен на Жерар.

Но французинът не отговори.

Джони беше останал там, при техния камион.

— Не държа да видя как тръгват. Стига ми, че аз сам трябва да направя много скоро същото.

Широка кабина. В мрежата над главите им двамата мъже бяха наредили така, че лесно да ги достигат с ръка, необходимите неща: цигари, кибрит, захар на бучки, малко бисквити. Между тях в нещо като едnodневка бяха пъхнати два термоса със силно, изстудено в лед кафе и две шишета първокачествени спиртни напитки, закрепени с малко бельо за преобличане и пуловери. И двамата бяла свикнали вече с тропика и се страхуваха като местните жители от относителната прохлада на утрото.

На тавана беше закачен, залепен в четирите края, четвъртит сив лист хартия, където инженерът-топограф на компанията беше начертал маршрута им: лъкатушна линия, тъмночервена, която приличаше на нарисувана светкавица. До този лист беше поставена някак взискателно изработена прегледна таблица; тя имаше за цел да установи реда на пътешествието им с подробно разписание, което предвиждаше часовете за почивка и часовете, в които трябваше да се сменят.

— Това е правилникът на компанията — беше казал О'Бриен с тон на извинение, когато го залепи.

И после изръмжа неясно някаква фраза, където ставаше дума за обидна простащина. Жерар впрочем беше решил веднага да откъсне листа при първия завой на пътя.

— Може ли да карам пръв камиона, Жерар?

— Съгласен, Джони. Дадено.

Оставаха дванадесет минути до заминаването. О'Бриен се приближи до тях.

— Как е самочувствието, момчета?

— Добро — отговори французинът.

Михалеску остана мълчалив.

Румънецът зае мястото си. Опипа лостовете, педалите, настани се на седалката, опита с рамената си устойчивостта на облегалката.

— Ще трябва една възглавница. Много съм хлътнал назад. Ще се уморя.

Жерар слезе, оставяйки вратичката отворена, за да избегне излишното затръшване. Когато се върна, Джони беше запретнал до колене платнения си панталон и беше разкопчал широко ризата си на гърдите. По слепите му очи вече се стичаше пот. Най-рязко изпъкнаха

на лицето му тези лъскави дири. Неприятна картина: той се потеше от страх.

— Дръж, пъхни това зад гърба си. Как е?

— Ще се оправя...

Още три минути сочеше часовникът на колата. Мълчанието отново натегна над тях. Човек би казал, че всички се бяха събрали там, за да чуят как... За тези, които заминаваха, започваше вече очакването. Много време беше минало, откакто шумът от първия камион не долиташе до тях. Нямахте и да се чуе вече нещо от него, освен ако...

Още една минута. Джони протегна ръка към арматурното табло и натисна черното ебонитово копче. От стартера изведнъж се чу коварно стържене, но моторът дори не кихна. До него Жерар, седнал удобно на мястото си, пъхнал крака високо под таблото, очакваше да потеглят, за да затвори вратичката. Беше нетърпимо горещо в тази кутия. Като се прибави и вятърът по пътя, щеше да стане страшно... Тогава все още на място, Джони натисна отново стартера. Батерията беше нова, работеше много добре, но пак нищо. Жерар превъртя един ключ на таблото.

— Полей го, ще се оправя.

Джони дори не помисли да се усмихне. Той натисна с всичка сила левия педал, съвсем ненужно впрочем, защото ужасно се страхуваше от предаването в скоростната кутия. При това наистина беше на мъртва точка...

— Хайде, карай, приятелю. Да се чупим.

Джони се забави страшно дълго преди да вдигне отново крак. Не преставаше да търси чувствителната точка на амбриажа, която в този модел коли се намираще много високо. Моторът работеше съвсем тихо, на много малки обороти; при пет скорости и с включен смукач на това отгоре, нямаше опасност внезапно да изгасне, но трябваше да се пази от сътресения в момента, когато дадеше газ. Камионът се плъзна неусетно с удивителна лекота, като луксозен нощен влак, точно когато О'Бриен отваряше уста, за да даде знак за тръгване. Ирландецът скочи на стъпалото и постави ръка на рамото на Жерар.

— Борете се смело, момчета. Пожелавам ви успех.

И изчезна в нощта. Пред червения камион останаха само две тесни ивици светлина, с които фаровете пронизваха бездънния като море мрак.

— Цигара?

— Запали ми я ти.

При светлината на бързо драснатата клечка Жерар зърна за миг профила на своя другар. Със стиснатите си челюсти и смръщените вежди той съвсем не беше приятен за гледане. Но най-мъчителното без съмнение беше, че той имаше такъв вид, сякаш мъчно дишаше. Може би Джони не мислеше за това, защото беше твърде зает.

— И карай да върви! Щуротията е извършена! — подхвърли с престорено увлечение французинът.

Никакъв отговор.

Те се придвижваха бавно по главната улица. Джони не бързаше да мине на втора и без съмнение имаше право, като се има предвид разорания терен с браздите от колелата, с изпотрошените циментови блокове, с олющения асфалт. Но най-лошото бяха локвите, черни, отразяващи светлината — застояла мъртва вода, смесена с нафта; поливачките на Санидад ги заливаха по три пъти седмично. И наистина, никога не знаеш какво се крие на дъното на една такава локва. Нито пък колко е дълбока дупката.

Пред черквата двама мъже, облечени в бели платнени дрехи, се прекръстиха, една стара жена също. Свещеникът направи към тях широко неясно движение, което можеше да означава благословия или заклинание. Джони за пръв път излезе от мълчанието си:

— Шайка мръсници. Me sago en Dios...^[14]

Но все пак се прекръсти, по източноправославно, на обратната страна.

— За всеки случай, а? — забеляза Жерар.

— Човек никога не знае какво може да му се случи.

Те минаваха сега пред „Корсарио“. Всички постоянни посетители бяха там или поне тези, които не се страхуваха да останат. Шест-седем души седяха на прага на вратата, а другите бяха на прозорците на приземния етаж. Един глас извика:

— Успех, момчета.

— Да, да, успех — подеха и другите.

Пръв беше извикал не друг, а Смерлов.

Линда се отдели от групата. Тя не сбърка, не се поколеба, запъти се право към дясната вратичка, до която седеше любимият ѝ; и закри край камиона.

— Жерардо, не исках, Жерардо...

Той не отговори; едва я погледна. Откровено казано, тя го отегчаваше.

— Но сега, щом вече си тръгнал, Жерардо, сега се моля, дано успееш! Дано Дева Мария ти помогне, Жерардо! Ти си моята любов, моят възлюбен.

Тя се доближи още повече до камиона и изгледа отдолу нагоре мрачния профил. Изгледа лицето, което обичаше и което виждаше така зле. При всяко всмукване от цигарата малка червена светлинка го огряваше отдолу. Колко смел изглеждаше той...

— И не се доверявай много-много на Джони — прошепна тя. — Той не е като тебе.

Камионът набираше скорост. Индианката започна да тича.

— Хайде стига, Линда, връщай се.

— Господ да те благослови, Жерардо.

— До скоро виждане.

Джони беше добил малко увереност. Той натисна амбриажа, дръпна на празен ход скоростния лост, даде малко газ и изключи смукача.

— Господ да те благослови — извика още един път Линда.

И продължи да си го повтаря съвсем тихичко, връщайки се бързо към „Корсарио“, където силно възбудените клиенти я чакаха с по-голямо нетърпение от обикновено.

К. В. 7 доближи много скоро първите склонове на възвишенията, които щяха да го отведа до платото на Зулако. Той не беше претоварен и тази първа част от пътя не криеше кой знае колко опасни клопки. Освен това и Джони, сигурен, че ще намери под колелата си равна почва, малко по малко започна да се окопитва.

— Кафе!

Жерар отвинти капака на термоса и напълни една еластична и в същото време твърда чашка от пластмаса. Той я поднесе в тъмното на другаря си. И въпрос не ставаше да запалят лампата в кабината, това щеше да отрази лъжлива светлина в предното стъкло. Дори трябваше специално да урегулират за съвсем слабо напрежение светлината на часовниците на арматурното табло.

Джони се бавеше и не поемаше чашата. Сигурно не беше видял движението на Жерар.

— Дръж!

Никакъв отговор. Сякаш отразени върху плътната стена на нощта, червените лампи, наредени на гирлянда, образуваха около камиона същинско сияние на пожар. В мрака се очертаваше затвореният упорит профил на Джони. Погледът на Жерар се отмести върху ръцете на кормилото. Те бяха сгърчени, очевидно Джони нямаше да се реши да ги отдели оттам. Отдясно на два пъти пръстите му трепнаха.

— Е, какво, ще си пиеш ли най-сетне кафето, или ще ти седя така цяла нощ?

— По-късно.

Жерар подсвирна. После изгълта сам леденото питие, което всъщност нямаше никакъв смисъл. Хубаво е да си възбуждаш нервната система, ако имаш да вършиш нещо, но да го правиш, за да гледаш как някой умира от страх и отгоре на това и ти да се страхуваш като него, вероятно...

Страхът. Той беше там, силен, неотменен, глупав, нямаше защо да си го премълчават. Да пътуваш с експлозив зад гърба, и то без да можеш да избягаш! Единственото нещо, което все пак можеше да се направи, беше да се отречеш от него; препоръчано писмо до дявола и се отричаш от него. Но страхът продължава да чака на вратата. Той е нагласил леглото си отзад в цистерната с нитроглицерин и оттам дебне. Живее си дружно с тази течна скоропостижна смърт. Като двойка котки, като двойка тигри, които се преструват, че спят, за да издебнат по-добре удобния за тях миг. Ако експлозивът скочи пръв, страхът ще бъде изигран, ще остане с празни ръце и за него ще е много късно. И все пак той е там, сгушен зад гърба ти, подвил опашка под търбуха си на син звяр, сякаш излязъл от апокалипсиса, той е там и е готов да скочи.

Да скочи, да скочи — магическа дума! Капитанът предпочете по-скоро да хвъркне във въздуха с кораба си, отколкото да се предаде; да, но това беше станало с барута... При барута важното е не да изхвъркнеш, а да паднеш, без да си причиниш болка. Докато тук

загиваш направо от удара — и не остава нищо. Щом има скелет, има надежда; все пак остава някаква част от човешка форма. Скелетът е стока, с която можеш да търгуваш и дори да я преобразяваш: можеш да продаваш, да купуваш, да обличаш един скелет. Има търговци на скелети за студентите по медицина и за института. Докато тази кал, която ще се разпръсне...

Да влезеш в капана като кой да е герой, почти като кой да е герой — наистина малцина могат да си представят предварително какво точно е това. Храбростта се състои в умението да продължиш да вършиш работата, когато започнеш да си даваш сметка на какво си се насадил. И точно там беше разликата между двамата мъже. Нито за злато, нито за сребро Жерар не би се отрекъл, не би се отказал от поетото задължение сега. За нищо на света, на никаква цена. Така беше, такъв си беше той.

На Жерар съвсем не му се искаше да умре и той изпитваше слаб разумен страх, ясно определен страх, който оставяше на мисълта всичката ѝ сила и жизненост, за да може да се изплъзне от капана. Докато Джони изпитваше безсмислен страх. Беше изпаднал в такава паника, която оставя следи завинаги. Може би точно този вид страх беше изпитал един-единствен път клетият Жак, за да се превърне в такава жалка отрепка.

[1] Ах ти, мошенико! Мръсен мошенико! (англ.) — Б. пр. ↑

[2] Прекупвач (исп.) — Б. пр. ↑

[3] Боцман (исп.) — Б. пр. ↑

[4] Момчета (англ.) — Б. пр. ↑

[5] Птица, нещо средно между гарван и лешояд. — Б. авт. ↑

[6] Я се разкарай! По дяволите! Ще платиш ли нещо бе, мръсник! (исп.) — Б. пр. ↑

[7] Достатъчно (англ.) — Б. пр. ↑

[8] Вид смола — Б. пр. ↑

[9] Стига (англ.) — Б. пр. ↑

[10] Сбогом, момчета (англ.) — Б. пр. ↑

[11] Средно училище (англ.) — Б. пр. ↑

[12] Окау — добре (англ.) — Б. пр. ↑

[13] Хиляди благодарности, господине! (исп.) — Б. пр. ↑

[14] Ругатня на испански — Б. пр. ↑

Румънецът все така мълчеше. Той караше колата старателно, но в движенията му прозираше известна нервност. Докато камионът поглъщаше постепенно склона, той сякаш се боеше всеки път, когато сменяше скоростта, някой да не го сграбчи отзад. С такъв мощен мотор и с толкова лек товар, страхът му беше съвсем безсмислен. Впрочем за камиона щеше да представлява известно затруднение само когато доближеше трите остри завоя по средата на височината. Завоите наистина бяха неприятни: заклещен между пропастта и скалите, пътят се изкачваше почти отвесно и радиусът на завиване с тежък камион даваше възможност завоите да се вземат само с едно рязко завъртане.

— Да пусна ли подвижния фар? — запита Жерар, когато приближиха първия завой.

— Не.

Но какво правеше той? Спираше ли? Действително, Джони мина вдясно с изгасен мотор и дръпна ръчната спирачка; с бесен, отчаян удар, сякаш го застрашаваше опасност. Но не стана нищо; огромният камион, спрял рязко и едва застанал неподвижен, започваше да отстъпва незабелязано, когато изведнъж потрепери отзад-напред, под силното въздействие на челюстите на карданната спирачка. Сърцето на Жерар силно подскочи в гърдите му.

— Хей! Какво правиш?

— Отивам по малка нужда.

Чиста лъжа! Повечко кафе, повечек нерви; останал в кабината, Жерар не изпита никакъв срам да се послуша.

И действително, Джони не ходеше по малка нужда. Просто се беше уплашил от завоя. Очевидно имаше намерение или да включи смукача, или просто да предаде кормилото на Жерар за лошия път.

Той се изравни с кабината, преструвайки се, че се закопчава,

— Ще ме смениш ли малко, драги? Започвам да се уморявам.

Уморен след седемнадесет километра пътуване! Жерар се премести на седалката срещу кормилото. Под него, там, където нямаше възглавница, кожата беше мокра. Добре поне, че беше само от пот.

— Качвай се!

— Не... Ще се поразходя малко, така ще си поотдъхна... Чакай ме след завоите...

— Мръсник!

За да натисне стартера, Жерар изгаси всички светлини, с изключение на червените гирлянди на каросерията, подхранвани от отделна батерия. Моторът забръмча; той пусна отново фаровете. Отсъствието на спътника му щеше да го затрудни — подвижният прожектор не беше синхроничен с лоста за посока, затова щеше да се наложи той да го управлява с ръка, за да осветява всяко ъгълче, откъдето щяха да минат колелата. А нямаше сто ръце и за кормилото, и за...

Включване на смукача, първа... Дяволска работа, онзи беше блокирал ръчната спирачка да я дърпа толкова силно. Все така натиснал педала на амбриажа, задържайки колелата да не се движат, Жерар хвана лоста на ръчната спирачка с две ръце. Колко трудно беше... Той теглеше с бясно тръскане, стараяйки се да спечели половината сантиметър, който щеше да му даде възможност да стисне дръжката и да тласне целия лост напред. Не успя да направи нищо, беше невъзможно — всичко беше като замръзнало; навярно приятелчето го е стегнало много по-силно, отколкото можеше да се предполага; дръжката докосваше седалката

— Джони! Хей, Джони!

Джоми, разбира се, се въздържаше да отговори. При все че сигурно беше някъде съвсем близо. Нямаше и три минути, откакто беше тръгнал.

Жерар преведе няколко хули направо от испански на френски. Те проехтяха навред. После взе от канавката два огромни, толкова тежки камъка, че трябваше да ги изкачи един по един на пътя. Пак един по един той ги изнесе до предните колела; трябваше да ги натика с ритници под гумите, за да ограничи до максимум връщането назад на камиона, когато освободеше ръчната спирачка. А риташе колкото може по-далеч от товара.

В началото не смееше да блъска. Пот се лееше по челото му, стичаше се по веждите му, падаше в очите му, изгаряше ги. Хрумна му една мисъл — да опита с крика. Върна се в кабината, вдигна седалката, взе инструмента и го пхна под средната част на ресора. После напомпи. Малко по малко гумата започна да се надига от земята. Когато стана съвсем кръгла, Жерар доближи съвсем близо клина и полуотвинти винта-клапан. Колелото се отпусна меко върху камъка, който изскърца на цимента. И после другото.

Така двете предни колела бяха блокирани; Жерар махна седалката и се опря до стъпалото при отворена вратичка. Скърцаше със зъби от усилието, раменете и сухожилията на пръстите го боляха. Беше готов вече да се откаже, за да си завие ръката с парцал, но ръчката внезапно отстъпи.

— Уф! Триста дяволи, най-сетне!...

Дъх не му достигаше. Всичките му мускули трептяха. Чувствуваше хлад между бедрата си — беше се изпотил. При това не дъхваше ни лъх. Беше наранил средния си пръст, заклещен по всяка вероятност, когато лостът беше отстъпил. Той кървеше. Жерар се изтри с опакото на ръката в крачола на панталона си, взе една цигара от мрежата и седна посред пътя върху седалката, която още не беше поставил на мястото ѝ.

Трагичното на такава една случка се крие именно в това, че е твърде маловажна — нищо особено, просто дреболия. Но точно в атмосферата на тази нощ... А и онзи мръсник на това отгоре? Още не се връщаше.

— Ще го разкарам. Та това е по-лошо, отколкото да нямаш никого. Да върви по дяволите! Мръсник такъв...

Но един слаб гласец, разбира се, не гласът на разума, а вероятно гласът на слепия страх, пошушна на ухото на Жерар, че това не е вярно и че за него ще бъде много по-лошо, ако остане съвсем сам.

Той хвърли угарката си, която не разпръсна искри, а падна в мрака като в трап. И действително, вляво от пътя зееше тристаметров трап. После постави седалката на мястото ѝ, седна на кормилото и предпазливо намести ръчната спирачка. Натисна стартера и напредна половин метър, но трябваше отново да слезе, за да махне камъните, които в противен случай щяха да останат под задните колела. Колата тръгна отново, не на шега този път, беше загубил повече от три четвърти час.

Първият завой, който прехвърляше скалата, беше най-лош; всеки би се заклел, че е отвесен, и би сбъркал — двадесет на сто, не повече. Дори с намалена първа, ще рече, невероятно бавно, на двойно по-малки обороти, моторът започна да реве силно — К. В. 7 се приближаваше до завоя. Камионът приличаше на голям, лош,

недоверчив звяр, а планината приличаше на друг, още по-голям и по-лош звяр. Бликна кръгообразната светлина от фаровете, после Щурмър насочи подвижния прожектор надясно, към извивката на завоя. Нагласи колата така, че да навлезе точно в средата, и даде газ; сега беше моментът моторът да покаже колко струва. Кормилото се въртеше бързо в ръцете на човека, камионът беше непокорно, лукаво животно, което не искаше да отиде там, където го мъкнеше господарят му; то виреше нос, забиваше го в земята — огромна къса муцуна, която блестеше дори в нощта, ръмжеше и ревеше, но не риташе. Поглъщайки пътя, поглъщайки стената с цели колела, камионът се дърпаше, колебаеше се — животното се дърпаше, ръмжеше, ревеше, но накрая, по-слабо от човека, то се подчини, подчини се и премина.

Камионът внезапно се озова на обикновен наклон; моторът, пуснат в пълен ход, се въртеше твърде бързо за скоростта си — втора, трета... Сто метра по-нататък идваше вторият завой и след това последният. После, поне за един час, пътят ставаше малко по-свестен.

Нито следа от Джони на хоризонта. Разбира се, Жерар търсеше силуета на човек, застанал прав, или поне седнал; а румънецът лежеше в канавката. Само дете не беше уловил главата си с ръце.

Щурмър спря камиона, когато се изравни с него.

— Е, какво?

Джони не отговори. Ревът на клаксон проглуши ушите му и го накара да подскочи. Той се изправи на лакът и вдигна към кабината разстроено лице.

— А... аз съм заспал. Да, точно така: заспал съм... Защо се смееш? Казвам ти, че спях.

Жерар чистосърдечно се забавляваше. Широките му рамене се тресяха в рамката на спуснатото стъкло.

— Е, аз пък, докато ти спеше, слязох да се окъпя на плажа.

Смехът му изведнъж застина и той добави тихо:

— Парцал!

Джони най-сетне беше станал. Докато той заобиколи камиона, Жерар потегли, без да го чака. Но Джони изтича и се качи в движение. Седна мълчаливо до Жерар. Двамата мъже пробягаха няколко

километра в нощта, непрозирната нощ, която се таи край пътищата, където минават хората.

— Да, страх ме е — каза Джони. — А тебе не те е страх, нали?

В думите му имаше предизвикателство. Този човек беше подъл и заядлив. Жерар не отговори.

— Вие храбреците страшно ме разсмивате. Възбужда ли те собствената ти смърт? Добре, мене пък не, другарче. Мене не. Абсолютно никак.

— Какъв дявол търсиш тогава тук?

— Знаеш го много добре: билет за връщане ми трябва. Но не мислех, че е такова нещо. Да не знаеш кога ще те спипа тази мръсна смърт! Защото ти, мое хитро момче, може би смяташ, че ще й се изплъзнем? Нима не усещаш страха, който те е яхнал и те гъделичка по гърба? Нима нямаш сърце, карантии? Ти си негодник, Щурмър, негодник... Трябва да си парцал, за да можеш да издържиш това... А ти ми разправяш, че аз съм парцал?... Дявол да го вземе.

— Не обичам много чувствителните — отрязва Жерар. — Малка нервна криза, а, благодаря. Затваряй си плювалника или ще ти сплескам мутрата. Хайде, разкарай се оттук!

Той беше спрял камиона посред пътя и както си седеше на мястото, бе отворил дясната вратичка. Джони го гледаше полузяпнал и не отговаряше нищо, не помръдваше, не даваше вид, че има намерение да си отива. Малко по малко гневът на Жерар се уталожил. Остана му само желанието да повърне. Той слезе и на свой ред заобиколи камиона.

— Слизаш ли, казвай?

На червената светлина на крушките не можеше да се види колко е блед. Той говореше със стиснати зъби, съвсем ниско, с груб глас.

— Не. Имам нужда от тези мангизи — отговори Михалеску, с тон, който изглеждаше нормален.

Французинът се смути. Не беше способен да разбере мислите на другия. Джони продължи:

— Бях полудял. Не зная какво ми беше. Да, зная: никога през живота си не съм се страхувал толкова. Но ще направя усилие, приятелю — добави бързо той. — Ще видиш. Вече всичко се оправи.

Жерар се почувствува уморен. Очевидно нервите. А го болеше и пръстът. Той вдигна рамене.

— Седни на кормилото. Ще те заместя, когато пътят стане лош.

Той се настани на свободното място, докато Джони подкара. Червеният камион потегли отново в своята нощ. Защото тази нощ безспорно беше негова. Нямаше съмнение.

Червеният камион е странно същество. Червеният камион е едър собственик. Двама души са изцяло във властта му, а отвъд ширналата се край тях, докъдето поглед стига, тропическа нощ с него са преплетени съдбините на още много други хора. Има цял един свят, на който червеният камион е господар. „Всеки по реда си“ — тананика моторът със затворена уста. Червеният камион има ботуши и бич и изтръгва кръв и вода от своя човешки добитък. Тоя подлец...

— Дявол да го вземе, заспал съм — каза Щурмър. — И таз не е малка!

И изведнъж той изпита малко глупаво уважение към себе си поради това. Като си помисли човек, че когато разкажеше случката, никой нямаше да му повярва...

След един лесен завой, точно на върха на възвишението, циментовият път свърши съвсем непредвидено, просто така, изведнъж. Както караше, Джони се поддаде на изненадата. И въпреки всичките му добри намерения за самообладание, той удари страшно силно спирачките, като видя как дупките и буците пръст връхлитат под колелата. Жерар го погледна. Джони издържа погледа му, усмихна се, направи гримаса на извинение. Хубав знак. Щурмър се почувствува по-добре. Най сетне човек, който се смееше до него. Лошото му настроение се разпръсна. Обичаше хората да са като него.

— Спри, приятелю. Ще те заместя.

Седнали на цимента до самия път с крака върху пръстта, те хапнаха няколко залъка.

— Истината е — каза Щурмър с пълна уста, — че ако на всички момчета, които искаха тази работа, им беше известно какво представлява точно тя, сигурно нямаше да им е много мъчно, че са я изпуснали.

— Приказваш си! Луди са тия момчета. Бернардо например ще си пръсне черепа.

— Хайде де!

— Искаше да му заема моя пистолет за това. Да не мислиш, че се съгласих. Та да го спипат край трупа момчета от криминалната. Те са любители на пистолети „Колт“.

— Сигурен ли си, че е решил?

— Дадох му сто су да си купи вѐже и му обясних, че тези, които се бесят, умират, след като си задоволят страстите.

— Студен човек си ти. Но сега чак разбирам... Не, казвам ти, доживяхме да видим и това...

— Какво?

— Поиска ми да спи с Линда. И настояваше да си направи удоволствието, преди да умре...

— Сериозно? И ти се съгласи?

— Малко щастие, горкото момче. Това ми се стори смешно, посъветвах малката какво да прави. Но тя се разфуча!

Те хвърлиха поглед на прословутия план на маршрута. За два часа бяха изминали тридесет и четири километра... и то най-лесните. Ако караха в същия дух, трябваше да пътуват още две нощи.

Сега ги чакаше тежко изпитание. Следващите петнадесет километра пътят беше напълно разоран, с дупки, способни да счупят всички ресори дори на един нормално поддържан джип. Трябваше да ги подминат една по една, все на първа, без да пипват ускорителя, да отпускат гумите на сантиметри да изчакват повдигането на (всяко колело едно след друго...

Край камиона нощта пробягваше като две тъмни панделки. Жерар държеше кормилото с две ръце. Той също се беше вкопчил в обръча, но не можеше да се каже, че не е прав. Пот разхлаждаше лицето му. Не се изискваше нищо особено от него освен да кара меко и понякога да спира силните сътресения на предната част на колата, преди да са се предали на туловището на камиона. Всичко това ставаше в свитите около гладката материя на кормилото пръсти. От време на време то изглеждаше така, сякаш се мъчеше да се освободи, да принуди стиснатите ръце да се отпуснат. Точно в този момент трябваше да се държи здраво.

Никакъв отдиш, никакво спокойствие, нито за миг. Още не минало дясното предно колело и трябваше да се занимава с лявото; а в това време задната част на колата влизаше в пререкания с предшествуващата дупка. Жерар седеше изпъчен, подсвиркваше си и

от време на време въртеше глава, за да види по-добре. После вдъхваше по-дълбоко, изпускаше голяма дълга струя въздух и се опираше на облегалото. А след това отново се изправяше и подновяваше своята придирчива работа, подсвирквайки си ядно все същата песенчица.

— Да беше сменил плочата, а? — въздъхна Джони — Дори и да го мисля, аз не го казвам.

— Кое?

— „When you’ll die I’ll laugh at you...“^[1]

— Това ли свиря? Не забелязах. Фар, приятелю. Вдясно.

Предното крило изплува съвсем осветено в нощта. Пътят продължаваше право напред без клопки.

— Я гледай! Умората вече започва: стори ми се, че видях дупка.

— Спри и си почини една минута.

— Не. Дай цигара.

Цигареният дим дойде и се всели в кабината между тези двама мълчаливи мъже. Те бяха много заети: Щурмър да кара колата, румънецът да се страхува и да не го показва.

Всеки от тях беше самотен. И нямаше надежда за сближение. Джони седеше на една страна, залепил нос в предното стъкло, и наблюдаваше пътя, сякаш той щеше да го сграбчи за врата; и също караше, също натискаше въображаеми педали. Впрочем така беше по-добре, отколкото да стои съвсем бездеен. Но просто лошо му ставаше, че на всеки метър не можеше да вие от страх. Колкото и да се въздържаше, от време на време пак му се случваше да извика:

— Внимавай, дявол да го вземе!

На Жерар му беше дошло до гуша, чак му се повдигаше от този случаен кормчия. Но не го проявяваше пред Джони и дори не му се сърдеше. По-скоро беше склонен да го съжалява. Впрочем шофирането изискваше само старание, без умствено напрегане, но все пак той беше достатъчно зает, за да се въздържа да мисли. Не може да стигнеш възрастта на Щурмър и да не узнаеш, че надеждата е най-големият ти неприятел. Но все пак той си правеше от време на време набързо отстъпка и тогава си представяше една малка пачка с напечатани на плътна хартия банкноти; или пък летището Каобос край Лас Пиедрас и себе си пред гишето за билети с куфар в ръка. Но веднага боязливо

заличаваше тези мисли и в главата му отново се възцаряваше пълна пустота. Подрусвайки бавно, червеният камион изяждаше пътя от ръцете му.

— Мирише на изгоряло! Мирише на изгоряло! Спри!

Джони подскочи на седалката. Още малко щеше да си прасне главата в покрива на кабината. С един удар Жерар го отблъсна — Джони се опитваше да му отнеме кормилото от ръцете. За какво, дявол да го вземе? Джони се строполи с цялата си тежест в своя кът, нададе смешен кратък вик, сграбчи дръжката на вратичката и скочи. Щурмър се задоволи да загаси мотора и К. В. от само себе си се закова. После на свой ред слезе и той, и трябва да се признае, също без никак да се бави.

От пръв поглед се успокои — малко бяло облаче смрадлив дим излизаше от предното ляво колело.

— Хей, Джони! Нищо особено. Загряно колело.

И понеже Джони не се показваше, Жерар добави:

— Давай да оправяме!

Той извади изпод седалката два английски ключа и електрическо фенерче от шкафчето на таблото. Румънецът дойде зад него, без нищо да каже.

— Донеси крика. За пет минути работа.

Наистина това беше дребна работа. Легнал по гръб под ресора, Джони се готвеше да затегне гайката-клапан на Lookheed, когато погледът му спря на една подробност, която му се стори нещо не в ред.

— Хей, Жерар!

С един замах Щурмър запрати цигарата си надалеч и се приближи:

— Какво има?

— Погледни от другата страна. Липсва една бурмичка от амортисьора.

— Къде?

— Долу на ресорния амортисьор.

— Да, оттук има една.

— Дявол да го вземе! От тази страна е изхвъркнала.

— Почакай...

И с две ръце румънецът увисна на ресора, после пусна. Вляво предната част подскочи твърде определено.

— Не е останало много нещо и в хидравличния амортизатор!...

Жерар се присъедини към Джони под камиона. Малък сноп светлина се пречупи над тръбата, жълтият ѝ кръг огради винта, откъдето се пълни амортизаторът. Две малко вдлъбнати следи бяха драснати върху метала, причинени без съмнение от някакво сечиво. Щурмър извади кърпата си от джоба, плю в нея, потърка. Коричката от пръстта се изтри. Отдолу металът блестеше. Двамата мъже се спогледаха. Ето че за миг се почувствуваха другари.

— Пфу!

Полузавъртане на ключа. Сега би трябвало да потече. Жалка капка затрептя по бурмата и дори не можа да капне.

— А от другата страна? — запита тихо Михалеску.

Другото колело беше прикачено нормално. Никакво одраскване върху гайките, бурмичката беше на мястото си. Запушалката беше здраво поставена. Но щом Жерар стисна достатъчно силно, течността бликна.

Това беше вредителство. Никакво съмнение. Двамата мъже останаха за миг мълчаливи, склонни да помислят, че преувеличават. Човек никога не стига до дъното на подлостта. Никога не може да повярва, че е възможна такава мръсотия. Господин Смерлов, добре ще бъде никога да не ви открият... Тези двамата биха били лоша компания.

— Има ли резервна течност в сандъчето?

— Не вярвам.

— Според тебе туй ще издържи ли достатъчно?

— Не зная. Може би трябва да налеем бутилка кока-кола.

— Но нали имаме вода. И с вода става.

— Да. С течение на времето това поврежда тръбите, но много им здраве. За шест месеца, ако не се смени...

Десет минути по-късно те бяха оправили всичко и потеглиха, след един последен поглед върху частите, които можеха да видят, без да разглобяват всичко.

— И все пак — каза румънецът. — Все пак... Безбожна работа...

— Да, но ако се погледне по-дълбоко, знаеш ли...

— Какво зная ли?

— Слушай, драги. Този, който е направил това, е имал желание да получи работа, така ли е? Все едно нужда или желание, както искаш го наречи, нужда или желание за пари, и то не за малко. Следиш ли мисълта ми? Като нас. Като мене. Като тебе. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Добре де...

— Точно така е. Ти сега навири глава, защото ти се струва, че си открил по-голям мръсник от себе си; но не бъди толкова уверен, малкия. Това е само въпрос на степен, не на предимство.

— В края на краищата...

— Никакво в края на краищата, моето момче. Между този, който се е решил да пречука двама души за пари, и тебе, който искаш да пипнеш парата, но оставяш всички опасни положения на мене и се изпаряваш при всеки случай, не зная кого предпочитам.

Джони се обиди и запуши мълчаливо. Камионът продължаваше да пълзи през дупки и буци. От време на време Жерар се опитваше да мине на втора — все пак при втора скорост не се развива голяма бързина: най-много петнадесет на час, — но безуспешно. Камионът започваше да танцува, румънецът позеленяваше, подскачаше от кълка на кълка; Щурмър се отказваше и повдигаше десния крак. Нощта се отронваше край тях.

Мълчанието беше свило гнездо в тази кабина, между тези двама мъже. Настанило се в този камион, то бродеше в нощта, сред тази страна, ужасна сама по себе си. Седнало върху гърдите им, това мълчание без съмнение тегнеше на дишането им, отнемаше дъха им, правеше го откъслечен. Те говореха само за съществени неща; а те не са много, когато мъкнеш такъв товар зад гърба си. „Цигари! Каква жега! Колко е часът.“

— Nunc et in hora...^[2]

Пълната луна блестеше пред тях почти отвесно. Тя се беше появила изведнъж, изскочила бог знае откъде. И покори нощта, превърна я в някакъв своего рода бледолик ден чак до равния кръгозор, който огражда платото. Не само в главите им властвуваше кошмар.

Кошмарно беше всичко около тях. Всяка буца по пътя, всяка дупка безмилостно добиваше по-релефни очертания. Когато колелата ги приближеха, струваше им се, че ще трябва да преминат през цели каменни блокове.

Тогава страхът тласкаше отзад хората, изправяше телата им, хвърляше ги напред и те долепяха нос до предното стъкло.

Всяка измината дупка беше истинско чудо; тревожно чудо, защото те не се решаваха да си помислят, че то е свършило вече, нито че може пак да се възобнови. Когато предното колело приближеше някое кокошо гнездо, дупката изникваше внезапно пред очите им на лунната светлина, коварна кръгла сянка с ясни очертания. Жерар отдръпваше крака, който едва докосваше ускорителя, и го поставяше внимателно върху педала на спирачката. И камионът се устремяваше напред, воден вече не от мотора, а от собствената си тежест към дупката. Въпросът беше след това да успее да го плъзне по дъното, задържайки го със спирачката, без да спре. Колелото скърцаше и се въртеше, още малко, още, още... Достигнал дъното, без да е имал време да си поеме дъх, шофьорът трябваше пак да натисне десния педал, да погне нагоре камиона, чието изкривено шаси стенеше. И през цялото това време и единият, и другият, Джони може би малко повече от Жерар, изпитваха страх; те задържаха дъха си, докато цялата тази история свърши, докато тежката кола се озове отново хоризонтално. Но не минаваше и минута и всичко започваше пак отначало.

Лицата им бяха потънали в пот, сякаш беше валяло. Върху лъсналата кожа капките се плъзгаха лесно, поколебаваха се за миг в корена на косите, после изведнъж се решаваха и се търкулваха направо, падайки от челото върху влажните ризи. От време на време Джони се изтриваше с широка кърпа. На два пъти Жерар спира, заковаваше К. В., възползувайки се от няколкото метра затишие сред този хаотичен път. Тогава облягаше гръб на седалката и вдъхваше дълбоко. Изгасяваше фаровете.

— Цигара.

Светлината на кибритената клечка огряваше два сериозни профила. С отпуснати черти на лицето, Жерар всмукваше леко от бялата цигара и отблясъкът от огъня подчертаваше горчиво свитата му

уста. Джони също пушеше. В ъгълчето на долната му устна една дълбока гънка трептеше. И двата пъти поеха отново, без да си кажат нищо.

Отначало неусетно, а после малко по малко пътят се подобри. Планът на маршрута, закачен над главите им като балдахин, показваше за този преход, който вече завършваха, средно разписание по четири мили в час. Те бяха изминали шестнадесет за три часа и половина. Движеха се преди уреченото време.

Дупките станаха по-редки. За четвърт час, ако речеше господ, щяха да изминат „къдравата ламарина“. Така наричат пътищата с твърда основа в тропическите страни; водата през сезона на дъждовете издълбава в тях хиляди малки корави вадички, дълбоки едва няколко сантиметра и много гъсти. Този вид почва трябва да се изминава с относително голяма скорост — поне осемдесет мили в час; тогава камионът лети над повърхността на браздичките, без да се закача в тях, и се плъзга като по някое шосе във Франция. Главната пречка щеше да се състои в това да се набере достатъчно скорост, без да стане някоя беля. Нужен беше двеста метра гладък терен. Дали щяха да го намерят.

— Ще ти предам кормилото, драги. Не мога повече.

Камионът спря, след като беше преминал последната дупка. Двамата слязоха. Жерар беше като затъпял. Очите му бяха мътни и пареха, когато свеждаше клепачи. Одрасканият пръст, а и другите пръсти също го боляха от усилието да стиска лакираното кормило. Той изтри влажните си длани в панталона. Беше се появил лек ветреца, който долепяше влажните ризи до гърбовете им и ги караше да потръпват. Жерар свали ризата си и извади чиста от еднодневката. Но почака да изсъхне съвсем, за да я навлече на гърба си; вятърът, докосващ сега голата кожа, му се струваше прохладен. Той постоя един миг с риза в ръка, протягайки се.

Джони подкара като новак. Добре поне, че не разтърси колата с нервно включване на амбриажа. Опипваше педалите така, сякаш бяха подвижен пясък, а скоростите пареха пръстите му. Пред тях пътят, ако не бяха тия мръсни браздички, се разгъваше съвсем равен, опънал се като аутострада. Фаровете метяха пътя под колелата двеста метра напред. На таблото, което румънецът беше осветил с намалена

светлина, стрелката се колебаеше между петнадесет и двадесет мили на час. Той включи добре първите две скорости. Оставаха му още три...

Започна пясъчна ивица. Изглеждаше съвсем равно; само с някое дяволски несръчно завъртане на кормилото имаше опасност камионът да се разклати и да се получи едно от тези странични подхлъзвания, които са опасни само по наклоните. И така пътят се простираше прав до хоризонта. Различаваше се дори отвъд фаровете, защото се открояваше по-светъл в нощта, и бягаше напред до края на платото, свършвайки чак в небесния кръгозор.

— Хайде, драги. Сега е моментът. Карай с пълна пара.

Но Джони не изглеждаше решен да подкара бързо. Едва-едва, умишлено бавно, той сякаш гъделичкаше ускорителя. Тридесет и пет, четиридесет. На четвърта скорост, при такъв малък оборот, моторът също недоволствуваше. Ако Джони не се справеше уверено със скоростите, всичко пропадеше.

— Мислиш да прекараш нощта на четвърта ли? Сменяй и минавай на пета, драги. Остават ти десет секунди и край.

Край. Стрелката слезе отново с три потръпвания. Понесен в своя устрем, камионът се задържа още един миг на четвърта по инерция. Ръката на Джони се поколеба на два пъти около лоста; лицето му се поудължи. Замахна нерешително с крак два-три пъти към ускорителя. После се отказа, предаде се. Жерар призова на помощ всичкото си спокойствие.

— Спри за малко.

Румънецът послушно спря в края на пътя. Той си прочисти гърлото и се изплю през прозореца. После бавно обърна глава към Щурмър:

— Няма да успея. Страх ме е. Не мога нищо да направя. Просто ме е страх.

Щурмър вдъхна дълбоко. Така, сякаш въздъхна. Не му беше сега времето да се ядосва.

— Нали разбираш — поде Джони, — не бих искал да ме е страх. Вярвай ми, това съвсем не ми доставя удоволствие. Искам да завърша това пътуване, да пипна парата и да напусна тази страна. Затова не зарязвам всичко.

— Не зарязваш, но ми оставяш да върша сам работата, защото си се надрискал от страх...

— Да. Разбери ме, изведнъж, точно когато щях да мина на пета, помислих, че ще припадна. Прималя ми от страх, също като че ли се възбудих. Какво да правим?

Те дълго мислиха. Не можеха да продължат да карат с тридесет мили в час. Когато смъртта дебне зад гърба, ти бързаш да се отървеш от нея. Не можеха да разчитат и на друга такава писта като летище, песъчлива, гладка и равна. Французинът слезе от камиона. С електрическо фенерче в ръка той изследва почвата, канавките. Да, тук камионът на Луиджи беше потеглил, беше набрал скорост. Пясъчните следи бяха на все по-голямо разстояние в браздата, отпечатана от гумите в рохкавата почва, както се случва при състезания на бързина с високи скорости. Луиджи, минавайки оттам, беше оставил този знак за другарите си. Чудесен другар беше този Луиджи!

Да направят полукръг? Трудно. Не че само по себе си представляваше мъчнотия; но в тази мека почва колелата на К. В. щяха да затънат; щяха да разорат пътя. И тогава трябваше да се внимава с подложката, когато се озовяха отгоре със скорост осемдесет. Все пак нямаше друго разрешение, необходимо беше да се набере отново инерция. Всичко това щеше да продължи много дълго. Но макар че изглеждаше загубено време, всъщност щеше да е спечелено време. За да пътуват без сътресения върху „къдравата ламарина“, имаше само две възможности; да пътуват с десет или с осемдесет мили на час. Но след като бяха вече тръгнали, как можеха да минат от едната скорост на другата?

— Слушай, Джони. Ще се върна до мястото, откъдето започва пясъкът. Със заден ход, без да дам никак газ и без да гледам назад. Ти ще ме водиш. През това време аз ще си отварям очите да не излизам от следите, да не правя буци, нито дупки, които могат да ни пречат, като се връщаме...

— Но...

— Никакво но. Аз ще го направя. Ще набера нужната скорост. И когато вземем инерция, ще ти предам кормилото. Съгласен?

— Ще се опитам.

— Не, драги. Тук не става въпрос за опити. Просто трябва да го направиш и точка.

Нещо в тона на Щурмър накара румънеца да се замисли. Те се погледнаха, без нищо да си кажат.

— Ако този мръсен път не беше толкова уморителен, щях да го завърша сам, можеш да бъдеш сигурен. Нямах да се престарявам да те мъкна пак, след като ти така любезно ме заряза, когато колелото се беше загоряло. Но много е тежко, не мога да свърша всичко сам.

— Не става въпрос за това.

— Много ме радва да чуя такива думи; но не по причини, които засягат тебе. От друга страна, не можем да продължаваме да се тътрим на трета скорост с кола, която си има пет скорости, само защото господинът бил страхопъзльо, разбираш ли?

— Не бъди несправедлив, Жерар. Знаеш много добре, че никога не съм се фукал повече от другите. Ти ме познаваш. Ти...

— Аз... Аз... Върви по дяволите и точка. Не е въпрос за твоята смелост изобщо, а за това проклето идиотско пътуване, което ми създава толкова стракове, колкото и на тебе, и на което разчитаме и двамата, за да се измъкнем отук. Бих предпочел да си имам работа с последния негодник, който тази нощ по една щастлива случайност не би дрискал в гащите си всеки път, когато километражът показва повече от десет мили... Както и да е!

— Страх ме е. Колко пъти трябва да ти го казвам? Аз съм болен. Направо болен.

Той си прочисти гърлото; не можеше да продължи. Цялото му лице, отпуснато като пихтия, трепереше.

— Болен — повтори той.

— Болен или здрав, тази вечер ще минем или ще пукнем. Бюрото за оплаквания не е тук, остана в Лас Пиедрас и няма клон при нас. Слушай! Ако нямах нужда от тебе, щях веднага да ти светя маслото. Да ти светя маслото, разбираш ли?

— Не вярвам — прошепна Джони.

— Не го направих и това е първа причина да ми бъдеш признателен. От двама ни аз те мъкна подире си в преследването на парата. Защото във всичко това нитроглицеринът е само епизод, романтичен маловажен декор. Следиш ли мисълта ми? Истинското, солидното, вечното в цялата тази история, в която сме се забъркали двамата заедно, напомням ти това, е парата и точка; ние сме две момчета, които търсят пари за билет. Така ли е?

— Имаш право. Въпреки това...

— Въпреки това няма да те оставя да провалиш възможностите ни, и твоите, и моите, само заради някакви си нерви. Ако парата беше пъхната в тор, щеше да отидеш да я търсиш със зъби и с нокти, ако такова беше правилото на играта, нали? Е добре, тя не е пъхната в тор, а в малко пакетче скоропостижна смърт, което ти носиш на врата си и което може да бумне всяка секунда. Та дори и в този миг.

— Запуши си плювалника!

Джони беше изръмжал съвсем ниско тези думи — като дихание, което сякаш идваше от дълбините на червата му и което сигурно беше разкървало гърлото му, остъргвайки го на минаване. Щурмър вдигна рамене.

— Не ставай дете, минал си вече възрастта. Хайде, ето какво ще направим: аз ще подкарам тази хвърчаща бомба с необходимата скорост. И после ще ти предам кормилото в движение. И не ми разправяй, че е тежко, това не е висш пилотаж. После ще се настаня до тебе и ще покъртя. Няма какво друго да се прави. Не искам да прекарам живота си със завързана за тази динамитна стока лапа.

— Да, но...

— Не, Джони. Аз не ти казвам, забележи това, не ти казвам: постъпи така или иначе. Казвам ти: работата е такава, а не друга, и точка; и ти ще ми благодариш за това, а дори и да не ми благодариш, все едно. Разбрано?

Крчка по крчка Михалеску вървеше до камиона, който плавно отстъпваше назад. Лампичката на румънеца беше фенерче от армията на Щатите; светлината при този модел можеше да се урегулира. Цилиндричният сноп метеше земята тридесет стъпки назад. Но косо падащата светлина превръщаше всяка буца пръст, всяка гънка във фантастични сенки. И Джони чувствуваше как в душата му се надига смут. Тази вечер всичко му се струваше лошо, несправедливо. Предметите сякаш се бяха съюзили, сякаш бяха станали съучастници на адската машина. Всичко беше срещу него, твърде силно за него; всички сили се бяха съюзили да прекъснат съществуването му, да го разпръснат на прах в пространството.

От време на време без усилие Щурмър натискаше с ръка и променяше посоката. Камионът се покоряваше. Задните колела го теглеха право по старите му дири. Това беше много важно: да не

начева лъжливи бразди, където рискуваше да навлезе, когато Жерар го подкараше напред. Бог знае тогава...

Стигнаха до края на пясъка. Решителният момент беше настъпил.

Имало е осъдени на смърт по-весели от Джони в мига, когато се настани отново до Жерар. Докато Щурмър гладеше ускорителя с движение, което имаше за цел да вдъхне смелост на самия него, устата на румънеца се изпълни със слюнка.

— Дали няма да повърна?

Свършено. Те бяха поели отново. Напред този път. И двамата бяха втренчили очи; Щурмър — от усилието да внимава. Моторът напяваше кресчендо една по една своите мелодии, прекъсвани от паузи, в които Джони чувствуваше как отново се оживява. Знаменателни мълчания, по време на които Жерар вдигаше левия си крак два пъти и го поставяше върху педала със слонско спокойствие: двойно амбриране; биваше го да се оправя с таратайката, няма какво да се каже.

Трета, четвърта... С изключение на кратките преходи при промяната на скоростите, стрелката на километража се качваше без отклонения; четиридесет и пет, петдесет... Оставаше половината от равния път, за да минат на осемдесет.

Шестдесет. Пета скорост. Поне десет секунди Джони забрави да диша. Той гледаше с полуотворена уста хилядите малки бразди на пътя, които нахлуваха под камиона, гледаше нощта, която се нахвърляше върху тях. Малко пясък се завъртя в светлината на фаровете и пращинките, изскубнати от земята, се понесоха във вихрен танц, сграбчени от безумието на този буен бяг.

Моторът летеше. С истински силен ритник Щурмър бясно притисна към пода педала на ускорителя. Представяш ли си! Шестдесет, шестдесет, нито градус повече на циферблата. Жерар размени поглед с Джони. Момъкът се беше свил в своя ъгъл, прилепнал до седалката, притиснал крака под таблото. Изведнъж той извика, не много силно, но извика. Дълъг вой, без извивки. Не можеше да направи нищо, викаше не по свое желание.

Но какво му ставаше най-сетне на този камион? Изведнъж Жерар се сети и изрева с всичка сила:

— Ограничителят!...

За да премахнат възможността шофьорите да карат камионите им с прекалено голяма скорост, американските компании пломбираха карбураторите. Сигурно механиците на О'Бриен бяха забравили да махнат пломбата на камиона и никой не беше помислил за това.

Пясъкът свършваше тридесет или четиридесет метра напред. При друг случай щяха да са необходими поне петдесет. Но Жерар беше започнал вече да задържа спирачките. Не ставаше въпрос да тръгне по „къдравата ламарина“ с шестдесет мили в час. Това беше най-лошата скорост. Трябваше да прекрати опитите си предварително.

По-силно, по-силно педала! Но все пак не прекалено. Докато натискаше с крак, Жерар чувствуваше на гърба си, в цялото си тяло, тежестта на експлозива, който, понесен от бързината, се притискаше в стената на резервоара; и всяка частица сякаш напираше във вените му. Той самият усещаше как нещо го тласка напред; кръвта биеше в ушите му. Това не можеше да бъде от задържането на спирачките. Сигурно беше от страх.

Оставаха десет-дванадесет метра пясък. А стрелката показваше още двадесет и пет. Най-страшно беше крайното задържане на спирачките; ако камионът не спре постепенно, течността в цистерната, която не преставаше да се притиска към предната стена, щеше да се отдръпне назад изведнъж. Само един плисък. И това щеше да бъде достатъчно... А от друга страна, по-добре беше всичко да спре в края на пясъка. Да спре ли? Всъщност съвсем не!

Точно когато стигна твърдата почва, Щурмър пусна педала и улови ръчната спирачка, на полуход, за да подпомогне забавянето, но направи всичко това съвсем леко. Три спирачни хода на лоста, не повече. Те отекнаха откъслечно, мимоходом и спокойният им шум внезапно накара Щурмър да осъзнае, че е запазил цялото си хладнокръвие. Тогава, пускайки мотора на празен ход с цялата сила, която позволяваше ограничителят, той слезе отново на низходяща скорост. Не беше момент да се заблуждава: въпросът беше, като изключи скоростите, да намери с ускорителя оборота на мотора, който отговаря на скоростта. Трябваше след това да отпусне педала на амбриажа на този оборот, а после внимателно ускорителя.

Километражът показваше все още двадесет, решително твърде много, а предните крила на колата бяха преминали вече първата бразда на твърдата почва.

Поредица от чести тръскания разклати предната част на колата, така, че я разлюля. Ако, както преди малко, амортизьорите не бяха в ред... Но попълването с баласт беше много добре направено. Бялната тръпка на предните колела не се предаде на останалата част на колата. И сега, както преди час, по пътя се понесе, насочен от ръцете на изтощения Жерар, един добър, кротък, покорен камион, който отминаваше всяка буца пръст с бързината на охлюв.

Отзад налягането беше загубило постепенно силата си, връхната си точка. Страхът също разтваряше клещите си, отпускаше се.

Сега вече се полагаше една цигара. Още веднъж двамата слязоха, пак така мълчаливи. Червените точки осветяваха на големи петна хлътналите лица. Те изглеждаха зли.

— Дявол да го вземе! Изплезихме език...

Михалеску въздъхна, не отговори.

— Хайде, драги! Почваме отново.

— Не!... Не!...

Нечовешки вик. Вик на човек, който умира с пробити черва, изкормен. Вик на жена с тесни бедра, която се готви да роди.

Щурмър сграбчи ризата му и го раздруса бързо няколко пъти едно след друго с ръцете си на убиец. Раненият пръст отново започна да го боли. Той изръмжа гърлено и стисна ризата по-силно. Тъканта отстъпи, разкъса се сякаш неохотно.

— Казах: почваме отново. Чуваш ли ме, баба такава?

— Не, Жерар, не...

Със смешно гласче писукаше този Джони. Умолителен глас на хлапе, което се страхуваше, че ще го набият. Щурмър беше преbledнял, трепереше малко. Бяс, умора, преминал страх, предстоящ страх.

— Слушай, слушай, мръсна дупка такава, слушай какво ще ти кажа: ако продължаваш мръсотииите си, ще те пребия от бой, ще те взема на рамо, ще те кача върху цистерната и ще те прикрепя там. И както съм уморен, сигурно и двамата ще хвъркнем във въздуха. Страх те е, а? Страх те е, мръсник такъв! И мене ме е страх, нехранимайко с

нехранимайкото ти! Но в положението, в което се намираме, страхът е забранен от закона.

Те се върнаха със заден ход в изходната точка. Джони размахваше лампата си също като кадилница след ковчег, така че Жерар не можа да се въздържи да не се разсмее и изсвири трите първи такта на погребалния марш. Наистина лоша шега.

С три завъртания на отверката те изхвърлиха ограничителя — тясна ивица калай, която Щурмър запрати на земята с гневно движение. Блестейки на лунната светлина и на фаровете, тя имаше злобен и безпомощен вид на млада змия-светкавица.

— И така — каза Жерар, — повтарям ти плана: когато напреднем по „къдравата ламарина“, ще ти предам кормилото до Лос Тотумос. Ще използваме циментовите ивици при влизането в селището, за да се върнем пак на намалена скорост. Дотам няма от какво да се страхуваш. Няма нито пресичащи пътища, нито пътеки, нито дупки, при условие, че не слизаш под осемдесет.

— Ами ако моторът отслабне?

— Няма причина; но дори и да се случи, ще хвъркнем във въздуха и толкова, няма какво да се тревожим повече. И друго: казвам ти всичко това отсега, за да не пожелаеш да размишляваш, да пишеш на майка си или да се посъветваш с адвоката си точно когато дойде време да поемеш кормилото. Ако направиш така...

След като изхвърлиха ограничителя, преминаването не представляваше вече трудност. Редовно сменящ скорост след скорост, К. В. измина твърдия път без никакво сътресение и после полетя по къдравата повърхност, сякаш се пързеляше на кълки. Жерар, изтощен повече от този успех, отколкото от предишната си несполука, почувствува сега как тежестта на умората се струпа на раменете му, точно под мишниците; клепачите му пареха повече от всякога. Вятърът, предизвикан от бързия ход, пееше въз вратичките и духаше в лицето му през вдигнатото предно стъкло. Но това не беше достатъчно. На два пъти той стисна с всичка сила очи и после бързо ги

отвори. Сънят беше дошъл при него, беше спуснал завеса пред очите му. Жерар чувствуваше необходимост да спи.

— Джони, хей Джони!

— Какво?

— Твой ред е.

Естествено Джони съвсем не изпадна във възторг при това съобщение.

— Как ще се сменим?

— Мушни крака си над лостовете и натисни ускорителя с подметката си, а аз ще го задържа на пода отдолу. Готов ли си?

— Да... Чакай, не го държа добре... Така... готово. А сега?

— Вдигни се колкото можеш повече и ела на моето място, без да сядаш. Не се грижи за посоката, аз държа. Ти ще поемеш, когато се настаниш. Впрочем няма опасност от това: пътят е съвсем прав.

Притаила се край тях в канавките, нощта тичаше срещу камиона. Но по-нататък, тя сякаш тръгна с него. Бръмченето на мотора с пълен оборот, вятърът, стрелката на циферблата на арматурното табло, която показваше деветдесет, закована...

— Хайде, карай! И не забравяй, че ако намалиш газта, ще хвъркнем във въздуха.

Предаването на пълномощията беше завършено. И ето изведнъж Джони Михалеску се озова захвърлен в нощта, тичащ без и той да знае много добре след какво — след един чек, цена на свободата му, или след собствената си смърт. Като куче с тенекия на опашката. Но тази тенекия беше твърде странна.

— Всичко наред ли е?

Румънецът поклати глава. Разбира се, щеше да е наред. Но също така можеше без предупреждение да престане да е наред. Без да си се подготвил повече от обикновено, можеше да престанеш да съществуваш. Това именно го безпокоеше. Чувствуваше се подтиснат, нещо му пречеше в стомаха и заплашваше да изхвъркне през устата.

Най-после се почувствува на мястото си в колата. Всъщност досега той по-скоро беше пътник. От този момент камионът започваше да става негов. Джони се раздвижи малко отпред назад, опита да улови по различен начин черното кормило, а след това се настани удобно, държейки го здраво отдолу. Така наистина беше добре.

Сега беше негов ред да го обслужват.

— Цигара, приятелю.

Той дръпна три пъти дълбоко и хвърли цигарата през вратичката: тази нощ тютюнът имаше горчив вкус, какъвто той не познаваше. И макар че нямаше какво друго да прави освен да кара камиона все направо, струваше му се, че тази скорост не е за пушене.

Малко по-късно той се обърна пак към Щурмър и прочисти гърлото си. Не беше лесно да се каже това.

— Знаеш ли?

— Какво?

— Благодаря за преди малко.

— За какво?

— Че не ме заряза край пътя, когато те оставих сам да се справяш със завоите. Екстра момче си ти, Жерар.

— Хайде де!

— Да, да. Ти си добро момче. Но ще видиш. Сега ще ти помогна. И то не малко.

— Добре, добре...

И после, понеже спътникът му се сгуши в ъгъла си да спи, румънецът започна да тананика една песен от ранното си детство, която мислеше, че е забравил:

*От Плоещ за Гюргево
две години пътувах
много, много печелих,
дванайсет екю събрах...*

— Жерар!... Хей, Жерар!...

Повече от час вече Джони караше. Ето че от два километра пред камиона се вдигаше прах; о, не много и съвсем ниско над земята. Това не пречеше да се вижда: но просто беше знак, че има нещо напред. Нещо твърде голямо, което вървеше с намалена скорост — иначе прахът щеше да се вдига по-високо.

— Жерар! Дявол да го вземе!

Джони беше притиснат. Притиснат между минималната скорост, от която всяка грапавина на пътя можеше да раздруса този камион, докато той полети на парчета, и между бързината, същата тази скорост,

която го беше понесла срещу някакво препятствие, за което той не знаеше нищо, освен това, че се приближаваше, защото прахът ставаше все по-гъст. Сега летяха малки облачета — тумбести, къдриви като облачетата, които в черквите служат за поставки на ангелчетата.

— Жерар!

— Дявол да го вземе!... — отговори Жерар, който най-сетне се събуди и веднага запита: — Какво има?

Не се виждаше много нещо отвъд светлината на фаровете. Луната, която до преди малко грееше цяла, сега беше изчезнала. Все пак на французина не му трябваше много време, за да установи, че става нещо. Той забеляза веднага прашните извивки. А после едва забележимата червена светлина малко по-напред, на хоризонта. Потърка очи. Нямаше никакво съмнение.

— Луиджи е пред нас. И кара бавно, ако въобще не е спрял.

Джони загледа с втренчени очи. Той се мъчеше да пробие с поглед стената от мрак, за да открие отгатък другата плътна стена, в която скоро щеше да се разбие. Въпреки себе си, отпусна ускорителя, скоростта падна застрашително; точно това не трябваше да прави. Жерар премаза крака му на пода.

— Разкарай се оттам!

Джони прояви повече готовност да отстъпи мястото си, отколкото когато трябваше да го заеме.

С един замах Жерар се плъзна под него и го замести.

— Можеш да пуснеш, аз държа.

Още недосъбуден, французинът пъкна главата си през прозорчето, за да го лъхне вятърът, който при такава скорост беше почти освежаващ. Започваше голямото гадаене. Като игра на хлапетии: ако не познаеш, имаш право на плесница. И то каква плесница!

Лъжкиня и предателка е нощта. Изглеждаше, че светлината се приближава; но иди, че изчислявай разстоянието с подобно осветление, и то посред равнина. Наистина еднообразно, страшно еднообразно беше това плато и дори...

— Знаеш ли къде точно се намираме?

— Минахме Помпа седем преди малко повече от пет минути.

Вярно, имаше помпи полуподслони, полусемафори, те отбелязват трасето на петролопровода, където поддържат постоянно налягане от последната сондажна кула до вълнолома в Лас Пиедрас.

Осемдесет! Трябваше да държи на осемдесет. Това беше всичко. Докато стигне до препятствието. Тогава щеше да търси разрешение.

Да държи на осемдесет и все пак да си отваря очите: да не изпусне някое равно място от пътя, където би могъл да спре.

Лошото беше, че той се стесни, два камиона не можеха да се разминат едновременно, без да влязат в канавките. В края на краищата...

Още две минути. Светлината се отрази в съсредоточените очи на мъжете. Джони беше долепил лице до предното стъкло. Жерар караше с глава отвън. Те изследваха мрака, търсеха да открият тайната или тайните, ако бяха повече... Изведнъж румънецът извика:

— Фаровете изгаснаха.

— Не реви така, аз ги изгасих. По-далеч се вижда без прожектори.

Това беше вярно. Тропическата нощ никога не е съвсем тъмна, има много звезди. Жерар следваше главната линия на пътя; това не беше кой знае каква философия, тя беше съвсем права. Той затвори очи за три секунди и когато отново ги отвори, стената, в която преди се пречупваше снопът светлина на фаровете, беше изчезнала. На нейно място на хоризонта се простираше смътен и прозирен пейзаж в черно и бяло. През него се виждаше като през твърде тъмни очила. И първото нещо, което се набиваше в очи, беше една гирлянда от червени крушки, която се разгръщаше на два метра над земята, в края на равнината. Жерар отново запали фаровете.

— Имаме време. Ще минат пет минути, преди да ги настигнем. Никакъв шанс впрочем. Ако бяха избързали с половин час, щяха да влязат в Лос Тотумос преди нас.

— Какво ще правиш?

— Ще опитам да ги задмина. С бързината, с която карат, те могат да спрат. И да се отместят в канавката. Да ни оставят пътя свободен.

— Ще трябва да излязат почти напълно от шосето.

— Да се надяваме, че ще го направят...

Клаксонът влезе в играта. Рев за отстъпление, който се смеси с воя на вятъра. Осемте бутала на мотора, всяко поред, всмукваха въздух през тръбите на пронизителната сирена. Виковете на камиона, отначало нестройни, същински крясъци, скоро се превърнаха в определени сигнали. Един къс, един дълъг, един къс... уговорена

между шофьорите по тези пътища поредица за натискане на клаксона, която означава:

„Cuidado! Cuidado! Внимание!... Внимание!... Дай ми път! Дай ми път... Минавам... Минавам...“

Още веднъж буйно клаксониране. Дори ако не приемеха съобщението, поне щяха да са предупредени. Ревете, клаксони, ревете силно, подплашете ги, ако не можете да ги накарате да разберат, ревете!... С истински вой на сирена, пресипнал, продължителен, оглушителен.

— Послушай малко, спри — каза Джони.

Няма само очи, има и уши, които се мъчат да доловят нещо. Шумът на вятъра им пречеше; страшно силно, страшно силно, струваше им се, че чуват сблъскването на всяка частица от пясъка, изскубната от колелата и захвърлена отдолу срещу колата, срещу шасито

Пред тях, едва на петстотин метра, а може би и на по-малко, на небосвода сега се открояваше гирляндата от лампи — те бяха толкова близо! Все така не чуваха никакъв отговор. Пътят още се стесни. Само това липсваше.

Жерар пак натисна клаксона. Един път късо, един път дълго. Готвеше се да повтори.

— Слушай — каза Джони, улавяйки го за ръката.

В този момент той беше почти нормален. Беше твърде зает да слуша, за да може да се страхува. Нямаше време, просто забрави да се страхува.

— Слушай. Сякаш...

Действително. Чуваше се звук, като че ли дете си прочистваше гърлото — треперливо, неясно и в същото време пресипнало покашляне. При все това не беше безразборно, а с отривист ритъм. Беше съобщение, отговаряха им. Но защо не се пазеха? Така щеше да е по-добре. Те бяха само на двеста метра, които при такава скорост щяха да изминат много бързо...

— Какво казват? — запита румънецът, който схвана, че се отнася до морзовата азбука, но не я разбираше

„E...S...P...E...R...A... Espera, чакайте...“

— Казват, че е загубена работа. Скачай или си прочети молитвата!

Джони не отговори, но и не скочи. Устните му мълчаливо се раздвижиха, после той обхвана цялото си лице с две ръце — саван, побял от снега, покрил вече мъртвото му лице. Червената светлина се отразяваше сега върху предното стъкло. Работа за секунди, Жерар преглътна няколко пъти слюнката си. Джони хвърли последен поглед и отвори уста, решен да умре, викайки.

Вой на клаксон. Щурмър се залавяше за него като за спасителен пояс. И после клаксонът му правеше компания. Би искал да затвори очи, но не му се удаваше. Той беше от този тип хора, които никога не се предават; които трябва да убиеш, за да ги отнесеш на ешафода, които на смъртното си легло обсъждат цената на собственото си погребение с чиновника от погребалното бюро. Камионът на Луиджи беше само на тридесет метра.

Точно в този миг, когато всичко беше свършено и не им оставаше повече от секунда-две да живеят, облак пясък се отдели от колелата на предната кола и заслепи Щурмър на кормилото. Трижди проклинайки, французинът отпусна ускорителя, натисна леко ръчната спирачка на третия нарез и докосна с края на подметката крачната спирачка. Във вихрушката от прах, която закри като завеса небето, червените светлини, които сякаш само преди секунда връхлитаха върху предното стъкло... Да... Червените светлини сякаш не се приближаваха вече. За да причини подобна мръсотия, Луиджи трябва да беше подкарал дори по-бързо. Сигурно беше така. Впрочем сега той се отдалечаваше.

Прахът запуши гърлата мм. Те се разкашляха. Джони забърза да свали предното стъкло, но винтът се заяде и ръката го заболя; съвсем скоро щяха или да спрат, или да хвъркнат във въздуха.

Почвата под колелата сега беше мека и равна. Караха по чудесен път, макар и с все по-намалена и по-намалена скорост. Ако някакво препятствие не се появеше в нощта или не паднеше от облака, за да им попречи, може би и сега щеше да им се размине.

Пътят ставаше все по-равен. После видът на почвата още се измени, придвижването на колата стана по-здро, по-сигурно. Кадифената повърхност на пясъка отстъпи място на нещо друго. Между две кълба прах на Жерар се стори, че вижда цвета на цимент. Но да... Точно цимент беше... Значи, не бяха в открито поле, както си мислеха — пясъчната вихрушка спря внезапно, откривайки две бели ивици, които се разгръщаха на земята като краищата на покривка. В

дъното, в най-отдалечената точка, където проникваше светлият сноп на фаровете, камионът на Луиджи навлизаше между две къщурки от пръст.

И така, Джони беше осведомил лошо Жерар. Не го биваше да даде дори едно точно сведение. Дори да...

— Значи, съвсем не сме минавали край Помпа седем, когато ме събуди да те заместя. Номер шест е била.

Джони направи гримаса; Щурмър не обичаше упреците след дъжд качулка. „Аз ти бях казал, ама ти, нали...“ За какво, дявол да го вземе?

Те смениха обратно всички скорости и влязоха в селото на първа. Улиците бяха пусти — само тук-таме отворена врата към осветена стая. През процепа се виждаха проснати на земята семейства, коленичили старци, които мърмореха между пръстите си молитви. Очевидно всички знаеха за какво се отнася. При това нямаха нито телеграф, нито телефон... Но преминеш ли Северния тропик, във всички страни по света, новините се разнасят по неведоми пътища с бързина, на която европейците още не са открили тайната.

Двата камиона вървяха на няколко метра един зад друг. Когато стигнаха до мегдана, една ръка силно се размаха от вратичката на първата кола, откроявайки се ясно на червената светлина. Сигурно Луиджи или Бимба, който правеше знак, че ще спре. Щурмър закова своя камион на пътя, докато другият камион се отправи към самия площад.

— Хей! Бимба! Луиджи!

— Какво ви прихвана? — запита италианецът. — Не видяхте ли кърпата, която бяхме закачили на постройката на Помпа шест, за да ви предупредим да намалите скоростта? За какво сте двама...

— Не сме били двама. Джони караше, а аз спях.

— Какво?

Бимба не можеше да го възприеме.

— Аз бях dynamitero по време на войната, и то в центъра на Мадрид. Качвахме се отгоре на фашистките танкове и хвърляхме бомби през бойниците, за да изтрепем екипажа; шарехме под огъня на другите с вързопи динамит, накачени по колана, и с цигара в уста,

готови да запалим фитила в момента на хвърлянето. За бутилките с бензин изобщо да не говорим, това не беше толкова страшно. Към края пълнехме шишета от коняк с тази смъртоносна попара, която влачим подире си, и когато ги запращахме във въздуха, около нас танковете се разпадаха на малки парченца. Разказвам ти го, защото ми е ясно как стават тези работи. Но да спя в този камион в движение... Maricon Dios!^[3] Такова нещо дори през ум не ми е минавало... Conyo!^[4]

— Ами ти бе, Джони, ти не видя ли тази кърпа?

— А отде да зная, че това означавало да намалая?

— За всички тукашни шофьори бяло, поставено на пътя, означава опасност. Винаги имаш под ръка кърпа, риза, парче вестник, което да оставиш зад себе си, за да предупредиш момчетата — обясни Бимба.

— Не знаех. Шофирал съм само в Европа. Всъщност какво ви се случи?

Някаква мръсотия с бензина, която предизвикала засечки, принудила екипа Луиджи—Бимба да намали скоростта. После моторът почнал да се прегрява; трябвало да се откажат да достигнат на един дъх Лос Тотумос. Те търсели удобно местенце, когато, след като минали Помпа шест, забелязали вдясно входа на работилница за поправки. Седмица преди това петролопроводът бил застрашен да се скъса на това място. Компанията изпратила няколко камиона с тръби, за да ги заменят на разстояние триста метра, а за да улеснят работата, разчистили с булдозер обширна площадка, свързана с шосето с широка пътека за двойни съобщения.

Луиджи откарал К. В. с осемдесет мили в час в този гараж на пътя, където можел да спре. После, докато той оправял дребната повреда, Бимба отишъл да закачи на помпата сигнала за беда. И проявявайки свръхпредпазливост, закачил още една кърпа върху едно дърво при входа на работилницата. Защото знаел, че излизайки оттам със заден ход, те ще задръстят пътя до селището, без да им се представи случай да наберат скорост; така че другите трябвало да се възползват от същата площадка, за да тръгнат с малка скорост.

— Най-сетне работата се свърши и без двете кърпи — заключи испанецът. — Искате ли да хапнем тук, а?

Едва бяха се настанили в кръчмата пред бутилка царевична шиша, придружена от цял куп печена царевица, от хляб от гъста

изпечена царевица, от царевична каша и от дълбока чиния с изсушено пушено месо — истински пир, един старец се появи в рамката на вратата. Той цял се тресеше, гласът му също трепереше.

— Махайте се оттук! Отнесете си и вашия адски барут! Аз съм кметът и никой тук не желае да види селището си разрушено, за да спаси петрола на янките.

— Нищо няма да избухне, старче. Пийни чаша шиша с нас. Ние и без това си отиваме.

Старецът остана прав, неподвижен, с втренчени очи. Беше много ядосан и уплашен. Продължаваше да мели:

— Махайте се! Махайте се оттук!

— Седни и пий с нас! — повтори Бимба. — Ние не сме американци. Аз съм испанец, той италианец, той французин, онзи румънец, а ти си тукашен и всички ние вкупом можем да се изхрачим на грингосите. Не е ли така?

— Че какво толкова са ви направили американците? — запита Джони.

— Много нещо — каза старецът. — Те идват тук, купуват петрола ни, плащат го на правителството; то офейква с парата, няма повече нужда от нас, и ние оставаме по-нещастни и по-бедни от преди. Грингосите ни карат да строим пътища с ритници в задника, а после техните камиони минават по тях; когато ние минем с количка с магаре, карат ни да плащаме глоба. Отварят училища, за да научат нашите деца да четат вестниците им, да им се подчиняват, да гласуват за тях и да работят все така, както досега. Носят пари, за да спят с нашите жени и след това те не знаят вече какво е любов; впрочем всичко, което те им дават, жените го изхарчват да си купуват рокли и чанти от пластмаси... Ние мразим янките.

— Те строят болници, лекуват ви! Бяхте прогнили от сифилис и от малария, когато те дойдоха...

— За маларията нямам думата, но за сифилиса... ние си бяхме така свикнали с него, че дори не го забелязвахме. Днес с техните инжекции те ни разболяват четири пъти повече от преди. И добре щеше да е, ако беше само това!

Той понижи глас и доби доверителен вид. Бимба му наля още една чаша шиша. Това беше третата, но той сигурно беше откърмен от

рождение така, защото чашите, изглежда, не му оказваха кой знае какво въздействие.

— Те ни вземат кръвта — прошепна кметът.

— Как така?

— Ами помислете си, с всичките тези войни, които водят и които никога не им омръзват. И тъй като Гватемала живее в мир от сто и петдесет години, всеки път, когато някой от нашите влезе в болница, те му вземат половината от кръвта.

Той погледна Бимба в очите, поклати глава и добави:

— Точно така. И ако човекът умре от това, толкова по-зле за него.

Яденето привършваше. Четиримата шофьори станаха. Чувстваха се по-добре, сити, отпочинали. Редът на пътуването оставаше същият: екипът Луиджи—Бимба щеше да тръгне пръв, следван на един час разстояние от Щурмър и Михалеску.

— Нали няма да минете през цялото селище? — говореше с треперлив глас кметът, който ги беше последвал до площада. — Все пак не можете да прекосите селището с тази дяволска стока! Вечната история! Чужденците нямат достатъчно мозък в главата си и приемат да умрат за пари; а после умираме ние и на всичко отгоре не получаваме нито едно су.

Кюрето се приближи и се присъедини към него:

— Нямате право да направите това! Седемстотин жители има в това селище: жени, старци, невинни деца. В името на вечния живот, заклевам ви...

— Майка му мечка, този тъпанар ще ни докара някоя беля! — провикна се Бимба. — Още не сме хвъркнали във въздуха, нали? И дори няма нищо положително, че това може да се случи. Хайде, не карайте хората да се надрискват от страх, преподобни отче, всякак ще минем.

— Но вие нямате право... Наредили са ви да се отклоните... Ще се оплача на компанията!

— Ама че го рече! Ако хвъркнем във въздуха, няма да има вече нито кой да се оплаква, нито на кого да се карат, а ако всичко мине благополучно, ще можете да подадете жалби, където искате, едва ли някой ще ви обърне внимание.

Луиджи беше италианец. Тази разправа със свещеник не му беше приятна. Той се намеси:

— А в какво състояние е отклонението от пътя?

— Отлично, господине, отлично — увери го отчето. — Вчера минаха оттам с булдозер; този път е по-хубав от главната улица, много по-хубав.

— Хайде тогава да проверим. Ако действително пътят е хубав, какво ни коства да минем оттам? Може би дори така ще ни е по-лесно да наберем скорост при тръгването.

Действително пътят се откриваше съвсем прав, съвсем равен на двадесет метра от първите къщи. В относителната нощна далечина се виждаше как започва голям завой около селището. Една червена, предупредителна стрелка, която прахът от колелата на първия камион беше скрила от Жерар по време на бурното влизане в Лос Тотумос, показваше откъде започва пътят. Нямаше указание за ограничаване на скоростта.

— Кога казвате го прекара булдозерът? — запита отново за сигурно Луиджи.

— Вчера сутринта. Работиха без прекъсване целия ден — отговори свещеникът. — Прекара го инженерът по транспорта на вашата компания, който го започнал от Таладро пет — нали така научихме, че ще минете оттук.

Мъжете размислиха. Нямаше да заобиколят повече от пет-шест километра, и то, по всичко изглеждаше, по равен като тепсия път. Чудесна изходна писта за „къдравата ламарина“ от другата страна.

Кюрето настояваше. Кметът беше изчезнал, щом стана дума за отклонението. Без съмнение имаше доверие в красноречието на помощника си. В края на краищата на свещеника това му беше професията.

Добро лице имаше старчето в расо. И преди всичко благи, тъжни очи. А това, което казваше...

— Не е въпрос за мене, аз съм стар човек. Не се страхувам. Но горките хорица, къщите им, децата им... Цяла нощ съм се молил прав да не им се случи нещо. Пощадете ги. Вие сте мъже, знаели сте какво предприемате, като сте се впуснали в тази работа. Но те си нямат понятие... Минете оттук. А аз ще се моля; за вас този път.

— Разкарай се — каза Бимба. — Аз съм изгорил не едно кюре по време на войната. Нямам им вече доверие.

— Porca Madonna, ще млъкнеш ли ти, farabutto — изрева набожният Луиджи. — Дадено, падре, ще минем оттук.

Никой не беше упълномощил този макаронаджия да говори от името на всички. Но в края на краищата имаше опасност и за неговата кожа. А това му даваше право. Никой повече не възрази.

— Благодаря ти, сине, за моите овчици — поде старият човек. — Бог ще те възнагради. Ще ви благословя като тръгнете и ще се моля за вас през всичкото време. Ще видите: дори да не вярвате, това ще ви донесе късмет.

[1] „Когато ти умреш, аз ще ти се смея“ (англ.) — Б. пр. ↑

[2] Сега и в този час... (лат.) — Б. пр. ↑

[3] Ругатня на испански. — Б. пр. ↑

[4] Ругатня на испански. — Б. пр. ↑

Едно след друго двете чудовища отстъпиха към началото на отклонения път. Без съмнение камионите изглеждаха толкова големи поради червените отблясъци на сенките им, причинени от натегналата върху червените гирлянди нощ. Бяха просто огромни. И тяхното бавно, предпазливо полюляване, когато навлизаха по малко в канавките, за да излязат на пътя, призоваваше от книгите по естествена история образите на праисторическите животни, твърде големи, за да могат да понесат собствената си сила.

Луиджи вървеше начело. Той помахна на другарите си, за сбогом, пусна мотора на празен ход, като натисна два пъти ускорителя, и после слезе на оборот за забавяне, за да мине след това на първа. Натиснал силно с крак амбриажа, той показа глава от кабината.

— Адиос, падре. И благословете ни, понеже наистина имаме нужда.

Свещеникът отстъпи една-две крачки; внезапно сякаш стана много голям. Вдигна двете си ръце под небето. Светлината от гирляндите образува върху него нещо като пурпурен епитрахил.

— *Benedicat vos omnipotens Deus...*

Той спусна дясната си ръка и направи огромен кръст.

— *Pater et Filius...*

Напразно се перчеха, всички слушаха. И дори бяха развълнувани, с изключение на Бимба, който полугласно ругаеше с най-обидни думи господата.

— *...et Spiritus Sanctus.*

— Amen — завърши Луиджи и включи амбриажа.

Бялата пръст на пътя почти заблестя под светлината на фаровете. Огромната сянка на камиона се гмурна в нощта.

— Ще трябва да откараш камиона на страничния път — каза Жерар на румънеца, — ще го оставим там и ще се върнем в селището да си починем още малко допълнително. Можем дори да си поспим. Господин кюрето ще ни събуди след един час.

— Ти само за къртене мислиш — подметна Джони, сядайки на кормилото.

Щурмър остана сам със стареца.

— Няма ли да заминете веднага? — запита свещеникът.

— Не. Пътуваме на един час разстояние между двата камиона, за сигурност.

— Но...

Сякаш щеше да каже нещо, но не го каза. Имаше странно смутен вид. Умълча се. Жерар не забеляза нищо.

Подтикван от един господ знае каква необходимост за съвършенство, румънецът се постара да докара камиона точно до пътя — задницата му докосваше насочващата стрелка. Въпреки че К. В. беше натоварен леко, не се раздвижваше като перушина. Поозори се Джони.

Но какво се беше случило? Сякаш камионът на Луиджи се връщаше. Никакво съмнение. Наистина беше той. Кацнал прав на стъпалото, един индианец държеше в ръка нещо като бял дървен надпис — табела с черни букви. Още не спрял, Бимба скочи от колата. Беше пребледнял като мъртвец от яд.

— Къде е кюрето? Къде е това мръсно, гадно кюре, неговата...?

— Какво има? Какво ти е направил?

— Погледни!

Той размаха под носа на Жерар табелата, която измъкна от ръцете на индианеца:

„Внимание! Карай със силно намалена скорост! Почва в лошо състояние. Опасно! Внимание! Внимание!“

— Ето какво ми е направил този мръсник. Той се е страхувал, че ако прочетем това, ще минем през възливата му енория, боял се е за живота си, за къщата си и за всички тези скрофулозни типове, от които си печели хляба! Къде е този смръдльо, когото ще убия, преди да е пукнал сам...

До тях се бяха приближили хора от селото. Между другите беше и кметът, който не изглеждаше по-смутен от преди. Вярно, че той и без това достатъчно си трепереше още в началото. Жерар го сграбчи за ръката.

— И ти също ни се молеше да не минаваме през твоето село, пълно с мърша...

Лицето на стареца стана тъжно.

— Аз исках да се откажете да минете през него, това е всичко. Но не исках да ви отпращам оттам.

— Но въпреки това вдигнахте табелата, а?

— Не. Не ние. Падре я взе.

— И ти също, дърти мръснико!

Жерар разтърси яростно стареца, а от очите му избликваха снопове искри. Но кметът не се смути и продължаваше да го гледа в лицето. Хората от селото се приближиха. Искаше им се да поемат защитата на кмета си, но не се решаваха. Все пак накрая един младеж се пристраши.

— Падре направи всичко. Имаше дори една такава табелка, закована под стрелата. Погледнете тук, още се виждат дупките от гвоздеите. Той я махна.

Другите потвърдиха.

— Да, падре я махна. Той каза, че ако я прочетете, ще минете през селото...

— Всички искахме да отидем да спим другаде тази нощ — каза друг. — Но падре ми забрани — черквата и къщата му са точно до главния път. Той не искаше да рискува да загуби всичко.

— И ни заплаши, че ако някой от нас ви каже нещо, той ще се моли да си загубим добитъка и децата ни да измрат.

— Оставете на мене, казваше. Аз се наемам с всичко, ще ги убедя, ще ги предупредя също така за опасностите на новия път.

— Оставете на мене. Това бяха думите му.

— И къде е той сега?

Всички замлъкнаха упорито.

— Замина. Не си губете времето да го търсите. Сега, след като знаете всичко и ние сме излезли от къщите си, минете през селото. Ще се върнем да си легнем, когато минете.

Но четиримата мъже съвсем не бяха склонни да възприемат така нещата, особено испанецът.

— Тръгвайте! — подхвърли той на другарите си. — Ей сега ще го намерим.

— Аз оставам при камионите — единствен подхвърли Луиджи. — Не можем да ги оставим така без никого...

Другите тръгнаха по петите на Бимба.

Нямаше защо да търсят далеч. Съвсем естествено свещеникът се беше подслонил в черквата си. Откриха го точно там, сгушен в сянката

на една колона.

— Излизай оттам! — каза му Жерар.

Но испанецът се намеси.

— Не. Тук. В бърлогата му. В разбойническото свърталище. В дома на господаря му. Не се безпокой, мръсник такъв! Може би той, гадина също като тебе, ще слезе от кръста си да поеме защитата ти.

Свещеникът беше ни жив, ни умрял. Но не направи нито едно движение да се защити, не каза нито дума. С един ритник в гърдите Бимба го събори по гръб. После се хвърли върху него, обърна го с лице към земята и улавяйки го за ушите, започна да блъска лицето му в циментовия под. С всичка сила. Дълго време.

— Спри — каза румънецът. — Няма да спечелиш много, ако го убиеш. Дори няма да се възползуваш от наградата.

Но въпреки това Бимба отпусна свещеника много по-късно. Старецът, който в началото викаше, сега едва дишаше.

Преди да напусне черквата, испанецът измъкна кръста от главния олтар и си послужи с него като с чук, за да изкърти вратата на дарохранилницата. Той разхвърли просфорите по пътеките между молитвените столчета и се изплю в потира.

— Бих искал да ми се доходи по голяма нужда! — изръмжа той.

Луиджи, когото намериха при камионите, въздъхна, когато научи всичко това.

— Това няма да ни донесе щастие... — прошепна той.

Ако индианката Линда знаеше до каква степен беше престанала да съществува за този, който беше неин любовник, неин господар, на когото тя винаги се покоряваше, получавайки в замяна небрежна обич, ако знаеше до каква степен е престанала да съществува за човека, който тази нощ мъкнеше своята бомба като буре по пътищата, без съмнение тя не би намерила сили да живее, зависима от него, нито да мисли за него, нито дори просто да живее; без съмнение щеше да реши да заспи и само да спи като спящата красавица до неговото завръщане... ако въобще той се върнеше...

Имаше един, който проявяваше много повече здрав разум и истинска интелигентност, мислейки безкрайно за тези, чиято смърт дебнеше: това беше Смерлов.

Покорна, Линда не се промени и сега. Веднага след заминаването на Щурмър тя беше приела Бернардо в стаята си.

И толкова изиграна и измъчена се беше почувствувала, когато на другия ден сутринта намериха момчето вече изстинало, обесено пред вратата на „Корсарио“.

Те бяха преминали селището съвсем бавно и бяха тръгнали по шосето като охлюви, или по-скоро като костенурки, предпазливи костенурки, които поглеждат всеки път, когато трябва да стъпят. Камионът на Щурмър спря, за да остави другият да вземе преднина.

Двамата мъже пушеха мълчаливо. Може би имаше половин час, откакто чакаха. Точно в мига, когато Жерар отваряше вратичката, за да слезе да се поразтъпче и да му се поотпуснат нервите, безмерна светлина, из която летяха железни парчета, запали с един замах част от хоризонта и после пак настъпи непрозрачна нощ. Невероятна светлина, бяла като възпламенен магнезий за снимка, за секунда разкри с пълни подробности всяка буца пръст, всеки стрък трева, докдето поглед стига. Мигновено слънце, цялото бяло, под чиято ледена светлина животът застина. Едва загаснало то, и грохотът се развихри: разюздани звучни вълни, които, поради нагънатия терен, в който се блъскаха, сякаш отекваха, отговаряха си рязко, безкрайно едни на други. После вятърът сграбчи камиона, като че ли ще го превие, и връхлетя върху лицата на двамата мъже, останали отвън, посипа покрива и предното стъкло с песъчинки, отнасяйки ги със себе си все по-далеч, вдън хоризонта, където сам изчезна. Последва бездушна тежка тишина.

Джони се строполи на кормилото. Продължаваше да стиска клепки, сякаш нещо враждебно искаше все още насила да влезе в очите му. Той подскочи при тракането на вратичката, която Щурмър отвори, и измърмори нещо глуповато.

— Не вдигай толкова шум!

Минутно мълчание, без да се нагласяват, се възцари в ума на двамата европейци. Нитроглицеринът беше убил другарите им. Първите от коя серия? Двама, които бяха престанали да чакат, да се надяват, да се страхуват. За които чекът на Crude and Oil с един замах беше престанал да бъде едва ли не почти осъществена мечта. Които се бяха оттеглили мигновено от играта и от нейните рискове. Тази история щеше да донесе щастие на някои в Лас Пиедрас. Чий ред беше между чакащите? На Смерлов?

Името проряза мисълта на Щурмър с искрящи букви. Разбира се, ето го този, който беше повредил техния камион. Смерлов! Как, дявол да го вземе, не бяха помислили по-рано за него. Кюрето беше благословило Луиджи, изпращайки го на кладата, Смерлов им беше пожелал успех, когато минаваха край „Корсарио“. Навярно това беше обред на предателството.

Те отново поеха. Три, четири километра безпрепятствено. Джони остана на кормилото и продължи да кара. Нямаше вече никаква сила, вдигаше с мъка тежките си като олово крака, за да улучи педалите. Фаровете осветяваха пътя само двеста метра напред. И единият, и другият — румънецът на кормилото, и Щурмър, който пушеше непрекъснато, палейки цигара от цигара, преди да хвърли угарката, се страхуваха от мига, когато щяха да се озоват пред моргата. Въздухът им се струваше тежък; страхът им беше променил предмета си; в този момент — о, сигурно това нямаше да продължи дълго — те се бояха от срещата, която им предстоеше. От хората, които само преди час живеяха, които имаха тела като техните, изглеждаха като тях, говореха с гласове... И после нищо да не остане от тях, което да показва, че са съществували. Никакви трупове. Това беше по-лошо от обикновената смърт.

Пътят отначало беше разоран, разкопан, набразден от връхлетелите го една след друга краткотрайни вихрушки. При светлината на прожекторите се виждаше, че той става все по-лош и по-лош напред. Началото беше малко по-трудно от най-тежките преходи

на пътуването след изкачването. Но скоро не закъсня да стане страшно. Джони пребледня като мъртвец. Цялата увереност, която си беше възвърнал по време на почивката в Лос Тотумос, отново го беше напуснала. Ръцете му пак затрепераха; пак започна да обърква скоростите и педалите. Той преминаваше, без да мисли, от панически, парализиращ страх към слабо желание да го преодолее, което не траеше дълго. Камионът търпеше последиците от настроенията му и един-два пъти те бяха близо до окончателното разтърсване.

— Спри за минута — каза Жерар. — Не е нужно да караме наслуки и да рискуваме след това да не можем нито да напреднем, нито да отстъпим. Ще отидем да видим пеш.

С фенерчета в ръка, като преди това ярко запалиха и фаровете на камиона, включително подвижния фар — разбира се, той осветява най-далеч, — те тръгнаха да вървят през разораната земя. Имаше три зони на разрушения. Първата, която току-що бяха изминали, с нагъсто разположени, но недълбоки дупки — без съмнение, издълбани от избухванията. Парче от полицейска табелка, захвърлена на земята — иди, че се оправяй, — носеше печата на компанията. Значи, по-напред беше станало и те бяха още твърде далеч от огнището, от центъра, дори от мястото на експлозията.

Сетне идваха петдесетина метра, където земята беше като накъдрена от широки прорези. Виждаше се, че идват дълбоко от земята. Пътят беше като опечен; последователни вълни от вятър и зной бяха повдигнали чакълена настилка и я бяха нагънали в неподвижни талази: като хвърлен в локва камък, която зее широко на концентрични кръгове. Ако тя беше се раздвижила още, щеше да е по-успокояваща от този мъртвешки катаклизъм.

Още по-нататък дупка, потънала в сянка. Там беше. Впрочем не беше толкова дълбоко: малко повече от метър. Възпламеняването сигурно е било така внезапно, че не беше му останало време да издълбае много почвата: тук наоколо сред вятъра, небето и нощта беше разпръснато това, което някога беше Хуан Бимба, Луиджи, а заедно с тях и един камион, тежък шест тона.

В дъното на кратера земята беше рохкава. Рохкава беше и по склоновете, които се сриваха под крака на Щурмър. Румънецът беше

останал горе, край дупката. Сякаш се страхуваше от някакъв капан. Със своя фенер той претърсваше всяка гънка на терена. Единственото нещо, което напомняше човешко присъствие, беше плосък камък, на който се виждаше широко кърваво петно.

— Е, добре... — каза Жерар с въздишка.

Времето на надгробното слово беше свършило. Сега въпросът беше да минат. Той се изкачи отново до Джони.

— Не мога. Това е нечовешко. Не мога — шепнеше румънецът със сподавен глас.

...Не се поддавай и този път на изкушението на нервите и на умората, Жерар, братко мой, не го убивай. Натовари отново на рамо нечовешкия товар на човешката слабост, удари му един, спипай го за дрехата и го разтърси така, че да му се скъсат вътрешностите, с една дума, бъди търпелив. Няма какво друго да се прави.

Търпение, добродетел на силните. Трябваше всичко да се започне пак отначало, да се дозират страхът и чувството за чест, накратко казано, да убеди отново Джони да приеме правилото на играта, която до този ход, докдето бяха стигнали, беше да умрат за пари. А много вероятно беше да не свършат така — има хора, на които понякога провървява въпреки всичко...

— Казах ти го преди малко, Джони, и не изпитвам желание да ти го повтарям непрекъснато: тук не става въпрос да можем или не, няма нищо нечовешко в цялата работа, ти просто продължаваш да пътуваш и точка.

— Толкова по-зле. Отказвам се. Извикай си някой друг.

— Не е там въпросът. Единият камион хвъркнал във въздуха, а екипажът на другия стои скован от страх, представяш ли си в какъв възторг ще изпадне компанията?

— Какво могат да ни направят? На морето дупка, нали?

— Ще ни изгонят и ще си докарат специалисти от Щатите. Ще си имат точно същите неприятности с тях, както и с нас, но това няма да ни върне работата.

— Дори да предположим, че се кандардисам с твоите умувания и тръгна из батака, ще трябва да прекараме остатъка от нощта да заобикаляме тази дупка. Един час след изгрев ще настъпи страшна жега — тахо, който цял ден ще припича право над камиона. Тази мръсна попара хвърква във въздуха при смешно ниска температура...

— Няма да сме там да видим как ще хвъркне, ако се случи. Ще отидем да къртим по-далеч.

— Как така? Сред природата? Без нито едно дърво, на което да си закачим хамаците? Честна дума, ти си луд! Ами змиите?

— Негодник такъв! А жълтата треска? Ами бери-бери, артритата на бременните жени и гуду-гуду... Подиграваш ли се с мене? Кажй, Джони, подиграваш ли се? Кажй де, мръсник? Кажй, та да те пребия поне! Ще кажеш ли, дявол да го вземе?

Всеки, когато му дойде ред, изпада в нервна криза. Тази криза поне беше предизвикана от гняв, затова беше по-малко отвратителна. Твърде много беше изтърпял Жерар, твърде много за един-единствен човек в една-единствена нощ. Той заудря силни плесници на Джони, от все сърце, здравата. Лампите им бяха паднали, нощта се изпълни с шум, сякаш перат бельо с тупалка. Лъч светлина докосна лицето на румънеца. Той беше пребледнял страшно силно въпреки ударите. От носа му течеше кръв, едното му око беше виолетово и подуто. Още спокойно, грижливо като лекар, Щурмър продължи да го налага с плесници. Спря чак когато почувствува ръцете си уморени...

— Това е. А сега на работа!

Джони си пое дъх два пъти, изпръхтя като кон. Още не можеше да се опомни, но се чувствуваше по-добре. Те се върнаха при камиона.

— Най-важното е — обясни Жерар — да намерим път. Ще го потърсим заедно. Първата ни работа е да приближим камиона.

Той седна на кормилото, продължавайки да говори при отворена вратичка.

— Ще го заведе до края на дупката. Това не е най-страшното обаче. Ще гледаме на светлината на фаровете. Бреговете съвсем не са стръмни. Може би ще успеем да слезем и да се изкачим от другата страна.

Две буци сива земя се раздвижиха в двойното бяло цилиндрично сияние на прожекторите, блеснали срещу нощния екран. Около тях летеше пясък, който се задържаше на ослепителната светлина, закачаше се сякаш за нея, танцуваше, въртеше се, падаше и се издигаше отново непрекъснато. Те вдишваха, ядяха, плюеха прах; и все имаше още.

Голи до кръста, покрити със смес от кал, пот и пръст, те въртяха лопатата и кирката с тежки движения. Трябваше да направят път за камиона, да му построят от единия край на дупката до другия писта, пътека, по която той да може да слезе, да се задържи на дъното, да успее да погълне земята от другата страна, да бъде закрепен с ръка на предните колела и после отново да поеме своя път.

Нямаше сто решения, нямаше дори две. Естествено, злополуката беше станала на най-лошото място. Пистата, на километър напред и назад, стърчеше на височина цял метър и беше оградена от двете страни с петролопровод, който, защитен по този начин, не беше хвъркнал във въздуха.

По-добре щеше да е да не е така: беше невъзможно да се премине издатината, която образуваше дългата змия от черен чугун. От всички страни камионът беше заклещен като в дълбей.

Работата по терасирането — която всъщност представляваше почивка, — работата с кирка и трънокоп, както казваха местните негри, завърши. Те закачиха отново сечивата над стъпалото, край вратичките. Все още не се развиделяваше, макар че беше близо четири часа: слънцето изгрява през цялата година точно в шест часа. И денят се ражда изведнъж; без здрач. Но температурата вече беше намалела чувствително. В момента това бе добре дошло за двамата мъже, след два часа щеше да им стане студено. След два часа...

— Да побързаме — каза Жерар, като седна на кормилото. — Трябва да бъдем отсреща един час преди да изгрее слънцето.

— Ако всичко върви нормално, десет минути ни са достатъчни.

— Нормално! Какво значи нормално? Не си ли разбрал още, че такова нещо не съществува?

Той натисна стартера. Моторът забръмча тихо, със свистене. Прохладният въздух му осигуряваше превъзходна карбурация. Джони направи няколко крачки напред, обърна се и тръгна заднишком, с лице към приятеля си. С прости движения той го ръководеше. Краката и ръцете на Щурмър му се подчиняваха, преди той да съзнае, че е разбрал какво му сочи Джони. От време на време румънецът вдигаше дясната си ръка, за да го спре, или двете ръце, ако имаше опасност; той се извърна към пътя, който оставаше да изминат, за да разбере дали

правилно ръководи Жерар. После отново се обърна към колата. Като че ли се канеше да отблъсне пространството с лявата си ръка и да постави нощния въздух на истинското му място — вляво, където трябваше да се насочи. После правеше движение, сякаш бърка нещо, както перачката привлича към себе си чаршаф, за да го извади от водата; това означаваше: карай напред сега, свободно, всичко е наред.

Камионът се покоряваше в опитните ръце на Щурмър. Теренът беше все така разровен, въпреки че толкова бяха работили преди малко. Но така внимателен, така съвършен беше начинът, по който Жерар караше колата, че шасито сякаш се къдреше, пълзеше между дупките и дори ресорите да поскърцваха понякога, никакво сътресение не караше веждите на шофьора да се смръщават в неспокойната гънка, която се появяваше в опасни мигове.

Стоп! Предните колела достигнаха точно до ръба на наклона за спускане, който бяха направили от тази страна на кратера.

— Слез сега и ела сам да погледнеш, приятелю.

Указанията на този, който беше на земята, разбира се, бяха точни. Но това не беше достатъчно. Трябваше сега другият да погледне, да изучи, тъй да се каже, наизуст всяка трудност. Не трябваше да има нито една буца пръст, нито една грапавина, нито един коварен камък, наполовина подал се от земята, на които той да не знае наизуст мястото и точната форма. Джони можеше да му служи вече само като наръчник за припомняне. Не само мозъкът на Жерар, но и ръцете, които караха, и педалът на газта и на спирачката, и на амбриажа, от който зависеше силата, която моторът ще предаде на колелата — всеки член, всяка клетка на тялото му трябваше да проникнат в задачата, която ги чакаше. След миг нямаше да има вече нужда да се проявява интелигентност — всичко щеше да се извършва инстинктивно, като рефлекс.

Сантиметър по сантиметър Жерар изучи мястото. От време на време се навеждаше и опипваше земята с ръка. Само дето не помириша земята и не я вкуси. За един дълъг миг той се изправи и измърмори на себе си:

— Виждам...

— Не си разгледал всичко — обърна му внимание Джони.

— Какво искаш да кажеш?

— Не е достатъчно само да слезеш, за да можеш след това по желание да продължиш пътя.

— Защо?

— Дъното не е твърдо, а ронливо, лошо, меко. Ако спреш, няма да можеш да тръгнеш отново.

— Блато, искаш да кажеш?

— Очевидно...

— Майка му стара! Няма ли да ни размине поне една от тия мръсни, долнопробни клопки!

Разбира се, щеше да е много по-трудно да изминат наведнъж кратера. Не ставаше въпрос само за тридесетте метра път, които трябваше да се запечатат предварително в очите му, а за стоте метра, разделени на три части: слизане, дъно и качване. Да научиш всичко наизуст, да си поемеш дъх, да се прекръстиш, да се хвърлиш напред и да установиш след десет секунди, че всичко си забравил; невъзможно беше да слезе след това отново; трябваше да продължи, да отиде докрай и толкова по-зле, ако нищо не излезеше; с неговия кутсузлук можеше да закъса по средата на стръмнината и всичко щеше да отиде на вятъра; да започва отначало, с камион със затънали до половината колела в отново разораната земя, това значеше един загубен ден...

— В края на краищата... Няма ли какво друго да направим, а? Сигурен ли си, че дъното е толкова лошо?

— Опитай само с крак: ако скочиш със събрани нозе, ще потънеш.

Удар с тока — обувката остана залепена; едва я изтегли. Очевидно...

— Но преди малко беше много по-твърдо... Какво може да е станало, дявол да го вземе... с тези пукнали мръсници?

Джони опипа с пръсти дъното на отпечатъка, който беше оставила обувката на Щурмър. После доближи ръка до носа си, помириша и каза:

— Нафта.

— Какво?

— Помириши...

Никаква грешка, наистина беше гнусната сладникава миризма на маслото.

При това положение нямаше какво да се прави. Не си струваше трудът да се ругае господ. Двамата мъже останаха безмълвни.

Вятърът беше станал още по-хладен. Пръв потръпна Щурмър. Край на потта за известно време. Той се отдалечи на няколко крачки и машинално продължи да запечатва в ума си пътя. После се върна при Джони.

— Някой от петролопроводите трябва да е ударен отдолу и сега тече. С темпото, с което доставят петрола — с дванадесет помпи, за да засилят налягането, остава ни половин час, преди пътят да бъде превърнат в цистерна за петрол. Напред! Давай!

— Ти си луд! — възкликна румънецът. — Напълно луд, шантав, оглупял и изветрял. За лудницата, и то бързо...

— Виж какво...

— Позволяваш ли да ти кажа не? Досега те бях оставил да командуваш, защото бях длъжен да призная, че ти прояви смелост за двама и че аз се бях поболял от страх. Но отсега нататък, край! Излизам от играта Ти не си герой, а шизофреник, параноик и глупак. Точка.

— Е, и какво? До този момент, както сам си признаваш, ти съвсем не се прояви блестящо, но все пак пътуваше с толкова взрив зад гърба си, с колкото да вдигнеш във въздуха половин село. А сега, следвайки все така устремното ти красноречие, мога да отбележа, че една проста цепнатина, през която изтича нефта, те кара да отстъпваш? Кой тогава е глупакът? И пушиш точно над цяла покривка от нефта, която излиза под налягане! Не, ти сигурно не си на себе си? Отказваш се и край, така ли?

— Не нефтата ме плаши, а знамението.

— Какво?

— Знамението.

Изглежда, че за него тази дума обясняваше всичко. Нямаше начин да му се измъкне нищо друго. Знамението...

— Хайде, няма да прекараме тук цялата нощ. Това, което остава от нощта, впрочем... Ще ме водиш. Прието?

Румънецът изгледа Жерар право в лицето — то беше отпочинало, сериозно, поне външно; после се обърна с гръб към фаровете, светлината на които, макар че бяха на един метър от брега, минаваше високо над дупката, където те стояха.

— Слушай, Жерар. До тая проклета нощ ние двамата бяхме истински приятели. И додявахме на не малко хора надлъж и нашир по света, нали? И ето че сега всичко пропадна.

— По-бързо, късо го режи! — прекъсна го Щурмър.

— Ще дойда още един път с тебе. Ще се хвърлим в тази дупка и нека се издавим и да загинем. Газовете от изпаренията ще възпламенят нафтата и ние или ще пукнем, или ще хвъркнем във въздуха, по това няма две мнения. И ако дори случайно успеем да минем, пак ще хвъркнем във въздуха малко по-нататък и толкова. Но аз ще дойда с тебе, защото ти ми беше приятел и защото ми вдъхваш страх: много си свикнал с цялата тази мръсотия, затова мисля, че ти си дяволът. Моята се знае, аз ще полудея или ще умра от страх. Но помни, Щурмър: видях знамение и те предупредих; ти също няма да свършиш добре...

— Когато ми стане нужда да отида при картогледачка, ще те покания да дойдеш. А сега на ринга.

Камионът беше съсредоточил силите си в колелата, готов да помъкне по-нататък своя прокълнат товар. Щурмър погледна още един път право пред себе си, от другата страна, към свободния път. После си пое дълбоко дъх, отпи като от бутилка всичкия нощен въздух, който можеше да вдъхне, и отпусна левия си крак. Предните колела изрониха края на склона, отблъсквайки го в ивица, която преминаха веднага; после, като вироглаво магаре, заседнало на четири крака, К. В. започна да се спуска в дупката. Малката скорост на мотора го задържаше. И въпрос не ставаше вече да се натиска амбриажът оттук до другия бряг. Необходима беше само спирачка.

— Дявол да го вземе... Свършено е!

С изключен мотор, с блокирани колела, камионът продължаваше да се хлъзга; като разбит кораб, кораб, който се носеше, танцуваше, заставаше косо...

С един отчаян натиск на стартера моторът, пуснат в пълен ход — с освободен изцяло педал на амбриажа и натиснат до пода ускорител, нададе величествен вой, заработи с пълни обороти и повлече отново огромния камион точно в момента, когато той щеше да спре неподвижен. Кормилото описа в ръцете на Жерар два бързи полукръга.

На свой ред предните колела отново се впиха силно в тлъстата земя. Всичко влезе в крак.

Джони газеше отпред в напоената с нефта кал като странен Пиеро под бялата светлина на прожекторите, теглеше, зовеше колата, махайки широко с ръце във въздуха. Жерар, все така на малка скорост, премина изведнъж на пълна.

Нещо стържеше в мотора. Буталата се дърпаха, забиваха глава високо в цилиндрите, правеха си подутини и нямаха дори време да се спрат, за да ги разтрият. Лостовете ги окуражаваха с плавното си шушнене. Шофьорът беше отприщил цялата бързина, цялата мощ, затворени в стоманата от инженерите. И това усилие, преобразено от зъбчатите колела на скоростната кутия и пиньона на диференциала, достигаха в неудържима прогресия до три километра в час посред черното вонящо блато — локва течна нощ, която пръскаше плътни струи около главините на колелата, без дори да ги изцапа.

Джони все така отстъпваше пред фаровете. Той газеше и залиташе сред този кален кошмар като насън; залиташе, залиташе като насън и накрая падна по гръб. Но това сигурно не беше сън, защото въпреки че викаше, той не се събуди. С глава над течността, която покриваше изцяло грохналото му тяло, той викаше, викаше... А камионът продължаваше да напредва неумолимо върху него. Жерар видя всичко, но не вдигна крак да намали ход; той знаеше само едно — да мине. Предната дясна гума докосна крака на румънеца, притисна го, сплеска го в калта, която сякаш се втвърди от силния натиск. Джони се бореше, викаше, чувствуваше как колелото премазва крака му, зарева с предсмъртен вик; Щурмър, втренчил очи във височината на склона, който щеше да премине след миг, не обръщаше внимание на този разглобен скелет, който беше на път да попадне под колелата, премазан или удавен, все едно; какво значение имаше всичко това — той трябваше да мине. Трябваше да мине!

Последно разтърсване, нещо изпраця, Джони плюсна настрани, пак се надигна. Кракът му беше цял в кръв, но не беше счупен. Моментът да припадне беше минал и сега той смъртно страдаше.

Скоростта, която камионът беше набрал на плоското дъно на кратера, отведе предните колела изведнъж на склона. Но в момента, в който щяха да се озоват на корава земя, задните колела се завъртяха

три пъти като безумни в нафтеното блато и камионът заседна без сътресения.

Противоположно на черната вихрушка от пожара, която все още закриваше част от хоризонта, изгря слънцето.

Мръсен, подивял, с хлътнали очи и пареща уста, Щурмър стъпи на земята. Джони стоеше прав зад него; смрадната течност стигаше до коленете му. Той изкачи мъчително стръмнината, за да излезе на сушина. Капки от черната течност падаха от него и потъваха веднага в земята. Нафтата беше залепила върху главата гъстите му къдрави коси. Плешив и мръсен, той се движеше, накуцвайки силно...

— И все пак можех да не спра — изръмжа Щурмър, когото този неуспех караше да трепери от гняв. И прибави: — Какво ще правим сега?

Това, изглежда, съвсем не интересуваше Михалеску. Той изтръгна дрехите си, скъса ризата си, платнения панталон. Обувките... Обувките му бяха останали долу. Както беше гол, той погледна раната си. Кракът беше подут, кървав, болезнен. На места изглеждаше разпукан като презряла слива. Но трудно можеше да си дадеш сметка какво е положението — всичко беше обвито с кора от петрол, където се бяха напластили зрънца пръст. Том се отправи към вратичката на кабината.

— След един час ще се погрижа за тебе и ще ти помогна да се почистиш. Но сега трябва да излезем оттук. Нафтата се качва; дори без да смятаме слънцето, след един час няма да те бива за нищо. А аз имам нужда от тебе.

Погледът, който Джони хвърли на Жерар, струваше сам по себе си повече от цяла страница от антологията на най-добрите специалисти по предизвикване сърцераздирателни сълзи. Но не можа да спре Щурмър; за него Джони не съществуваше. Той също беше много уморен. А ако в работа като тази човек си позволише да мисли за две неща, нямаше да стигне далеч. Само едно беше важно да мине.

— Да — поде Щурмър. — Ти здравата пострада. След един час ще започне треската. Да не губим време.

Камионът почиваше върху шасито си под течната покривка, която сега ближеше задната част на сандъка. За да си даде точна сметка какво е станало, Жерар трябваше да се просне на свой ред, да влезе до шия в течността. Ръката му не достигаше достатъчно дълбоко.

Той напълни дробовете си с въздух и се смъкна в блатото, като потопи и главата си. Отвратителна работа.

Отзад не можеше да се направи нищо. Освен да излее цимент на дъното, и още...

Щурмър почувствува, че изпада в плен на най-безразсъдно обезумяване. При хора като него това е качество и в същото време недостатък, защото те са като децата, които тропат заинатено с крак пред някоя играчка — искат да получат веднага желаното; не могат да чакат. То е като някакво суеверие. Сега му се струваше, че е от жизнено значение да изтегли камиона преди голямата горещина. И дори ако това можеше да се сметне като знак за мъжественост и още повече — за жизненост, пак беше напълно неразумно.

Всичките хватки, които беше виждал да се прилагат, всичките хитрини, научени по време на вече дългия му опит като шофьор из разкаляните от венецуелските пасища пътища по стръмните склонове на Андите, му минаха през ума, но една по една той ги отхвърли; не подхождаха за случая. Ненужни бяха лопатата, кирката, въжетата, двата лоста: преди всичко му беше необходима лебедка. И като си помислеше човек, че в Лас Пиедрас имаше цял асортимент от камиони с по четири и шест колела-двигатели, снабдени за разровените от проливните дъждове пътища с кълбо дебело въже отпред и отзад, което се навиваше от мотора... Но как можеше човек да си представи подобна история посред разгара на сухия сезон?

Температурата започна да се увеличава. По още ясното небе, неразмътено от горещите вълни, които скоро щеше да излъчи земята, ято зелени папагали преминаха с крясък. Те идваха от големите гори на Париато, далеч на юг. Летяха към морето с тежкия си тромав, но бърз полет.

Джони седеше рухнал на земята, опрял гръб на една от предните гуми. Сигурно се измъчваше много. Треската не беше дочакала срока, който Жерар така авторитетно ѝ беше определил. Той вече не беше господар на погледа си и в орбитите, подчертани с черни кръгове, небесносините му зеници се обръщаха внезапно.

— Слушай, французино — опита се да извика той.

Но не му достигна дъх и трябваше дълго да събира силите си, преди да започне пак да вика:

— Жерар! Хей, Жерар!

— Какво има, дявол да го вземе!

— Ела!

Щурмър дойде, мърморейки:

— Ще се погрижа за тебе след малко. Не можеш ли да ме оставиш пет минути на мира, а?

— Слушай, ще започне делириумът и ще бъде много късно. Дълбоко ли е затънал?

— До ресорите. Какво щеше да кажеш?

— Искам да те науча на една хватка. Но ще се погрижиш веднага след това за мене, нали, Жерар?

— Веднага щом се измъкнем, нали ти казах.

— Не, веднага. С раната, която имам, ако не се направи нищо, цялата тази мръсотия по кожата и в кръвта ми ще предизвика гангрена. И слънцето отгоре на това...

— Каква е твоята хватка?

— Обещай да се погрижиш за мене, Жерар. Обещай ми. Не искам да пукна така...

— Нито така, нито другояче, зная. Хватката!...

— Това е една шашма, която сме измислили ние, румънските шофьори, защото у нас има пътища, подобни на тези. Винаги сполучва.

— Я ми кажи, ще ме научиш ли какво да правя, или ще ми разказваш историята на живота си?

— Ще ме превържеш ли веднага?

— Да! Досадник такъв!

— Е, добре, ето... Дявол да го вземе, колко ми е лошо... Забиваш двата лоста отпред. Но не къде да е отпред, а точно срещу оста... Срещу оста... Цялата работа се състои в това.

— Коя ос?

Румънецът замлъкна, сякаш заспа. Главата му клюмна напред.

— Джони! Хей, Джони!

Щурмър се спусна към кабината, грабна шише ром. Сграбчи ранения за косата, отметна главата му назад и го зашлеви два пъти силно и рязко. После пхна гърлото на шишето между устните му и

наля една глътка в устата му. Лигите на Джони потекоха, той въздъхна и отпи малко. Закашля се, разтърсен от парещото питие. Две струйки лига, смесени със злъчка и ром потекоха от ъгълчетата на устата му. Той отвори пълни с влага очи, без да може да съсредоточи погледа си. Жерар не чака повече.

— Коя ос?

— Не зная... Какво? Каква ос?...

— Ти ми каза: ще поставиш неподвижно лостовете срещу оста. И после нито дума, обърна очи. Хайде, кажи коя ос!

Румънецът размисли. Сбърчи чело; от двете страни на слепите му очи се стичаха две малки струйки нафта. Когато отново заговори, беше се задъхал. В неравни промеждутъци от време лицето му се гърчеше мъчително в диагонал...

— Много е сложно да ти го обясня... Пак ще се ядосаш... Мислите ми изхвърчаха, главата ми е на една страна, аз на друга. Това е. Какво ти казвах?

Жерар сграбчи рамото му и го разтърси. Но ръката му се плъзна по мазната кожа. Джони му убягна и не можейки да се задържи прав, рухна настрана.

— Как трябва да го направя? — изрева в ухото му Щурмър, наведен над него. — Как да го на-пра-вя?

— Лошо ми е, дявол да го вземе... Лошо ми е... помогни ми... Много ми е лошо, не е възможно.

— Как трябва да го направя?

— Ще затегнеш въжетата между двойните колела... и ще дърпаш с лостовете. В оста, Жерар... В оста...

Той пак загуби съзнание. Щурмър го изправи и го опря до гумата. После отиде отзад; откачи лостовете, сграбчи чука и ги изнесе отпред, пет, шест метра отвъд предпазителите.

Раненият се беше свестил. Той погледна как работи другарят му; после наведе очи към раните си, които все още не бяха нито измити, нито превързани. И без да каже нищо, заплака. Сълзите се плъзгаха, търкаляха се на капчици по накатраненото му лице. Джони се опита да извика Щурмър, но отново бездната го сграбчи. Почувствува как се унася, помъчи се да се бори, но не успя и се предаде.

— Ей сега — извика Жерар, минавайки до него, за да затегне въжетата около задните колела.

Нафтата достигаше до платформата. Беше крайно време: след час щеше да достигне предните колела. Задните бяха напълно потънали.

Жерар легна още веднъж в блатото. Задържаше дъха си, но маслото проникваше в ушите, в носа му, изгаряше лигавиците му. Той трудно успяваше да се потопи напълно.

Държеше в дясната си ръка конопено въже. Никога стоманени въжета не биха могли да се намотаят. Лошото беше, че имаше само едно много късо въже — едва двадесет метра дълго, което трябваше да разреже на две парчета, по едно за всяка страна. А само от задната главина до предпазителя на камиона имаше пет метра.

Той плъзна свободната си ръка между двойните колела, опипа за миг преди да намери дупките на джантите, между които би могъл да затегне големия възел, с който завършваше въжето. Но се задушаваше и беше принуден да излезе.

Съдирайки с опипване единия край на парцала, който беше окачил нарочно на страничните капаци на камиона, той си изтри очите. Петролът изгаряше роговицата; когато ги отвори, изпита непоносима болка. Но сълзите, които му причини тя, го облекчиха; след малко му остана само неприятното чувство, че кожата му е мазна, и отвратителния вкус на нафта в устата.

Дишането му се успокои. Тръпнейки от отвращение, той се върна под камиона. Необходимо беше да използва времето си така, като че ли е удобно настанен на чист въздух. Нямахше място за бързане.

Металните стени, гумите — всичко, което докосваше, беше лепкаво и си приличаше под пръстите му. Както и да хващаше, какъвто и знак да поставяше, не можеше да бъде сигурен. Когато излезе, за да си поеме въздух, мислейки, че е затиснал здраво въжето между джантите, то остана в ръцете му още при първото дръпване. Той опита два пъти и двата пъти трябваше да започва отново. Реши да си почине пет минути, преди да започне пак.

Слънцето грееше сега високо и ярко. В трептящия въздух над повърхността на локвата започваха да се очертават горещи вълни.

Щурмър приближи до кабината и се наведе над таблото, за да види колко е часът — осем и четвърт. Не след дълго щеше да стане опасно. Той се отказа от почивката и поднови пак работата, без да обръща внимание на стенанията на Джони, който започваше да се разлага под слънцето.

Този път успя. Изведнъж съумя да постави въжето и от другата страна. За десет минути всичко беше готово отзад. Оставаше само да се поставят лостовете. Точно срещу оста, беше казал Джони; без съмнение, срещу оста между всяко от двойните колела. Това беше лесна работа; на тези камиони задната част е много по-широка от предната.

Да забие сам лоста не представляваше кой знае каква трудност за един стар златотърсач. Щурмър започна да копае с кирката една дупка, точното място на която определи с помощта на въжето: един път опънато, то не трябваше да докосва нито външната, нито вътрешната гума на двойното колело, за което беше закрепено.

После пъкна железния лост отвесно в разширената дупка, която току-що беше изкопал, и го подпря с камъни в това положение. Оставаше само да го забие.

Тежкият шум на чука събуди Джони. Той погледна укоризнено своя приятел, който работеше. Знаеше, че няма защо да си дава труд да вика, тъй като Жерар нямаше да му обърне внимание, нито да прекъсне работата си. Погледна раната си. Отокът нарастваше; сега го болеше слабината. Джони опипа. Беше започнала да се образува голяма болезнена подутина. Румънецът се уплаши. Все пак не смяташе, че това ще стане толкова бързо. Напрегна всичките си мускули, но това не беше достатъчно, за да се вдигне; само го заболя така, че извика и осъзна слабостта си: от устните му се изтръгна истински плач на новородено.

И двата лоста бяха напълно забити. Жерар си припомни, че някога беше работил като моряк — каква ли професия не беше опитвал? Две противоположно поставени брънки, заловени силно и здраво с мъртво завъртване — ето възел, който дори при най-силно дърпане само се затяга повече. Той отстъпи няколко крачки, за да хвърли последен поглед върху всичко. Работата беше наред. Може би нямаше да дърпа равномерно, тъй като беше малко по-меко вдясно, отколкото вляво, но това беше дребна работа.

Той се наведе над все още падналия в несвяст Джони, прекара едната си ръка под коленете му, а другата около рамената, и го повдигна. Главата на ранения се плъзна на гърдите на Щурмър, той полуотвори очи, а на устата му се появи нещо като усмивка. После една фраза дойде на езика му. Говореше на румънски. Жерар не разбра нищо. Той свали товара си и се настани на кормилото.

Трудният миг беше дошъл. Французинът прехвърли мислено указанията, които Джони му беше дал, преди да припадне. По принцип, всичко трябваше да е наред. Ауспуховата тръба беше потопена в нафта — и толкова по-добре; само парите от маслото бяха опасни, защото самата течност практически беше незапалима. Ако при подкарването някоя искра бликнеше от тръбата, веднага щеше да угасне в течността. Не му оставаше нищо, освен да тръгне при това положение.

Газовете образуваха мехурчета в нафтата — постоянно клокочене, което заглушаваше шума на бавно работещия мотор. Всичко щеше да се реши при амбриажа. Под крака на Жерар, който ставаше все по-лек и по-лек, левият педал кротко се вдигна. Пред кутията за скоростите дисковете на механизма се доближиха. Скоро щяха да бъдат включени. Щурмър погледна пред себе си как се опъват въжетата.

Забитите лостове потрепераха леко от тегленето, което се увеличаваше. Камионът помръдна. Чудото беше на път да се извърши. Твърдата почва напредваше незабелязано пред колелата. Гледайки отвесно под себе си през отворената вратичка, той можеше да измерва сантиметър по сантиметър изминаваната площ. Долу, под раздвижената повърхност на локвата, конопеното въже се навиваше безспирно около главините, около барабана, който образуваха стоманените страни на колелата. На Щурмър се стори, че килим от долари се разстила да посрещне камиона. И в същото време той изпита просто задоволство, че е успял.

Гумите започнаха да захапват твърдата почва. Крайно време, защото десният лост беше на път да се огъне. Щурмър беше почти сигурен, че след малко ще отекне силен трясък.

„Свършено е!“ — помисли той. Но още докато го мислеше, знаеше вече, че нищо не е свършено.

Огънатиот лост се беше извил хоризонтално, освобождавайки по този начин въжето. Камионът се бе отклонил силно встрани, а другото въже, все така опънато, внезапно се беше допряло до външната гума на другото колело — тая именно, която, заловена от въжето и плъзгаща се по края на дупката, изцапана с кал, току-що беше изтрецяла. Сега задната част на колата бавно се клатушкеше и целият камион се колебаеше дали да завърши изкачването на стръмнината или да се остави да се плъзне назад.

Щурмър беше пуснал изцяло педала на амбриажа. С ускорителя опита да дойде на оборот, който щеше да помогне на колелата да захаят. Той завъртя кормилото, за да се спре тегленето назад. Внезапно ревът на пуснатия в пълна скорост мотор затихна. Камионът се беше решил; отляво, най-сетне с нормален ход, той се изтръгна с три завъртания на колелата от клопката на калта.

Дошъл беше моментът за почивка, но въпреки това и дума не можеше дори да става за такова нещо. Още не помислил, че е спечелил и този удар, и веднага изникваше нещо друго неотложно — на първо място сега трябваше да се погрижи за Джони.

Жерар не чувствуваше съвсем спокойна съвестта си за това, което се отнасяше до другаря му. Решен предварително да прояви търпение, той започна много внимателно да почиства кожата около раната.

Нафтата се беше полепила много плътно. Трябваше да източи малко бензин от резервоара на камиона, за да я изчисти. При положение, че имаше инфекция, работата не беше наред. Когато раната се откри изцяло, беше ред на Щурмър да се уплаши.

Кожата беше опъната, червена, с изпъкнали сини вени, лъскава. По цялата дължина на големия пищял зееха зигзагообразно ръбовете на разцепеното място. Беше истинска пукнатина. Дъното, пълно с гной, бе вече зеленияло.

Разбира се, нямаха аптечка в колата. Никой не беше помислял за друга злополука, освен за експлозията. Какво пък, като нямаше медицински спирт, ромът щеше да свърши работа.

Когато Щурмър остърга костта с малкото острие на туристическото си ножче, румънецът нададе дълъг вик.

Трябваше да смени гумата. Работа много лесна и проста, с която беше свикнал. Само че Жерар беше изтощен. Мина почти час, докато свали резервното колело и докато го търкулне пред другото, което трябваше да бъде заменено. Да постави крика на място беше дребна работа, но за да развинти гайките се изискваха сила и нерви. А също и когато трябваше да повдигне тридесет и петте килограма желязо, сгъстен въздух и гума, за да ги постави на оста... На три пъти трябваше да спира, за да се съвземе и да си помага с една щанга като с лост. Главата му се въртеше, кървава завеса плуваше под клепачите му, като затвореше очи. Когато свърши, беше вече пладне.

Твърдо бе решил да тръгне веднага. Толкова по-зле за силната жега, той не разсъждаваше вече. Под ръката му покривът на цистерната пареше толкова силно, че едва можеше да го докосне. Оставаше само да узнае точно при каква температура можеше да се

спаси нитроглицеринът. И какво количество беше необходимо при тази критична температура, за да стане експлозията. Но умората попречи този въпрос да бъде поставен на дневен ред в цялата му широта и скоро продиктува решението на този безумец. Залитащ за сън, той се отправи към Джони. Да го натовари на раменете си нямаше да е лесна работа. Но въпреки това не можеше да го остави там.

Слънцето грееше отвесно върху главите, както и върху покрива на камиона. Не е модерно в южноамериканските републики да се носят колониални каски — гордостта на френските подофицери, останали на свръхсрочна служба в Дакар. На това, което говори твърде живо за още пресните спомени от колониалния период, се гледа с лошо око. Всъщност Тропикът тук се понася по-малко тежко, отколкото в Африка. Кое не пречи, когато си пукнал от умора, да си помислиш, че дори филцова шапка ще ти бъде добре дошла.

Кракът на ранения започваше да загнива.

Щастие беше все пак, че миризмата на нефта прогонваше комарите. Тази синя плът, която се подуваше, тази воняща смес от кръв и гной, която течеше... Иначе комарите щяха да го покрият. Когато Щурмър пъкна ръка под коленете на другаря си, червата му се обърнаха от отвращение: Джони вече не контролираше действията си; той плуваше в отвратителна смес от урина и изпражнения. Обезсърчение проникна изведнъж в душата на французина. Той остави Джони и седна няколко крачки настрана.

А му оставаха още толкова неща да прави. Да полее цистерната. Да се отдалечи от обсега на една възможна катастрофа. Да покрие главата на Джони. Да спи. Хайде, друже, вдигай се...

Лесно е да се каже. Но слънцето не беше вече само на зенита; под клепачите му имаше още три, четири, десет слънца, които чакаха само той да затвори очи, за да се завъртят в кръг; и към червената завеса на небето се прибавяха широки сенчести петна, които непрекъснато се плъзгаха към земята. Това беше началото на съвсем типично слънчасване. Трябваше да се върне в камиона, да си поръси главата с вода и да легне на сянка, т. е. под цистерната.

Щурмър улови тялото на ранения под мишниците. Мускулите му вече се бяха вцепенили, ставите — втвърдили. Много трудно щеше да му бъде да пренесе своя товар. Глухи бодежи започваха от ранения му пръст и от вътрешната страна на ръката, изкачваха се чак до рамото и се разпространяваха в гърдите му. Дори сърцето му, притиснато от вълните на болката, които го обливаха, му причиняваше страдание.

Тялото на Джони се разкъсваше по грапавата почва, докато Жерар го влачеше заднишком. Трябваше да изминат не повече от тридесет метра, но те бяха достатъчни гангрениясалият крак да се разпука тук-таме и да остави парчета изгнила кожа в браздата от кръв и гной, която се очертаваше зад тях. Въпреки това, Жерар трябваше непременно да продължи; трябваше да го постави на сянка, далеч от страшните лъчи, които бяха на път да го изгорят жив. В противен случай беше окончателно загубен.

Кръвта на Щурмър изгаряше вените и артериите му, преминавайки през тях. Той вече не чувствуваше слънчевия пек върху кожата си; отдавна Тропикът го беше обгарял и прегарял, но сега му се струваше, че сярна киселина залива мозъка, дробовете, кръста му. Всеки мускул, всяко сухожилие сякаш се превръщаше в металическа тел, нажежена до бяло, която го прерязваше отвътре. Точно когато стигна до платформата на К. В., започна отново да чувства в дланите си, в края на пръстите, страшното пълнене на мравки, което представляваше, той го знаеше добре, най-повелителен сигнал за тревога — топлинен удар. Той падна на земята и се повлече пълзешком между задните колела. После малко по малко, останал без сили, но напрегнал цялата си воля да изпълни поставената цел — да спаси Джони, той притегли и него до себе си на сянка.

Отдавна вече Щурмър не разсъждаваше, казахме го и преди. Или по точно, от мига, когато се бяха доближили до кратера на експлозията. Бясното му желание да мине въпреки всичко, да мине веднага, да отстрани всяко решение за предпазливост, което би могло да го забави — всичко това беше предизвикано от чист импулс. Но съществува една такава категория хора, у които, когато отсъствува разум, инстинктът заговорва с мъжествен глас. Щурмър беше точно от тях.

Той стоеше с широко отворени очи в сенчестото си убежище: ако ги затвореше, въображаемите слънца щяха пак да се появят и щяха да

го заслепят много повече от истинското. Внимавайки да не мисли за нищо — преди всичко да не мисли за нищо, — Жерар се постара да оправи дишането си, да му придаде спокоен, бавен ритъм. Той започна да събира безшумно, без излишно престараване това, което оставаше от силите му; при първа възможност трябваше да се придвижи до предната част на колата, да свали една от едnodневките, окачени от двете страни на кабината на дръжките на вратичките; да си намокри главата; да се върне на сянка и да разхлади слепите очи на Джони.

Той знаеше, че ще настъпи един благоприятен миг, който щеше да е твърде кратък, затова не биваше да го изпусне; малко след това щеше да бъде вече късно — идваше ред на апоплектичния удар.

И този миг бе дошъл. Жерар се стегна, призова всичките си сили. Струваше му се — толкова силно слънцето и горещината бяха притиснали мозъка му, струваше му се, че няма вече ум. Криво-ляво той се придвижи на четири крака. Главата му се въртеше, но все пак търпимо. Жерар излезе от сянката. Когато поиска да се изправи, не успя. Наполовина клекнал, с влачене, с пълзене, той се отправи към водата.

В Южна и Централна Америка има един особен вид странни маймуни, които без съмнение са спомен от най-далечни праисторически времена и са достигнали до нас по някаква неразбираема прищявка на природата: това са мързеливците. Мързеливецът е голям като сапажу; той е с пропорционално развити елегантни ръце и крака, с приятна за пипане козина на пръстите, но изражението му никак не е будно. По физиономията му вечно е изписана глупост. Гримасите му, дори движенията му са някак сковани от непонятна мудност. Необходима му е повече от минута, за да поднесе ръката си до устата. Когато се появи опасност, страхът започва да се изписва по лицето му на болнав човек, чак след като мине време. После той хуква да бяга; но бързината му представлява само извънредно старателно извършени движения. В походката му винаги се чувствува отпечатъкът на същата смешна и нечовешка вялост. У маймуната нечовешкото е признак на непоносим ужас. То изглежда като въплъщение на тези кошмари, в които става дума да избягаш от влака, който връхлита върху тебе, който ще те премаже, а не успяваш

да мръднеш и малкия си пръст, за да се отстраниш от релсите. Като този мързеливец се отправя Щурмър към водата.

Когато се върна при Джони, той едва си поемаше дъх и между прекъснатото му дишане отекваха дрезгави хъркания, които непрекъснато се смесваха.

Водата, изглежда, му подействува добре. Дишането му се успокои, стана по-правилно. Увеличаването на задуха, за който, когато достигнеш връхната си точка, човек се питаше дали сърцето му няма да се пръсне, намаля. Джони дойде на себе си, но навярно беше забравил всичко: първо измърмори дълга фраза на румънски, после я преведе на немски и накрая на английски:

— Събудете ме в девет и половина за закуска...

В смешен хотел си попаднал, бедни Джони!

Щурмър беше дошъл напълно на себе си. Но това не беше похубаво, напротив: той веднага помисли за товара, под закрилата на който се бяха подслонили двамата. Какво повишение на температурата беше необходимо, какво количество беше достатъчно при критичната температура...

Да не знаеш това, което става в главата на нитроглицерина, този лош като бога Воду нитроглицерин, който бавно подготвяше своя удар... Да не можеш да поставяш въпроси; напразно да се мъчиш да отгатнеш; човек не може да нарече това дори отгатване, би могъл да употреби само една дума от аргото, от езика на затворниците, които са свикнали много от отдавна да зависят от нещата, срещу които не могат да направят нищо: те наричат това „представяне“. Да си представяш. Жерар си представяше: може би още сега, веднага, преди да завърши тази фраза... Може би по-късно, може би никога. Или точно в мига, когато произнасяше за втори път думата „никога“... Невъзможно беше да остане дълго време така. Хиляди пъти по-добре беше да се тръска по пътя.

„Да поемаме отново“ — каза Щурмър. Но устните му произнесоха думата „ярос“ . Защо?

Той трябваше да помъкне другия със себе си още веднъж, въпреки всичко. Но поне се налагаше да му постави нещо под задника, за да не продължава да го разкъсва по камъните на пътя. И след това

трябваше да го покатери в кабината. В главата на Жерар почти се очерта едно изкушение. Не, все пак, не...

Той обмисли движенията, които трябваше да извърши. Докато седеше, си ги повтори: да го облегне на стъпалото. Не. Да отиде първо да му донесе панталон. Да го облече. Да го издърпа напред, да го облегне на стъпалото. Да се изкачи самият той. Да го улови под мишниците. Да го изкачи на седалката. Не. Решително не. Много работа трябваше да свърши. Не можеше да се иска всичко от един-единствен човек. Не е справедливо. Точно тази беше думата — не е справедливо. И после след като Джони се беше държал тази нощ така, не би могло да се говори вече за приятелство.

Щурмър вдигна рамене и излезе както можа от сенчестото си убежище.

Той се отказа от намерението си точно когато щеше да включи амбриажа. Слезе пак и отиде да търси румънеца до задното колело. Джони се беше проснал на слънцето като мъртъв. Преди да го изостави, поне беше го облякъл; все пак свършил бе нещо. Сега оставаше най-тежкото...

Усилие на цялото тяло. Кръвта ехтеше като камбанен звън в слепите очи на французина — със силни удари, които отекваха в цялата му глава. Колко тежко изглеждаше това животно на един умиращ от глад! Но тъй или иначе, свършено беше. Джони беше вече там, огромна маса страдаща плът, сгромолясана на пода на кабината. Жерар няма куража да го вдигне до седалката. Добре си беше и така.

Когато камионът потегли, слънцето се обръщаше вече над равнината. Започваше да се здрачава, което щеше да продължи не повече от четвърт час. Това беше победа. И така, нитроглицеринът не беше избухнал от жегата. Ако Жерар знаеше, че всичко ще мине така, можеше да спи през целия ден. Но внезапно той си припомни, че тъй или иначе не би имал време за това.

Победа... Все пак това разкриваше един свят там долу, в Лас Пиедрас. Ето че бъдещето, което сякаш беше преградено от димната завеса, излизаща от сондата в пламъци, ето че бъдещето започваше да се очертава отново. И точно когато сърцето на Жерар започваше да бие в нов ритъм при тази мисъл, нощта изведнъж се спусна, погълна,

покри облачната завеса, която преграждаше онази част на хоризонта, към която те се отправяха. Небесният свод над главите им стана плътно черен. Спокойно можеше да помисли човек, че това е чиста случайност, ако над тяхната цел не грееха звезди.

По принцип това беше победа. Но само по принцип. Може би при все това беше малко рано да се отваря бентът към мечтите, към ентузиазма, към надеждата. Имаше още да се пътува цяла нощ. Разбира се, можеше да се сметне, че мъчнотиите са свършили. Оставаше само да се пътува спокойно, без да се поема никакъв риск. Със седем мили средно през оставащите дванадесет часа, те имаха достатъчно време да изминат разстоянието. И оставаха двата часа, които щяха да последват след слънчевия изгрев и които бяха като граница на безопасността, два часа, през които температурата нямаше да бъде още опасна. Тъй или иначе, дори да се появеше възможност да кара по равен път, и въпрос не ставаше да минава на пълна скорост. Щом имаше възможност да постъпи другояче, щеше да бъде лудост... Впрочем, Жерар не беше в състояние. Способностите му се простираха дотам, да кара камиона с малка скорост, и още...

Нещо не беше в ред в главата на Щурмър. От време на време той се чувствуваше съвсем във форма и вкушваше предварително съвсем мъничко, една трошичка само от щастливия изход на това пътуване. Мислено той вече спираше окончателно камиона на сто метра от таладро и слизаше, оставяйки зад себе си вратичката широко отворена. Отдалечаваше се бързо, без да проличава, докато изведнъж дотичваха тези, които щяха да се заемат с опасната стока. Болногледачи отнасяха Джони... И после ставаше засечка в главата му и той рязко се връщаше на земята, поемаше пак опасната длъжност — придружител на насилствената смърт. И преставаше да бъде господар на мислите си...

Камионът поглъщаше своя път със същия тих и равномерен апетит. В дъното на равнината сега ясно се виждаше пожарът. Високи ярки пламъци се издигаха от земята, но се появяваха внезапно само от време на време, когато някоя струя дим ги разбулваше. През останалото време един-единствен смътен червен отблясък играеше в черните гънки на траурната драперия, която пожарът беше прострял

навред, сякаш за да скрие вратата в дъното, вратата, през която трябваше да мине победителят.

Не, положително нещо не беше в ред в главата на Жерар. Липсваха допълнителните неща на триумфа, това беше сън, в който катастрофалната пропаст още не беше зинала, но я чакаха и тя нямаше да закъснее да се разкрие. Слепите му очи бяха влажни; той търсеше, търсеше и не намираше. Засечка, нова засечка, още една: последователно две, три подробности от канавката изплуваха в нощта, където ги гонеше светлината на фаровете. Но камионът все още вървеше, значи, не всичко беше свършено, подредено, оправено, спечелено?

Сън и делириум от умора се смесваха в мислите и пред очите му. Сън и делириум си бяха избрали личността на Щурмър, за да се обясняват, да си разчистват сметките. Невъзможно беше да им се каже: карайте по-нататък; те нямаше да разберат.

Рефлексите на шофьор, придобити от дългия, голям опит, надделяваха над изгубения разум на човека, който караше колата. И ето, полузаспалият французин продължаваше своя път. С намалена скорост, със следи от топлинния удар. Може би той би искал по-скоро да падне съвсем повален. Кракът му да се плъзне по ускорителя и да спре камиона. Но той нямаше право да спира — сутринта трябваше да пристигне. Сутринта или никога.

Камионът се носеше по дългия неравен път. „Къдравата ламарина“ му предложи своите бразди, той ги премина, като се търкаляше върху огромните си гуми, търкаше тяхната черна, еластична и твърда повърхност; изтикваше ги, събираше ги под себе си и после отново ги поставяше още по-напред със слонски замах. Така поне си представяше Щурмър нещата.

Между човека и неговата машина има нещо като общ строеж на чувствата. Когато един шофьор пропусне някой завой, обърне се и се убие, то значи, че му е липсвала чувствителност. Впрочем в наши дни у хората няма и помен от чувствителност. Да плачат, да, това хората знаят да правят. Но да чувствуват? Те нямат вече сърце.

— Е, хайде, започвам да говоря глупости...

Няма вече кафе в термосите. Конякът не може да ти помогне; по-скоро ще те приспи още повече. Ти съвсем сам, братко мой, трябва да се бориш срещу съня и предимствата му. Защищавай се! Не се оставяй

да те победи. Той ще се опита да нарисува по стената на нощта навред около тебе измислен свят, на който не трябва да се поддаваш. Бори се! Бори се! Дръж лостовете и продължавай да се бориш. Тази жена, родена от вихрушките на пожара, която идва срещу тебе с натежал поглед и се кълчи с такива неприлични движения пред очарованите ти, жадни очи, тази жена не съществува, всичко е измислено, всичко е лъжливо. И дори наистина да съществуваше, тя е смъртта и никой друг, ти трябва да го знаеш. Достатъчно е впрочем да го знаеш. От мига, в който ѝ отредиш в мисълта си истинското ѝ място на мираж, на лице без сила, без тяло и следователно без душа, ще можеш спокойно да я приемеш... стига само да съумееш да държиш кормилото в права посока, да включиш амбрияжа на първа и да караш с много газ.

...Не слушай отвратителната реклама на мечтата, Жерар, или си загубен. Сбърчи вежди, затвори очи, отвори ги отново, разтърси глава, откажи ѝ, върни я, изпъди я.

Жената беше по-силна. Тя не беше отворила вратата на кабината и все пак беше там, седнала до Щурмър, поставила двата си крака върху все тъй рухналия на земята Джони. Макар че нямаше лице, тя беше хубава; начинът, по който всмукваше от цигарата си, разтваряше устата ѝ като за милувка, като гримаса от предварително вкусно удоволствие. При това тя нямаше и уста. С рязко усилие на мисълта, той я запрати в пожара, откъдето тя никога не би могла да излезе. И натисна спирачката — много силно, внимание, Жерар, внимание! Камионът се закова, мощно разтърсен. Жерар потърка очи, вдигна рамене. Опипа седалката, търсейки цигарите си, и докосна сгърчената върху кутията ръка на Джони. Това животно ги стискаше много здраво. Нямаше начин да ги измъкне. Какво пък! Имаше други в мрежата над главата му.

Жената се върна. Тя все така нямаше лице, но ставаше по-предизвикателна от преди.

— Махни краката си от приятеля ми!

Но въпреки че изрече това високо — тази невероятна фраза, ако се погледне разумно, въпреки че проговори високо, Жерар не се събуди. О, той не спеше. Имаше двама души, седнали там, където беше той, това е всичко. Един, който караше разумно с умерен ход червения камион по своята стръмна голгота, който се страхуваше, който беше прозорлив и предпазлив. Който правеше това, което трябваше да прави, без особена гениалност, но достойно. Той виждаше пътя, еднообразието на равнината и как играе в дъното димът, който се издигаше към небето и падаше отново като водопад около горящата сондажна кула. А имаше и още един, който не знаеше нищо, който изминаваше своя път в нощта и когото двама мъртви придружаваха в неговото сляпо пътуване: един, който някога, преди много време или поне преди час, му беше приятел и който беше престанал да живее от близо един век, и една жена, която все така упорито нямаше лице, но беше красива въпреки този си недостатък, и която вероятно беше самата смърт.

— Казвам се Ан — каза жената. — И те желая.

За пръв път не будният Жерар, който караше колата, изпита страх. А другият.

Сега, залавяйки се, отразявайки се върху своя собствен екран от дим, светлината се изкачи достатъчно високо в небето, за да освети земята. Но нейните червени отблясъци дълбаеха прекалено силно сенките. Други личности изникнаха изпод колелата. Добре, че нямаша време да приемат телесна форма: моторът ги поглъщаше, те умираха смазани.

Жената беше поставила ръка върху бедрото на Жерар. Нежна ръка — той чувствуваше това през опънатия плат на дрехата си. Моторът мъркаше еднообразната си песен; Жерар разгадаваше мимоходом думи — забранени думи, които го вълнуваха, когато беше малък, по начин, който тогава не му беше ясен.

Щурмър, шофьорът, си вършеше добре работата. На циферблата на километража стрелката стоеше закована на цифрата десет мили в час и не помръдваше оттам. Колелата равномерно налапваха пътя и го изплюваха отново зад себе си, разбира се, без следа, без прах: с такава скорост се пътуваше като по масло. Другият Жерар не беше в плен на химери.

Странно беше това увлечение да си припомня детството тази нощ. Ан се беше обърнала сега към него. Може би още от преди беше гола; невъзможно беше да си спомни. Но от известно време тя разкриваше пред очите му всичките си съкровища на жена. И на мъжа му се струваше, че това му се случва за пръв път, че тя е първата жена.

Жерар се страхуваше да не се събуди. Беше се превърнал в малко момче, за което всеки сън от този вид не можеше да завърши с друго освен с разочарование. Но тази нощ сигурно щеше да стане нещо...

Жената се притисна до него... Изгаряне... Тя доби доволен, жаден вид. Но все така нямаше лице и миг по-късно изчезна. Двамата Жераровци започнаха да се сливат в един, отново впил очи в пътя. И двамата съгласни да припишат всичко на умората. И, разбира се, на страха.

Щурмър взе още една цигара от мрежата над главата си. Светлината на кибритената клечка трая достатъчно дълго, за да установи, че румънецът на земята не дишаше вече. Човек, който умира, винаги чувства нужда да се залови за нещо. Този умиращ беше уловил кутията с цигари „Лъки“. Дума, която на английски означава късметлия.

Нощта беше отброила секундите си една по една, много бавно, много жестоко. Тя не го беше пожалила нито веднъж. Сънят беше забил ноктите си в клепачите му отвътре и ги дереше до разкъсване. Но кръв не потече. Може би след всичко той нямаше вече кръв. И този труп, който караше със себе си и който още приживе миришеше на гангрениясало... Все по-вероломен ставаше танцът на сенките, танцът на огъня пред колелата. Поне жената да беше се върнала. Той беше така самотен с Джони. Самотен.

Светлината стана по-силна, започна да пречи на очите му, заслепи го. С всеки изминат миг му се струваше, че е пристигнал, вглеждаше се все по-настойчиво в нощта. Още не. Камионът продължаваше да пътува със своя сънлив ход. Той чуваше как в ушите му отекуват гласовете на тези, които щяха да го посрещнат, но това сигурно не беше истина. Стана дори нещо още по-лошо — пламъкът, който от часове виждаше ясно, пламъкът избледня и после съвсем изчезна. Още по-непрозрачна нощ го обви от всички страни и той не

разбра веднага, че денят се раждаше и че мрачната завеса, която го обгръщаше, беше облакът, който пълзеше на широка площ около огъня. После димът отново започна да плува и изведнъж се разкъса — тогава Жерар видя хора, които идваха срещу него. Те размахваха силно ръце и му правеха знак да не напредва повече. Но той не вярваше на видението. Един от хората се качи на стъпалото и стисна лакътя му...

— Браво, момче! Ти спечели! А другите?

Сън. Животински сън, който премазваше мисълта му, света, дори живота му. Часове наред здрав сън, без сънища, без движения, като смърт. Натезало като олово тяло, напоено с нощ. Умората прибавяше своята тежест към тежестта на спящия, добавяше неумолимо към чаршафа теглото на всяка частичка от кожата му. От време на време се чуваше въздишка, въздухът върху устните му потръпваше. И Жерар отново се връщаше към пълната безчувственост, вкушваше я, опитваше я, валяше се в нея.

Палатката беше разпъната на три километра от мястото, където хората на компанията бяха построили набързо нещо като хангар, за да поставят в него експлозива. Слънцето, което грееше отвесно върху нея, я багреше в охра отвътре. Там царуваше задушаваша горещина. Един вентилатор раздвижваше топлия въздух с посребрените си крила. По кожата на спящия течаха спокойно малки вадички пот.

Докато един екип разтоварваше камиона, трима местни пеони копаеха небрежно гроб за Михалеску.

— Два метра дълбочина! — изръмжа едър негър, оставяйки търнокопа с недоволно движение, за да изтрие челото си. — Когато е за някой от нас, шепа пръст ни стига...

И той беше там, Джони. Още не бяха го сложили да легне, още беше свит на купчина под платницето в цвят каки, което му бяха метнали като саван. Да се печеш цяла една нощ така край горещия мотор, да се печеш в мръсотията си, свит като пакет...

— Същинска steam-press^[1].

Така се изрази за трупа главният готвач, един китаец, който както болшинството от сродниците си, беше работил като перач на времето.

Трудно, малко по малко трапът достигна определената дълбочина. Жребият беше хвърлен. Джони Михалеску, който

започваше да вони страшно, нямаше да стане плячка на замуро, птиците-гробари, а на червеите, както щеше да му се случи и в родината му.

Слънцето нямаше да закъснее да залезе. Долу, под палатката, все така защитен срещу жестоките прищевки на нитроглицерина, Жерар спеше. Той нямаше да присъствува на погребението на този, когото всъщност беше убил.

Погребението беше определено за девет часа. В бараката си началникът на обекта се ядосваше, защото не можеше да намери библията си. Тя не беше на масата му, не беше и под чорапите му в металическия шкаф... Но къде се беше завряла тогава, дявол да я вземе?... Не, все пак не биваше да споменава думата дявол, когато говореше за свещената книга. А, ето я най-сетне в аптекката, зад кутията със сулфамидите. Оставяйки вратата да се затръшне сама, Джерълд Мак Джовън излезе и се отправи с бърза крачка към мястото на погребението.

Още веднъж пожарът беше заместил слънцето в зенита. В този час той беше господар на равнината и на света, който се виждаше във вечната нощ. Неговият упорит, могъщ шепот изпълваше тишината и оставяше твърде малко място за човешката дума.

Двама янки-здравеняци вече изпъваха тялото на Джони, за да го поставят легнал в по-удобно положение. Поради вцепеняването на трупа, което продължаваше, и гангрената, която правеше тъканите крехки, това беше мръсна работа. Те се мъчеха с всички сили да се съдържат да не ругаят страшно. От време на време извъръщаха глава, за да поемат малко чист въздух.

С гръб към пламъците, които се виеха, бликащи с устрем от земята към небето, Мак Джовън се зае да разчита псалмите. Зад него гробарите държаха в ръце факли от слама, напоени с петрол, които разпръсваха подвижна светлина.

Нямаше вятър, но от време на време без причина кълба дим се спускаха към земята и караха присъстващите да кашлят.

— „Адонай, господарю на дома на Израил, който се появи пред Мойсей в огъня на червен пламък, смили се над своя служител, господи, ние те молим...“

Всички петролоработници бяха тук, с изключение на неколцина, които трябваше да останат да следят пожара. В края на всяка фраза

туземците-католици се кръстеха и бързо мърмореха: „Амин.“

— „Побързай да ми помогнеш, о, господи, който си моето спасение. Моите грешки са като вълни, които ме държат удавен. Господи, не ме наказвай с гнева си.“

Един факел затрептя и изгасна. Малко по-далеч, в полусянката, един човек напусна кръга на присъстващите и се отдалечи, кашляйки.

— „Господ води праведния по прави пътища. Покажи ми пътищата си, господи. И научи ме на твоята мъдрост...“

Началникът на лагера затвори светото писание. Двама от пеоните забучиха факлите си в земята и започнаха да хвърлят в дупката изринати с широк замах лопати пясък; но обичайният зловещ звук от падащия върху дървото като дъжд пясък не отекна: погребяха румънеца без ковчег, гол в платнището.

Джерълд Мак Джовън се приближи до края на гроба, за да прочете кратка молитва лично от себе си.

— Господи, който си казал: лисиците имат бърлога, а синът на човека нямаше и камък, където да положи глава, и който през дните на явяването ти между нас често спа под закрилата на платното или на листата, приеми своето творение в селението на избраните. Ние те молим за това. Може би Джони е живял в грях и неправда, никой от нас не може да го каже. Но той умря, изпълнявайки задачата си, правейки това, което имаше да прави, и сигурно, без да влага горделивост. Приеми го, господи, в твоите селения.

— Приеми го в твоите селения — повториха янките.

— И вие не можахте ли да спрете навреме?

— Той беше настрана, не го видях кога е паднал. И после, бях толкова уморен...

— Виждам...

В бараката на ръководителя на лагера бяха насядали пред три чаши Мак Джовън, специалистът, изпратен от Далас, за да се заеме на място с поставянето на експлозива, и Щурмър. Щурмър се беше измил, избръснал, и му беше приятно, че се е преоблякъл с дрехи, които беше извадил от кабината на разтоварения камион, вече съвсем безопасен; той не можеше да се познае, толкова добре се чувствуваше.

Уискито не беше първо качество, а обикновена ракия от White Horse, но за Жерар беше добро: янките пиеха хлебна водка, те обичат вкуса на брилянтин.

— Ще направя доклада си — поде инженерът. — Впрочем никой няма да прави въпрос. Раните му сами по себе си не са тежки. Той е умрял от инфекция. А за това вие нямате никаква вина; точно така ще обясня. Много нещо сте понесли, а?

Жерар започна да вярва в думите му едва когато американецът му връчи разписката за неговите двеста килограма нитроглицерин.

— Внимание. Тази книжка струва две хиляди долара: прибавих и частта на другаря ви. В центъра ще получат доклада ми след осем дни. И така, запомнете добре: Джони Михалеску е умрял тук, след пристигането ви. Преди да умре е помолил възнаграждението му да бъде предадено на вас. Говорих с моите помощници, те са съгласни. Компанията е достатъчно богата...

— Благодаря. Много благодаря — каза Жерар.

Две хиляди долара! Точно това беше цифрата. Той затвори очи. Видения затанцуваха под клепачите му. Свършено е! Никакви пътешествия вече, край на изпитанията, край на безумието, на страха...

— Кога смятате да тръгнете? Може, ако искате, да ви заведе друг шофьор. Ние имаме момчета, които знаят добре да карат и които ще бъдат много доволни да прекарат уикенда си в Лас Пиедрас. Това ще ви даде възможност да си починете за следващото пътуване...

Нямаше да има следващо пътуване за Щурмър, но той не смяташе, че е необходимо да уведомява за това американеца. Той само би съжалил за жеста си.

— Ще карам аз самият. Допивам чашата си и тръгвам.

Беше още рано, слънцето не грееше достатъчно силно. Шестдесет часа по-рано червеният камион беше напуснал крайбрежието, за да предприеме своята обиколка. Трина мъртви: Бимба, Луиджи, Джони, и кюрето от Лос Тотумос, което без съмнение едва ли беше постигнала по-добра участ. Но мислите на Щурмър не се спряха на тази жестока равностметка

Изпита удоволствие да се настани удобно на възглавниците, да затръшне вратичката, да подкара изведнъж, с един скок. Нахвърли се върху скоростите, стигна непредпазливо началото на пътя при входа на лагера. Протегна ръка към тези, които оставаха зад него. Махна им за сбогом, сякаш малко присмивателно, закачливо. В обърнатото огледало видя ръководителя на лагера, който му отговаряше. И най-сетне, останал сам с плановете си, с всичките предварително вкувани радости, които му предстоеше да изпита, той полетя към своето бъдеще, което го чакаше, хвърлило котва в малкото риболовно пристанище, полюлявайки се в ритъма на малките вълни на Карибско море борд до борд с другите корабчета.

Викове избликнаха от устните му. Моторът пееше своята еднообразна песен с пълна сила и ревеше заедно с него. Победителят пееше от цялото си сърце. Това завръщане беше цяло надбягване. Когато си държал цял живот кормилото в ръце, има само един начин да изразиш радостта си — с бързина. И още повече след като си подтискал устрема си, възпирал си бързината си толкова дълго през последното си пътуване...

Жерар се отдаде на опиянението, което му доставяше собствената му сръчност и майсторство. Без да опира рамене на облегалката, разтърсвайки се при друсането, той караше с умерени движения. Стрелката на километража отскочи. На осемдесет сътресенията намаляха, камионът вече не вървеше, а летеше. Две малки, бързи, резки завъртания на кормилото: все още не се отделяше от земята. Деветдесет, сто. Моторът полетя високо, не извиваше вече глас, ревеше продължително.

При такава скорост му трябваша десет часа; петстотин километра — докато се обърне и ще ги измине. Щурмър заживя с бързината. Видения, мисли започнаха все по-ясно да се мяркат в главата му. Щеше да има доста работа, като пристигне. Да направи корабчето годно за работа. Да уреди въпроса с убития свещеник, без да пусне нито едно су на полицията. Да си достави диплома на кормчия за далечно плаване. Но да вървим поред... И Жерар предварително започна да изживява своето завръщане. За пътя, който му оставаше да измине, той се довери на камиона. Пътят беше прав. Онази своего рода присъща на

човека на кормилото втора природа му позволи да запази волна мисълта си.

Колко хубаво щеше да бъде, когато, влизайки в Лас Пиедрас, щеше да мине пред вратата на „Корсарио негро“. Те всички щяха да са там. Там щеше да е и Линда. Бегъл спомен прекоси мисълта му, споменът за жената от предишната нощ. Но той беше престанал да бъде добър зрител за тези миражни часове. Между нещастника от миналата нощ и печелившия от днес нямаше много общи черти.

„А ако разкажа на Линда, че съм ѝ изневерил с призрак...“

Той си представи ужаса, суеверния страх на индианката, ако тя узнаеше. Това го разсмя.

Да. Той щеше да спре за миг пред вратата на „Корсарио“ и щеше да каже...

Невъзможно беше да си представи по-нататък картината. Пристигаше в лагера на Crude and Oil и слизаше от камиона пред бараката на онова дърто говедо О'Б.

— Hullo guy! Happy to see you again.^[2]

И тук не можеше да си представи продължението. Може би поради предишното усилие да внимава да не се надява на нищо... Тъй или иначе, ето че докара нещата дотам да се бори срещу скуката и срещу нетърпението, задоволявайки се само с околната обстановка. Съвсем постна работа.

Равнината беше гладка като мушама. Той караше сега с гръб към пожара, нямаше ги дори кълбата пушек, за да го разсейват. На хоризонта платото спираше рязко до небето. И това внезапно отрязване показваше бляскаво и неоспоримо, че там долу започва морето.

Нито едно дърво. Навред растителност, която на известно разстояние изглежда слята със земята. Никаква вълнообразна трева, нищо. Двата черни цилиндъра на петролопровода бягаха край камиона в същата посока като него.

— Не бързайте много — му беше казал Мак Джовън, когато Жерар се сбогуваше с него.

Успокой се, Мак, не от прекалена грижа за интересите на компанията препуска тъй момъкът Щурмър. Той бърза лично заради себе си, това е всичко.

Както в зората, когато последва смъртта на Луиджи и Бимба, ято папагали пресече пътя на Жерар и продължи да лети в небето с крясъци.

„Ще ми трябва един за кораба, който ще живее на голямата мачта — помисли той. — Не многоцветен, нито ара^[3], те са глупави. А един от тези.“

Истината е, че като ги опитомят, те са мили и смешни. Умни и привързани като кучета. Щурмър търсеше всичко, което можеше да го разсее. Той се засмя при спомена за Боби, един приятел, когото изгониха от Венецуела, защото беше кръстил папагала си Боливар.

— Ах тези момчета! Високомерни, докачливи и неприятни.

Но ето че сега той беше станал богат човек. И най-малките му гневни движения ще бъдат свещени. Ще може да удря плесници на цивилния началник, да осквернява светите урни, да изнасилва деца в люлката и никой няма да се осмелява да му каже нещо.

— Как ми се яде!

Той спря и претършува еднодневката, която китайският готвач беше напълнил по свой вкус. Там имаше с какво да се подкрепи цял конгрес на американския легион: кутии с омари, пиле, съомга. Бира в кутия, уиски в кутия, не от хубавото, а хлебна водка. Дъвка, шоколад, vegetable stew, особен вид рагу със зеленчуци, на което е невъзможно да се различат съставните части. Китаецът, почитател на победната смелост, беше проявил затрогващо внимание, като бе прибавил един десерт по свое усмотрение: филе от игуан — по тези места има много игуани, — изсушен на слънце, консервиран и обвит с желиран зелен сос с розови отблясъци, пълнен с влакна от престоял карамел. Уви, този десерт беше точно толкова несмилаем и невъзможен за ядене колкото и описанието! Но важното беше желанието.

Отново приспивното мъркане на мотора. За щастие Жерар не беше ял много и нищо не пи. Във всеки случай, ако се смята какво беше предната нощ, да победиш този сън беше проста работа, с мед да го храниш.

А това странно нещо, което се появяваше сега и заемаше все повече място в пейзажа, беше тишината. Необхватната, плътна, настояща тишина. Тишина, която задръстваше всичко. Когато иа хоризонта се появеше помпа, силуетът ѝ тактуваше напразно като въздушен телеграф на Шап^[4]. Нейното кротко бръмчене като че ли не вдигаше шум, а се сливаше с мълчанието на всемира, което тя едва подчертаваше. Камионът я поглъщаше, отминаваше я. Десет завъртания на колелата и помпата преставаше да съществува. Отново започваше равнината.

Лас Пиедрас, шестнадесет километра. Последният наклон започваше тук. Замайване, полет в планинското надбягване. Удари на спирачката, на амбриажа, на кормилото. Огромният камион тръгва, наклонява се, упорствува срещу инерцията, навежда се към външната страна на завоя, губи почва, намира я отново, нахвърля се при изхода на извивката. По-бързо, дявол да го вземе! По-бързо! Човек се увлича в тази игра. По-бързо следващия път, по-рязко следващия завой — това е игра, разбира се, това е игра. Смъртта не стиска зъби, забравила е смъртоносната течност долу, в таладро. В ръцете на човека, възвърнал доверието в себе си след неотдавнашната си победа, е останало само едно покорно и точно оръжие, нещо като карабина, като картучница, с която той унищожава пътя, покорява завоите един по един.

Замайване, полет, играта на краката върху педалите става дива, за да спре, за да включи пак мотора на пълен оборот от мъртва точка, за да се понесе отново. Удари с дланта, удари с юмрук и скоростният лост лети напред-назад, тласнат, захвърлен до дъното на включването при всяко влизане в завой, при всяко излизане от завой.

Гумите, диференциалът се оплакват, хленчат, викат, реват. Стоте, двестата коне цвелят сговорно. Между стиснатите пръсти на Жерар кормилото е покорно, живо, умно.

Сигнална табела, която съобщава опасните промени на склона, точно по средата. Това вече е сериозно. Тези завои няма да се оставят да ги измъкнат като гвоздеи. Спирачка! Спирачка, дявол да го вземе! Педалът не се подчинява и не се съпротивлява — потъва напразно.

Жерар докопва ръчната спирачка. Естествено, това не е достатъчно. Но може би има още време да забави мотора, да намали

скоростта. Преставайки да натиска спирачката с крак, Щурмър освобождава петата, пуска в пълен ход своя мотор с един бесен, безнадежден удар на ускорителя. Минава четвърта скорост и стрелката на циферблата с един удар отскача на цифрата шестдесет. Шасито, ресорите, дори сандъкът стенат от сътресението и ръмженето им се смесва с леките пронизващи крясъци на някоя гума, която отзад сигурно докосва парче дърво или желязо, изтръгнато от шасито. Остават му още тридесет метра, за да намали поне наполовина скоростта.

Нов удар на ускорителя изтръгва от мотора циклопски рев. Той минава на трета. Преградата е съвсем близо сега.

Жерар пак вдига крака, който задържа амбриажа. Ново сътресение; този път слабо, смекчено, притъпено, и ясно изтракване сред общата врява: един кардан изхвърква от трансмисията. Камионът започва да се спуска по инерция.

Напразно се впиваш в кормилото, Щурмър. Напразно упорствуващ, правиш последни опити да се хвърлиш косо срещу стената, за да спреш устрема си. Усилието ти не е нужно повече; то ще послужи само на петрола. А ти, ти беше спечелил, само че крупното те изигра.

Имаше един улей, където се изтичаха водите, който ограждаше скалата. Едно колело влезе в него. Все пак с намалена, макар и още твърде голяма скорост, камионът се завъртя като пумпал около предната част. И отскочи назад, изтръгвайки бялата бариера; полетя назад по урвата. Той се въртеше, разглобяваше се през време на своето падане, губейки частите си преди окончателното смазване — железни парчета, които го придружаваха като дъжд. Жертва на своето страстно желание за живот, Щурмър остана вкопчен в кормилото.

[1] Парна преса (англ.) — Б. пр. ↑

[2] Здравей, момче! Щастлив да те видя отново (англ.) — Б. пр. ↑

[3] Южноамерикански папагал с дълга опашка и красиви пера — Б. пр. ↑

[4] Френски инженер и физик — откривател на въздушния телеграф. — Б. пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.